SUMATRA'S WESTKUST NAAR AANLEIDING VAN
HET LONDENSCH TRACTAAT VAN
13 AUGUSTUS 1814

DOOR

P. H. VAN DER KEMP.

I.

Du Puy's vergeefsche tocht in Mei—Juni 1818 ter
overneming van Padang.

Toen de Nederlandsche Commissarissen-Generaal in April en Mei 1816 te Batavia aankwamen en in Augustus d. a. v. Java benevens Makasser in hunne handen overgingen, werd het gewestelijk gezag ter Sumatra's Westkust uitgeoefend door den Engelschen resident Siddons; dit gouvernement stond rechtstreeks onder de regeering te Calcutta, was dus onafhankelijk geweest van het luitenant-gouverneurschap te Batavia. Gelijk echter door mij medegedeeld, werd Siddons te Benkoelen slechts tijdelijk aangesteld in afwachting der komst van Raffles, die inmiddels naar Europa was vertrokken en eerst den 22ⁿ Maart 1818 te Benkoelen als luitenant-gouverneur optrad ¹.

Het gewest Benkoelen was sinds de tweede helft der 17^e eeuw eene Engelsche bezitting en viel dus buiten de bepaling van het Londensch tractaat van 13 Augustus 1814, volgens welke ons de bezittingen teruggegeven zouden worden, die wij tot 1803 hadden bezeten ²; tot dit gewest waren echter ook gebracht onze voormalige nu weder te geven bezittingen ter Westkust, met name Padang en onderhoorigheden, die bij capitulatie van 8 November 1795 door het opperhoofd Dirk ten Hoeff, krachtens de door den stadhouder Willem V bevolen *bewaargaving*, waren overgegaan aan den Engelschen gezaghebber Edward Coles. Wel waren Padang e. o. sinds in handen der Engelschen verbleven, doch alleen tengevolge van den spoedig na den vrede weder uitgebroken oorlog, zoodat de tijd tot terug-

neming had ontbroken; het Londensch tractaat van 1814 was in dien zin opgenomen, dat ook de bezittingen, die bij den vrede van Amiens aan ons waren teruggegeven, doch destijds niet waren teruggenomen, gerekend werden tot de koloniën, die wij in 1803 hadden bezeten, en derhalve nu weder in ons bezit moesten komen.

C. C. G. G. zagen zich echter verhinderd van Padang aanstonds werk te maken door gemis aan schepen, troepen, geld, waarover zij reeds in 1816 en 1817 zoo sterk bij het Opperbestuur hadden geklaagd, naar wij weten ³; zij zouden zich nog sterker hebben uitgedrukt, indien de moeielijkheden waren voorzien, die van dit dralen het gevolg zijn geweest, moeielijkheden, die o. a. ten aanzien van Padang bijzonder militant werden, tengevolge van het optreden van Raffles. Met Siddons toch hadden C. C. G. G. nooit oneenigheden gehad, zoodat het wel te verwachten zou geweest zijn, dat deze tegen de overgave geene gezochte bezwaren zou gemaakt hebben ⁴.

Geenszins, dat de nieuwe Engelsche gezaghebber in beginsel ons goed recht op Padang betwistte, althans in den aanvang niet; doch bij art. 7 der capitulatie van Ten Hoeff, zooals die door Raffles werd overgelegd, bleek, dat van onze zijde de belofte gedaan was om, bij teruggave van Padang, aan Engeland uit te keeren de som, die voor de administratie in de jaren van het tijdelijk bezit meer zou zijn uitgegeven dan verkregen ⁵. Over dit verschil zou de quaestie loopen. — Of Engeland recht had? C. C. G. G., die trouwens eerst later op de hoogte van het geschil kwamen, meenden het te mogen betwijfelen. Vooreerst was het reeds meer voorgekomen, dat Raffles tegen ons bestemde stukken wist op te diepen, die echter in de voornaamste onderteekeningen te wenschen overlieten; zoo ook hier, daar de door hem overgelegde capitulatie, waarvan het origineel, volgens hem, te Padang berustte, door Ten Hoeff niet onderteekend was ⁶. Doch zelfs met het stuk op zich zelf genoeg nemende, achtten C. C. G. G. het van geene waarde meer, omdat, evenals met onze factorijen enz. in Vóór-Indië en op Malakka het geval was geweest, de teruggave door Engeland plaats vond *niet* van een bezit, voortgevloeid uit de door stadhouder Willem V bevolen „bewaargeving”, doch uit een daarop gevolgenden oorlog; de „bewaargeving” met hare voorwaarden toch was opgeheven door een vredetractaat, hetwelk niet tot uitvoering kwam, d. w. z. dat alleen dáárom niet tot eene feitelijke wederbezitneming door Nederland werd gevolgd, wjl de overeengekomen

teruggave nog niet volbracht was, toen de oorlog op nieuw uitbrak. Het zal ook wel om deze reden geweest zijn, dat onze onderhandelaars voor het tractaat van 1814 die „bewaarneming” maar met stilzwijgen voorbijgingen, ofschoon zij er, naar ik vermeende, wel met een enkel woord op hadden kunnen wijzen, toen wij toch de Kaap de Goede Hoop, enz. schenen te moeten verliezen ⁷. Nu echter hierover destijds geheel was gezwezen, kon er in ieder geval thans geene quaestie meer van zijn, om bij de uitvoering van het tractaat daarop wel gewicht te leggen. Onze commissaris ter overneming van Vóór-Indië, de heer Van Braam, betoogde niettemin, dat de voorrechten, weleer aan het bezit aldaar verbonden in zake opiumlevering, salpeter, parelvisserij enz. moesten behouden blijven, doch het bestuur van Bengalen wilde er niets van weten ⁸; en C. C. G. G. zelve waren van oordeel, dat dit beroep op de oorspronkelijke wijze van overgang aan Engeland weinig gelukkig was geweest ⁹. Wat echter de Britsche regeering te Calcutta als voor ons dienend argument verwierp, dat nam Raffles op om het tegen ons aan te wenden.

De Luit. Gouv. van Benkoelen wist trouwens zelf wel, dat de quaestie in ieder geval geen reden kon zijn, om, zij het dan ook onder voorbehoud, Padang niet over te geven; maar hij zocht slechts voorwendselen tot uitstel. Vervuld toch met de gedachte, dat de gansche Westkust, ja geheel Sumatra, in Englands bezit moest komen ¹⁰, streefde hij naar het openen van nieuwe onderhandelingen in Europa, quasi tot het uitmaken van quaestiën, die hij zelf uitvond in de hoop, dat die onderhandelingen het tractaat van 1814 ten gunste van Engeland zouden wijzigen ¹¹. Aan het Geheime Comité der O. I. Compagnie te Londen schreef hij, dat wij feitelijk niets aan Padang hadden en wij het dus slechts enkel konden wenschen om de Engelschen te benadeelen ¹²! Daarentegen was z. i. het behoud van dit gewest voor Engeland van uitermate veel belang, daar anders Benkoelen nooit tot bloei zou kunnen komen ¹³; en de bevolking bleek zóó innig aan het beminnelijk Engelsch bestuur gehecht, schetste hij, dat allerwege zich ontstemming en teleurstelling vertoonden bij het vernemen der mogelijkheid van den overgang en dat men hem dientengevolge met smeekschriften vervolgde om toch dien drinkbeker van de Nederlandsche dwinglandij te doen voorbijgaan ¹⁴.

De Luitenant-Gouverneur, alzoo niet voornemens zijnde Padang vooreerst over te geven, wilde althans onze Regeering het

vergeefschen zenden eener expeditie besparen. Daarom betoogde hij in een particulier schrijven aan onzen Gouv.-Gen. de wenschelijkheid om eerst van Batavia alleen een commissaris naar Benkoelen te zenden, wijl er bezwaren tegen de onmiddellijke overgave waren, eensdeels gelegen in den onrustigen staat des lands; anderdeels in geldelijke vorderingen, die de administratie van Padang had doen ontstaan en die door Nederland voldaan dienden te worden, alvorens de overgave kon plaats vinden. Over het karakter der vorderingen werd niet nader uitgeweid.

C. C. G. G. behandelden de zaak in hunne vergadering van Vrijdag 15 Mei 1818, dus denzelfden dag, waarop den Luit-Gouv. van Benkoelen werd medegedeeld, dat zij het militant voorstel tot afstand van Lampongsch grondgebied verwierpen en evenmin van een geregelde postverbinding met Benkoelen wilden weten ¹⁵. Wat nu betrof de particuliere mededeeling over Padang, zij meenden die meer als schrik-inboezemende voorwendsels te moeten beschouwen om vertraging in de overgave te weeg te brengen, dan als een ernstig gemeend plan om inderdaad de overgave te weigeren, indien zij officieel werd aangevraagd. Geldelijke quaestien toch waren tot dusver immer verwezen naar de regeeringen in Europa, zonder dat ze de overgave zelve hadden doen uitstellen; verder waren de jongst ontvangen tijdingen der Kust volstrekt niet onrustbarend ¹⁶. De vergadering (door Buyskes niet bijgewoond) besloot daarom de voorgenomen militaire zending door te zetten, doch tevens den voor de overneming aangewezen commissaris van instructien te voorzien, in verband met de mogelijkheid, dat Raffles werkelijk zou weigeren om bevelen tot overgave van Padang te verstrekken. Wat *mogelijk* was, werd echter niet *denkbaar* geacht. „Ik heb geene gedachte”, schreef althans Elout particulier aan den departementschef voor Koophandel en Koloniën dd. 10 Mei 1818, „dat de luitenant-gouverneur Raffles zwaarigheid maken zal die bezitting over te geven, al komen wij niet in zijn denkbeeld om die achterstallige pretense schuld te betalen” ¹⁷.

C. C. G. G. vleiden zich, dat vooral dezerzijdsche wederspraak indruk zou maken, welke den commissaris bij art. 12 zijner instructie werd opgedragen, namelijk dat dergelijke vorderingen tot eene nadere beslissing verschoven moesten worden, gelijk met Java ook het geval was geweest ¹⁸; mocht Raffles niettemin op zijn stuk blijven, dan behoorde de commissaris in geen geval toe te geven, maar hij diende onder protest terug te keeren. Dit laatste stond

bepaald als geheime instructie in het besluit van 15 Mei 1818, waarin tot de zending werd besloten ¹⁹; bij een ander besluit van denzelfden dag werd James du Puy, lid in den Raad van Financiën, tot commissaris benoemd en zijne gewone instructie vastgesteld ²⁰.

Met de keuze van dezen persoon meenden C. C. G. G. eene verstandige daad te hebben gedaan, die Raffles tot meegaandheid zou kunnen stemmen. De benoemde was namelijk uit Engelschen in Nederlandschen dienst overgegaan; hij had als gouvernements-secretaris tijdens Raffles' bestier op Java eene gewichtige betrekking bekleet; de Luit.-Gouv. scheen hem gaarne te mogen; bovendien was de vader nog in dienst der Engelsche compagnie. „Daar die heer secretaris was onder het Britsch bestuur en wel gezien bij den heer Raffles”, schreef Elout in den boven aangehaalden particulieren brief van 10 Mei 1818 over de keuze van Du Puy, „hebben wij hem bij voorkeur tot deze zending bestemd, om alzoo zeker te zijn, dat geene verkeerde stroefheid de zaken bederven zoude: hij is voor het overige bekend als een braaf en niet onbekwaam man.”

Geene verkeerde stroefheid: dat was zeker juist gezien, te meer wijl de overgang van het geheel verengelschte Padang daardoor wellicht makkelijker werd. C. C. G. G. wijzen ook op de geschiktheid hunner keuze in den brief van 18 Mei 1818, die Du Puy voor Raffles medekreeg en waarin overigens de bestuursverwisseling als eene vanzelf sprekende zaak werd voorgesteld, zoodat over den inhoud van Raffles' particuliere mededeeling niet gerept werd ²¹. Eigenaardig is het echter, dat toen onze Commissaris onverrichter zake van Padang was teruggekeerd, zoodat Raffles in het sub 40 weer te geven schrijven dd. 7 Juni 1818 onze Regeering mede deelt, dat hij voor de keuze van Du Puy erg gevoelig was, maar bij hem plicht boven alles ging! — dat toen C. C. G. G. nog in onderscheidene stukken op die fijn bedachte keuze terugkwamen, ongeveer in den naïeven vorm: *en wij hadden nog wel gedacht den Luitenant-Gouverneur met de afvaardiging van dezen commissaris zooveel plezier te doen!* Zij berichtten dit niet alleen in het sub 4 vermelde officieel rapport dd. 30 Juni 1818 aan onzen Departementschef ²²; doch ook op gelijken datum aan Raffles zelf in den sub 44 te vermelden brief; en zij schrijven het ten slotte nog eens in hunne missive dd. 25 Augustus 1818, sub 52 weder te geven, waarin zij zich bij de regeering te Calcutta over de weigering beklagen.

De vraag rijst bovendien of onze bewindslieden zich voldoende

verantwoord konden achten met het afzenden eener expeditie, in plaats van eerst op de ontvangen particuliere waarschuwing een commissaris alléén naar Benkoelen te zenden. De heeren zeggen te hebben *gedacht, gemeend, vertrouwd*; doch in mijne voorafgaande verhandeling over Bandjermasin heeft men ook kunnen lezen, dat dit al meer was geschied, zonder voldoende gronden daarvoor aanwezig waren ²³. Bestonden die dan hier wèl? — De geschiedschrijver neemt steeds de plaats in van een pratenden *stuurman aan wal* en hij dient zich zeker voor het hinderlijk verwijt te hoeden, dat hij de spreekwoordelijke rol van den „beste” vervult. Maar toch, men zou anders zeggen, er was weinig met die voorafgaande zending verloren; C. C. G. G. hadden ook reeds veel ervaring opgedaan; zij wisten ten volle, waartoe een man als Raffles in staat kon geacht worden; ja, zij zelve herhaalden het zoo dikwerf, dat Raffles slechts voorwendselen *wilde* om de ons wettig toekomende streken te betwisten: hoe konden C. C. G. G., rijst onwillekeurig de vraag, zóóveel vertrouwen hebben op de kracht hunner rechten, dat zij de mogelijkheid eener nuttelooze militaire expeditie er aan waagden, in een tijd toen er zeer gebrek aan middelen was? — Zij hebben echter, blijkens het sub 16 medegedeelde, gevreesd, dat Raffles er eerder toe zou komen een alleen optredenden commissaris af te schepen, die slechts kwam hooren hoe het eigenlijk met de zaak stond, dan wanneer eene gansche expeditie medeging, waaruit geenerlei twijfel sprak aan Raffles' voornemen tot overgave.

Daar men nu in ieder geval wist, dat het bestuur te Padang geene bevelen tot overgave had gekregen, moest men eerst naar Benkoelen zeilen, ten einde er te vragen — dit was de aangegeven vorm, zie sub 20, art. 3 der instructie — of bedoelde lastgeving verstrekt was, en zoo niet om ze dan te mogen medenemen. Daartoe scheepte zich onze Commissaris met de troepen den 26ⁿ Mei 1818 in aan boord van het oorlogsfregat *Wilhelmina*, waarvan commandant was kolonel Dibbetz.

Den volgenden dag ging men onder zeil, doch aanhoudende windstilten veroorzaakten, dat men eerst in den middag van den 3ⁿ Juni ter reede kwam ²⁴. Du Puy zond dadelijk een officier naar wal met een brief aan den Luit.-Gouv., berichtende het doel zijner komst; de brenger had in last onverwijld terug te keeren, opdat de Commissaris nog denzelfden dag naar wal zou kunnen gaan, waartoe hij zich inmiddels gereed maakte. Reeds nu echter werd teleurstelling ondervonden. Raffles was met zijne vrouw op reis gegaan, ten einde het binnenland van Benkoelen, zooals hij

een vriend schreef, beter te leeren kennen; hij ging tot 20 à 30 mijlen de streek in, dat reeds verder was dan ooit een bestuurs-hoofd had durven onderstaan, deelde hij mede ²⁵, hetgeen overigens ook geen hoog denkbeeld geeft van de macht, waarmede de Engelsche O. I. Compagnie zich soms tevreden stelde. In de Pasoemah komende, sloot hij bij deze gelegenheid contracten van vriendschap, waarop ik in eene latere verhandeling terugkom, en die natuurlijk moesten strekken om ons eerlang zooveel mogelijk den voet dwars te zetten ²⁶. Hetzelfde wat niet lang daarna zou gebeuren, als Nederlandsche commissarissen te Malakka voor de overneming daarvan zouden komen, werd te Padang reeds ondervonden: het bestuurshoofd toch was niet ter plaatse, onledig zijnde met in het binnenland tegen onze naderende komst te intrigeeren. Du Puy's zendeling vond dientengevolge het hoogste gezag op fort Marlborough, zooals de residentie van het gewestelijk bestuur heette, in handen van den tweeden resident, tevens secretaris, den heer Jennings, een naam nauw aan het *Marlborough House* in Londen toevallig verbonden ²⁷. Aldus ontstond er vertraging, nog vermeerderd door ongunstigen wind, zoodat de afgezondene eerst des avonds ten 8 ure aan boord terug was. Hij had een brief aan Du Puy van Jennings mede gekregen. Betrekkelijk de zaak zelve was alleen de inlichting van belang, dat de Luit.-Gouv. den volgenden dag zou terug zijn, daar het geboortefeest van den Britschen koning viel te vieren. Onze Commissaris, commandant Dibbetz en de overige heeren aan boord werden uitgenoodigd om dan aan wal te komen, ten einde van de partij te zijn.

Du Puy, die pas van koning verwisseld had en vervuld was van de hem opgedragen taak, zal die uitnoodiging wel niet bijzonder aangenaam hebben gevonden; hij kon er zich echter moeielijk aan onttrekken. Zoo verliet men den 4ⁿ Juni des morgens de *Wilhelmina*; tegenwind was echter oorzaak, dat men eerst des middags over éénen aan wal stapte! Eene commissie, bestaande uit den assistent-resident en den havenmeester, stond onzen Commissaris aan het havenhoofd op te wachten en geleidde hem met zijn gevolg naar het Gouvernementshuis, waar men inderdaad door Raffles werd ontvangen ²⁸; één saluut van het fort werd mede ter eere van de Hollandsche commissie gegeven. Den dag bracht men verder met de gewone plechtigheden en feesten door; over zaken schijnt niet te zijn gesproken; daarvoor werd den 5ⁿ aangewezen.

Du Puy overhandigde toen den sub 21 vermelden brief van C. C. G. G., zoomede een particulier schrijven van den Landvoogd,

naar ik denk een antwoord op Raffles' particulieren brief (bl. 208). Vervolgens deed hij de vraag of aan de autoriteit te Padang bevelen tot overgave waren gegeven, en zoo niet, om die alsnog te willen verstrekken; op een en ander volgde een *neen*, als reden opgevende het ons reeds bekende argument der geldelijke vordering. Du Puy zeide nu de voorgeschreven les op: men zou ten deze handelen als met de reeds overgenomen bezittingen geschied was, namelijk de beslissing over dergelijke ondergeschikte quaestiën aan hogere machten overlaten. Hierop antwoordde Raffles: dat zulks alleen op Java had plaats gevonden en hij hieraan geen voorbeeld wilde nemen; dat de gewezen Britsche autoriteit in de Molukken anders had gehandeld, wijl er dergelijke quaestiën vóór de overgave waren afgedaan; dat de verrichtingen ten deze in Bengalen en Engeland meer goedkeuring hadden verworven dan die der Britsche autoriteiten op Java; dat het te zeer bekend was welke moeielijkheden, vertragingen en discussiën deze laatsten hadden ondervonden door geene afwikkeling van dergelijke zaken vóór de teruggave te vorderen; dat, indien men ze voorzien had, de vervanging van het gezag op Java waarschijnlijk niet zoo gemakkelijk ware gegaan; dat daaraan gedeeltelijk viel toe te schrijven, dat vele vorderingen nog onverevend waren en dit mogelijk lang zoude uitblijven; dat hij wenschte dit alles te vermijden en soortgelijke onaangenaamheden te voorkomen; dat, ware hij in plaats der Engelsche autoriteiten op Java geweest, hij ook daar aldus zou hebben gehandeld; dat hij onzen Gouv.-Gen. het voorstel had gedaan om, alvorens de troepen ter bezitneming van Padang te zenden, een commissaris ter beëindiging dezer quaestie af te vaardigen; dat het hem leed deed, dat men niet had kunnen goed vinden in dit voorstel te treden; dat hij buitendien door zijne meerderen gemachtigd en desnoods gelast was, zoodanig te handelen — Raffles loog hier, gelijk hij gewoon was, als het hem maar dienstig scheen — en hij dus geene bevoegdheid had, aan den eisch van C. C. G. G. tot overgave van Padang gevolg te geven. Wilde echter onze Commissaris eene specifieke erkenning van de schuld voor het Nederlandsche gouvernement onderschrijven, dan verklaarde hij zich bereid dadelijk met hem naar Padang te gaan, dan wel eene commissie daarvoor te benoemen, ten einde de boeken en archieven aldaar te onderzoeken om het juiste bedrag der vordering na te gaan.

Du Puy wees dit voorstel natuurlijk af, daar hij den stelligen last had gekregen om op dien voet de overneming niet te ver-

richten. Raffles betuigde zijn leedwezen over dit bevel, wjl toch C. C. G. G. met de gevoelens van den Luit.-Gouv. omtrent deze quaestie bekend waren; het kon intusschen geene verandering brengen in een besluit, dat hij niet dan na rijpe overweging had genomen; zonder regeling en erkenning van de bewuste schuld wenschte hij geene bevelen te geven om de Engelsche vlag neer te halen.

Du Puy merkte op, dat aldus in strijd werd gehandeld met de bedoelingen en bevelen der Engelsche regeering, gelijk uitgedrukt in het tractaat van 1814 en de warrant van den Prins-Regent. Deze openbare stukken toch maakten niet de geringste melding van voorwaarden bij de overgave der aan Nederland toekomende bezittingen; zij bevalen uitdrukkelijk die overgave, zonder meer. Hieruit viel af te leiden, dat de regeeringen in Europa van oordeel waren, dat alle nader op te komen geschilpunten afzonderlijk en later afgedaan zouden worden, hetgeen ook bleek uit den korten tijd van 6 maanden, bij art. 5 van het Londensch tractaat voor de overgave bepaald: immers dit artikel zou onuitvoerbaar en absurd zijn, indien de teruggave op de afdoening van soortgelijke quaestiën had te wachten.

Aldus in het nauw gedreven, beweerde Raffles dat Padang eigenlijk ook niet teruggegeven moest worden, wjl wij het niet op 1 Januari 1803 in bezit hadden; doch Du Puy merkte daartegen op, dat het vredestractaat van Amiens de teruggave van de veroverde Nederlandsche koloniën bepaalde en art. 1 van het Londensch tractaat daarop het oog had, ook al waren de bezittingen destijds niet allen aan Nederland teruggekomen; hetzelfde was immers ook het geval met Malakka en eenige andere plaatsen.

Volgens Du Puy's rapport dd. 22 Juni 1818, *erkende* Raffles de juistheid der wederlegging, „hetgeen deze difficulteit uit den weg ruimde”; maar dit heeft niet belet, dat de onbetrouwbare Luitenant-Gouverneur bij brief dd. 3 Juli 1818 nog naar het bestuur te Londen schreef, blijkens Van Deventer bl. 259: „The position, I have taken up, is that the Dutch can have no claim to possession where their flag did not fly on the 1st January 1803; and under this view, their claim to *Malacca* and *Padang* is at least questionable, these stations having been under the English flag since 1795.”

Onze Commissaris bracht vervolgens den Luit.-Gouv. onder het oog, hoezeer het met de goede trouw en de waardigheid eener regeering onbestaanbaar was, om aan de bepalingen van een tractaat

als het onderwerpelijke niet te voldoen; en de weigering tot overgave een beleedigend wantrouwen en kleinachting deed vermoeden, hetwelk ten eenenmale strijdig kon geacht worden met de wederzijdsche betrekkingen van beide natiën, zoomede met den geest van openhartigheid en vriendschap, waarin het tractaat was gesloten. Zijne handeling zou tot ernstige klachten en tot allerlei onaangenaamheden kunnen leiden, die dan toch de autoriteiten van beide natiën moesten trachten te vermijden.

De Luit.-Gouv. ontkende natuurlijk het bestaan der gevoelens van wantrouwen, enz. Gelijk hij ook steeds tot vervelens toe in zijne brieven aan onze bewindslieden deed, gaf hij zijn ernstig verlangen te kennen om in de beste verstandhouding met het Nederlandsche gouvernement te blijven, waarvoor hij de grootste achting betuigde; doch hij herhaalde ook al weder, hetgeen hij als zijn „plicht” beschouwde, op eene voorafgaande schikking en erkenning van de vorderingen omtrent Padang te blijven staan. Hij deed zulks — en hij loog hier alweer — bij de kennis, die hij van de gevoelens van zijn Gouvernement had; alle gevolgen voor zijne handelingen, verklaarde hij op zich te nemen. Hij stelde vervolgens voor, dadelijk een bericht aan de regeering te Batavia te zenden met verzoek om nadere instructiën; Du Puy kon dan zoolang te Benkoelen vertoeven om de boeken en papieren van Padang, die ontboden zouden worden, gezamenlijk of door commissiën na te zien en, door post voor post nauwkeurig te onderzoeken, het ware bedrag der te restitueeren penningen te kunnen bepalen; verder om alle verdere zaken, de overgave betreffende, te regelen, in voege deze overgave kon plaats vinden na ontvangst der bevelen uit Batavia.

Het fregat moest echter dadelijk terug, antwoordde Du Puy, zijnde voor een anderen tocht bestemd; bovendien zouden de medegebrachte troepen zoolang niet te Benkoelen aangehouden mogen worden; zijne instructie was ook zóó bepaald en stellig, verzekerde de Commissaris, dat indien de Luit.-Gouv. bij zijne weigering volhardde, er maar één leiddraad was, waarnaar men zich had te richten, wel te verstaan: onverwijld terugkeeren na tegen de behandeling te hebben geprotesteerd. Ook al waagde hij het, verzekerde Du Puy, met het voorstel mede te gaan, dan kon het toch tot niets leiden, wijl, naar de kennis, die hij meende te hebben van de denkbeelden van C. C. G. G. in deze, er weinig kans bestond, dat zij met den eisch genoeg zouden nemen.

„Na eenige verdere samenspraak”, leest men in Du Puy’s rapport, gedagteekend Batavia 22 Juni 1818, waaraan het vorenstaande werd ontleend, „deed de Luitenant-Gouverneur mij een tweede voorstel, over hetwelk, daar het mijn persoon in het bijzonder betrof en alleen in algemeene en indirecte termen was begrepen, ik mij op deze plaats liever niet zal uitlaten, en Uwe Excellentie te dien opzichte alleen verzekeren, dat ik van mijne plichten aan het Nederlandsch gouvernement en van het vertrouwen, waarmede Uwe Excellentie mij hebben gelieven te vereeren, een te diep en dankbaar gevoel heb, dan dat ik naar zoodanig eene propositie van den kant van den heer Raffles zoude willen luisteren, hetgeen ik dan ook Zijne Excellentie op eene gepaste wijze te kennen heb gegeven, waarna onze conferentie met eenig onverschillig gesprek is afgelopen.”

De gedachtenwisseling was echter hiermede niet ten einde, daar art. 2 van het besluit dd. 15 Mei 1818 (sub 19) gelastte om bij mondelinge weigering tot overgave, eene schriftelijke uit te lokken. Dientengevolge keerde hij niet dadelijk naar de *Wilhelmina* terug, doch schreef hij terstond na afloop der samenkomst op den 5ⁿ, een brief aan den Luit.-Gouv. met de catagorische vraag tot overgave van Padang ²⁹. Het zoo dubbelhartig karakter van Raffles kwam in de correspondentie, die nu volgde, andermaal bijzonder hinderlijk uit. In stede van terstond pertinent de overgave te weigeren, schreef hij nog denzelfden avond een brief, die aanving met de mededeeling, dat de verlangde bevelen onmiddellijk zouden uitgevaardigd worden; en als terloops voegde hij er slechts aan toe, dat nog eene schuld van meer dan 175.000 dollars te onzen laste op Padang drukte en deze voldaan of erkend moest worden ³⁰. Du Puy antwoordde den 6ⁿ, dat hij hierin niet kon treden ³¹; bij een ander schrijven verzocht hij toezending van de Padangsche rekeningen en van de in 1795 gesloten capitulatie, — een verdrag, waarvan de inhoud te Batavia onbekend was, zoodat onze Commissaris er eerst in zijne ontmoeting met Raffles van hoorde ³². Raffles betuigde in zijn antwoord van den 6ⁿ, *leedwezen*, zooals hij dit in dergelijke gevallen gewoon was, over het niet verstrekken door C. C. G. G. van eene machtiging tot schuldenkenning; afschriften der rekeningen kon Du Puy intusschen krijgen; verder deed de Luit.-Gen. de vraag: op welke wijze de bedragen der over te nemen goederen zouden worden betaald, daar hiermede verschil in prijs verband hield, enz. enz. ³³. Dientengevolge ontving onze Commissaris

allerlei rekeningen en financieele stukken, waaruit echter niemand kon wijs worden ³⁴; doch antwoord op de categorische vraag tot overgave was niet gegeven en evenmin had Raffles de capitulatie gezonden. Du Puy, zijn man uitnemend kennende, doorzag de bedoeling om slechts onvruchtbare gedachtenwisseling over geheel ondergeschikte punten uit te lokken ³⁵: vandaar, dat hij nog den 6ⁿ een nieuwen brief deed afgaan met de vraag om hem nu per omgaande stellig op de hoofdzaak een antwoord te geven; het fregat kon niet langer nutteloos op de reede blijven ³⁶. Juist terwijl hij dezen brief aan het schrijven was, ontving hij van commandant Dibbetz een verzoek om zoo mogelijk haast te maken, daar de reede onveilig was en schout-bij-nacht Buyskes hem opgedragen had de terugreis te bespoedigen. Doch ook nu ontving de Commissaris een antwoord van Raffles, waarin gene niet kon berusten; immers de op den avond van dien dag gezonden brief hield enkel in, dat Padang niet kon worden overgegeven, tenzij de belangen van het Engelsche gouvernement en van de Oost-Indische Compagnie behoorlijk bleken gewaarborgd: eene algemeenheid, die heel wat anders was dan de eisch eener specifieke erkenning van de wettigheid der Britsche vordering ³⁷. Dientengevolge achtte Du Puy het noodig zich in den ochtend van den 7ⁿ persoonlijk naar den sluwen man te begeven met de vraag of door de uitdrukking *waarborg*: "provision for securing", de vermelde specifieke erkenning bedoeld werd; toen eerst antwoordde de Luit.-Gouv. positief bevestigend. Het opzettelijk dubbelzinnige dezer houding spreekt te hindelijker, wanneer men weet, gelijk men op blz. 219 kan lezen, dat Raffles ten slotte nog tegenover C. C. G. G. heeft *ontkend*, dat zijne bedoeling juist is wedergegeven geworden!

Met Raffles' mondeling bescheid achtte onze Commissaris het laatste woord gesproken, zoodat hij nu het bij zijne instructie opgedragen protest tegen de weigering uitvaardigde ³⁸. Hij zond dit den Luit.-Gouv. met een hernieuwd verzoek om toegezegde stukken, waaronder de capitulatie van 1795. In den avond van dien dag kwam het gevraagde, waarbij Raffles twee brieven gevoegd had: één gericht aan Du Puy, waarin slechts het vroeger medegedeelde herhaald werd, doch de schuld nu van ruim 175.000 op ruim 176.000 dollars bleek uitgerekend ³⁹; de andere gericht aan C. C. G. G., zijnde een antwoord op het door Du Puy medegenomen sub 21 vermeld schrijven, doch waarin evenmin nieuwe gezichtspunten werden geopend ⁴⁰.

Nog denzelfden avond, dus den 7ⁿ, nam Du Puy afscheid onder eenerlei eerbewijzingen als bij zijne ontscheping hadden plaats gevonden. De terugreis werd dadelijk aangevangen; men kwam den 21ⁿ Juni, dus na eene reis van 14 dagen, op de reede van Batavia.

Den volgenden dag schreef de Commissaris het door mij reeds aangehaald rapport van zijn wedervaren, hetwelk met de opmerking besloot, dat „de weigering van den Luitenant-Gouverneur Raffles om Padang over te geven, naar alle waarschijnlijkheid aan andere oorzaken is toe te schrijven dan het niet verkrijgen van de gevorderde erkenenis van de wettigheid zijner pretensiën wegens Padang, schoon deze alleen bij zijne brieven wordt gegeven; daar het mij uit zijne gesprekken duidelijk is gebleken, dat dezelve in verband staat met zijne ontwerpen, zoo ten aanzien van de Lampongs als anderen; dan daar deze Uwe Excellentien zeker bekend zijn, en geen betrekking hebben tot den mij door Hoogstdezelfen opgedragen last, heb ik mij ook niet bevoegd gevonden, daarvan bij deze gewag te maken.”

Onder die *andere* onderwerpen behoorde ook het bezit van Palembang. Terwijl toch Du Puy in het laatst van Mei 1818 naar Padang was gezonden, had Muntinghe zich naar Palembang moeten begeven, ten einde aldaar het Nederlandsch gezag tegenover Raffles' intriges te handhaven. Hierover verbitterd, schreef de Luit.-Gouv. in Juni 1818 aan Muntinghe een brief, waarin hij hem met verwijtingen overlaadde en tevens verklaarde nu *Padang* in geen geval te willen overgeven, tenzij eerst de zaken in *Palembang*, overeenkomstig zijn verlangen, werden geregeld ⁴¹. Terecht maakten C.C.G.G. ook hieruit de gevolgtrekking, dat de schuldenquaestie slechts een voorwendsel was geweest om de overgave van Padang te weigeren: „qu'il ne lui faut qu'un prétexte quelconque, pour refuser au Gouvernement Néerlandais la jouissance de ses droits les plus sacrés, qu'il paraît avoir pris à tâche de violer partout où l'occasion se présente”, gelijk zij in hun nog na te noemen protest van 5 October 1818 te kennen gaven ⁴².

Met dit alles voor oogen is er wel reden, dunkt mij, om zich andermaal te verwonderen over hetgeen niettemin in hunne vergadering van 30 Juni 1818 werd besloten. Erkend werd „dat de heer Du Puy in de hem opgedragen commissie, schoon zonder het gewenschte gevolg, met den loffelijksten ijver en trouw, en tevens op de oordeelkundigste wijze is te werk gegaan”, zoodat de Regeering hem hierover haar genoegten betuigde; doch men

wenschte het daarbij niet tegenover den Luit.-Gouv. te laten. Integendeel men zou nog eens bij hem met eene lange pleitrede over het verkeerde zijner inzichten aankloppen! En zeker ten einde de mogelijkheid van het vruchtdragende van deze nadere poging te verhoogen, wordt bovendien besloten in dezelfde vergadering om den Luit.-Gouv., naar aanleiding zijner averrechtsche bemoeiingen met Billiton en Palembang, te schrijven, dat men zijne brieven niet meer zou beantwoorden, voor zoover ze zaken behandelden, niet tot zijn geweest behoorende ⁴³. Hoe C. C. G. G. tot dien tweeden stap konden komen, blijft mij een raadsel. Zij hadden immers bewijzen te over, dat het Raffles volstrekt niet om de argumenten te doen was: Du Puy wees er nog uitdrukkelijk op. Het openbaar schandaal, dat onze expeditie met de kous op den kop teruggezonden was, moest nu toch wel genoeg heeten; doch de *Elout*-verzameling in 's Rijks archief geeft talrijke bewijzen, dat pleitredende schrijflust er diep inzate. Als de commissie-generaal eenmaal is ontbonden, en dus Van der Capellen uitsluitend de regeerder wordt, blijven de quaestiën aanhouden; de manier van zeggen zullen wij dan echter geheel zien veranderen. En zoo ging waarlijk andermaal eene Nederlandsche oorlogsbrik, de *Emma*, kolonel-commandant Van Heemskerk, naar Benkoelen, overbrengende een langdradig schrijven van C. C. G. G., waarin vooral ook nadruk werd gelegd op het feit, dat terwijl de Luit.-Gouv. de geldelijke gevolgen der „bewaargeving” van 1795 op den voorgrond had gesteld, zijn eigen Landvoogd in Bengalen pertinent geweigerd had die gevolgen ten bate onzer bezittingen in Vóór-Indië te aanvaarden ⁴⁴. Het moet erkend worden, dat zij in hun rapport dd. 30 Juni 1818 aan het Opperbestuur toonen van deze tweede poging om Raffles te vermurwen weinig verwachting te hebben; doch waarom deden zij het dan? Met dat al is het grappig daarin hunne eigen getuigenis over de waarde van het vervelende stuk te vinden, dat het namelijk *kort maar krachtig* was! ⁴⁵

Van Heemskerk had in last om het antwoord van den Luit.-Gouv. mede te brengen, maar dit bleek niet doenlijk. Ter nauwernood toch was Du Puy van Benkoelen vertrokken, of Raffles, wel begrijpende dat het eerlang tot de overgave van Padang zou moeten komen, ving weder met zijne gade eene groote reis door de binnenlanden, en wel in gindsche streken aan. Hij scheepte zich daartoe naar Padang in, en zoowel daar, als in het Menangkabouwsche, bracht hij de inlanders in de rechte stemming tegen het Nederlandsche, vóór het Britsche bestuur ⁴⁶! Schetterend ba-

zuinden de Engelsche bladen het roemrijke en de groote gevolgen van den vroegeren en van dezen tocht naar Pasoemah en Menangkabou uit ⁴⁷, opdat, gelijk de Nederlandsche gezant te Londen aan onzen Minister van Buitenlandsche Zaken schreef, de openbare meening in Engeland het Ministerie aldaar voor het behoud van gansch Sumatra zou bewerken ⁴⁸! Aan de *Emma* werd intusschen de teleurstelling bespaard om, gelijk haar zuster, van Benkoelen te worden afgewezen. Zij kon eenvoudig niet blijven wachten en keerde alzoo zonder antwoord terug. Raffles gaf het nochtans na zijne terugkomst te Benkoelen, bij een brief gedagteekend 15 Augustus 1818; hij diende daarin tevens ten antwoord op het schrijven, waarin men hem had medegedeeld, dat zijne brieven over zaken buiten het hem toevertrouwd gewest handelende, niet meer zouden beantwoord worden. Het schrijven was leugenachtig en brutaal. Zoo C. C. G. G. hem niet meer wilden antwoorden, dat moesten zij zelve natuurlijk weten, merkte hij op; en wat Padang betrof, hij had niet de bedoeling gehad te staan op „the actual payment” van de schuld; ook niet, nota bene op „the final adjustment” er van: hij wilde alleen verzekerd zien „how the case stood” vóór de overgang plaats vond; maar zelfs verondersteld, voegde hij er aan toe, dat C. C. G. G. nu tot de erkenning wilden overgaan, dan zou hij toch niet meer Padang overgeven, ten gevolge van de hangende quaestiën met Palembang ⁴⁹.

Deze brief van medio Augustus kwam eerst dd. 19 September 1818 onze Regeering in handen, zoodat het door Muntinghe geopperd vermoeden zeker niet ongegrond is, dat Raffles zijn antwoord eerst wegens het onzeker beloop der Palembangsche zaken uitgesteld, en daarna, om dit te verbergen, den brief geantidateerd heeft. C. C. G. G. hadden dan ook op het antwoord niet zoo lang gewacht, doch zich bij schrijven dd. 25 Augustus 1818 met hunne klachten over Raffles' handelingen in den Archipel tot den Gouv.-Gen. van Bengalen gewend ⁵⁰. Zij wezen er o. a. op, dat de Luit.-Gouv. slechts naar voorwendselen zocht ter betwisting onzer rechten, tot de gelegenheid zou zijn aangebroken om zich daarvan voor goed meester te maken ⁵¹: verder hoe zij bedrogen waren in hunne verwachting, dat de opvraag van Padang door een commissaris als Du Puy genoeg zou zijn om een terloops geuit voornemen van tegen de overgave bedenkingen te opperen, te laten varen ⁵².

Dit schrijven was reeds verzonden, toen Raffles met zijne

schandaal makende protesten van 12 Augustus en 1 September 1818 de openbare meening tegen ons opzweepte ⁵³; maar het moet ter eere van den Landvoogd van Bengalen, gezegd worden, noch het beklag van C. C. G. G., noch eene wederlegging van deze protesten, bleken noodig, om lord Moira te overtuigen, dat de Padangsche zaak een gemeene streek was, waaraan deze zich niet medeplichtig mocht maken. Reeds toch enkel op de eenzijdige mededeelingen van Raffles zelf over deze aangelegenheid, dus nog vóór de klacht van onze Regeering was ontvangen, had het bestuur te Calcutta beslist, dat Padang onverwijld moest overgegeven worden, en hiervan aan C. C. G. G. bij brief dd. 10 October 1818 mededeeling gedaan ⁵⁴. En als dat bestuur onze klacht van 25 Augustus daarna ontvangt en bij schrijven dd. 7 November 1818 beantwoordt ⁵⁵, herhaalt lord Moira i. R. het reeds medegedeelde, dat bevelen tot onverwijld overgave aan Raffles zijn verstrekt: "We have", leest men er in, "as already stated to your Excellencies, renewed our orders for the immediate restitution of Padang; our view of that question entirely coincides with that taken by your Excellencies and we regret extremely the unexpected delay that has occurred."

Hierop liepen dus uit Raffles' hooghartig gegeven verzekeringen over den wil zijner regeering en van in overeenstemming daarmede te hebben gehandeld!

Ik geloof niet, dat C. C. G. G. het geringste idee hadden over lord Moira's rechtvaardige gezindheid jegens ons; zij zochten daarvoor de zaken in den regel verder dan wel wenschelijk was; en dat bruggen bouwen breeder dan de aard der oevers wel vereischten, is altijd eene kostbare geschiedenis. Raffles had protesten uitgevaardigd om het publiek in beweging te brengen; C. C. G. G. stelden een tegen-protest dd. 5 October 1818 op ⁵⁶, hetwelk echter niet voor openbaarmaking bestemd werd ⁵⁷; en zij zonden dit Raffles met een toelichtend schrijven, ofschoon zij hem nog kort te voren gemeld hadden, hem niet meer over Benkoeleesche buitenissigheden te zullen schrijven ⁵⁸.

Nu hadden C. C. G. G. in het contra-protest zeer zeker de Padangsche quaestie trouw weergegeven, doch er was reeds in deze en andere zaken onmiddellijk door Moira goed recht gedaan; zoodat toen hun stuk in diens handen kwam, de betuigingen van vertrouwen in zijne rechtschapenheid, waarmede de aanbieding gepaard ging ⁵⁹, in zoover geen doel troffen, dat de Landvoogd in het protest eene indirecte beschuldiging tegen hem zag! Dit bewees althans het

antwoord dd. 19 December 1818. In dat schrijven namelijk gaf men nogmaals de verzekeringen van eerlijk het in 1814 gesloten tractaat te willen doen nakomen; en ziende, tegenover onze mededeeling van niet meer met Raffles te willen correspondeeren, in de toezending van het protest aan het Bengaalsch bestuur eene beschuldiging van medeplichtigheid aan zijne handelingen, betuigde Moira i. R. ten stelligste aan een dergelijk oneerlijk optreden part noch deel te hebben. Het besloot intusschen met een verzoek, dat, in verband met hetgeen verder gebeurde, de aandacht trekt; namelijk om nu, *evenals het Britsch-Indisch bestuur zou doen*, de zaken in status quo te laten tot de regeeringen in Europa er haar oordeel over zouden hebben uitgesproken ⁶⁰.

Aan die zijde was dus de protest-bom wel eenigszins verkeerd gesprongen. Van der Capellen, die nu alleen regeerde, meende de aldus onwillekeurig geslagen wonde te moeten heelen. „Ik was dit verschuldigd”, berichtte hij dd. 13 April 1819 naar Den Haag, „aan de eer van de Nederlandsche regeering, aan de vriendschappelijke relatiën tusschen de beide Gouvernemen ten bestaande, en eindelijk niet minder aan de gewezen Commissarissen-Generaal Elout en Buyskes, die nevens mij het protest hadden ondertee kend.” Vandaar, dat onze Landvoogd bij eene depêche van denzelfden datum aan het bestuur te Calcutta nader uiteen zette, dat het protest van C. C. G. G. geene andere strekking had, dan Raffles' infame beschuldigingen te wederleggen. ⁶¹

Nochtans onder het wisselen dier welwillende verzekeringen, had Raffles er voor gezorgd dat lord Moira, — *„this nobleman, vain, weak and honest”*, volgens Bulwer ⁶² — niet zoo'n zuiveren rol zou schijnen te spelen, als de Landvoogd zelf in gemoede wel gewild had. Immers, terwijl de Britsche Gouv.-Gen. i. R. dd. 19 December 1818 tot onze Regeering te Batavia het verzoek had gericht om de zaken in *status quo* te houden, *zooals ook het Bengaalsch bestuur zou doen*, had hij bij eene instructie van 28 November 1818, aangevuld door eene van 5 December d. a. v. zijn Luit.-Gouv. gemachtigd om op Riouw de Britsche vlag te hijschen, en voor het geval, dat wij daar reeds gevestigd waren, zulks ergens in het rijk van Djohor te doen. Waar is het, dat lord Moira door Raffles' valsche voorstellingen omtrent den aard van ons recht op Johor, waartoe ook Riouw behoorde, op een dwaalspoor werd gebracht; ook mag men de waarheid der verzekeringen aannemen, dat nog tegenbevelen van Calcutta in gemoede zijn gezonden, die

te laat kwamen; doch niet minder waar is het, dat de instructie in voor ons vijandige termen, dank Raffles' inblazingen te Calcutta, werd gesteld, en een bevel inhoudt om dat te doen, wat de Britsche landvoogd i. R. aan ons bestuur verzocht had te laten, bij dat verzoek de stellige belofte voegende van zelf in onthouding het voorbeeld te doen geven! ⁶³

II.

Raffles' weigering tot overgave van Ajer Bangis en bedeningen tegen onze bezetting van Indrapoera in 1819.

Onder de ergernis en de verbittering bij onze Regeering opgewekt over Singapore's stichting, liet men te Batavia de expeditie voor de overneming van Padang, op het schrijven uit Calcutta dd. 10 October 1818 en op dat van 7 November d. a. v., voor de tweede maal in gereedheid brengen. Hetzelfde schip, de *Wilhelmina*, en dezelfde commissaris, Du Puy, gingen een jaar na de vergeefsche reis derwaarts; ook Dibbetz was weder commandant, doch werd nu mede als commissaris aan Du Puy toegevoegd. Men vertrok den 26ⁿ April 1819 des morgens van Batavia's reede; den 7ⁿ Mei kreeg men des morgens Benkoelen in het gezicht. De *Wilhelmina* liep op een kleinen afstand buiten Poeloe Tikoes om, en heesch de vlag voor Fort Marlborough, dat door de Engelsche vlag aldaar werd beantwoord. De plaats voer men nu voorbij, zoodat men den 17ⁿ onder Poeloe Pisang vóór Padang kwam. Het schip begroette de Britsche vlag met 13 schoten, waarvoor op gelijke wijze bedankt werd. Commissarissen lieten vervolgens een officier naar land gaan om den Engelschen resident (De la Motte) van de aankomst kennis te geven; het antwoord was, dat men den volgenden dag de heeren zou kunnen wachten. Dientengevolge begaven zij zich des morgens den 18ⁿ in staatsie van boord onder een saluut van 11 schoten, het volk paradeerende in het onderwant. Bij het aan land stappen werden zij door den Engelschen resident ontvangen met de troepen allen onder het geweer, het slaan van den marsch en het doen van een saluut van 13 schoten. Dadelijk kwam men overeen om de troepen den volgenden morgen te doen

landen. „De Engelsche resident toonde veel bereidwilligheid om ons deze kolonie ten spoedigste over te geven”, leest men in het rapport van Dibbetz, aan den schout-bij-nacht Wolterbeek, *Commandant en Chef van Zr. Ms. eskader in de Oost-Indiën*. Het stuk, waaraan ik ook het overige ontleen, dat ik omtrent *Dibbetz' reis* zal mededeelen, is gedagteekend „Aan boord Zr. Mr. fregat *Wilhelmina*, den 5ⁿ Juli 1819, liggende ter reede van *Malakka*”.⁶⁴ Den 19ⁿ Mei 1819 ontscheepten de troepen met hunne bagage, veldstukken enz., den 20ⁿ en 21ⁿ werden de ceremoniën tot de overgave bepaald, „en den 22ⁿ Mei werd op eene zeer plechtige wijze de Engelsche met de Nederlandsche vlag verwisseld”.

Elders in dit tijdschrift heb ik gepubliceerd: de proclamatiën der overneming uit handen van den Britschen resident De la Motte; de plechtigheden, die bij deze gelegenheid plaats vonden; den economischen staat, waarin Du Puy het gewest aantrof; het advies van den Raad van Indië P. T. Chassé, die van 1792 tot 1794 er opperkoopman was geweest; de resolutie van 14 September 1820 betreffende de invoering van belastingen; de adviezen over de regeling der cultures van Du Puy, Chassé en Muntinghe; eindelijk het belangrijke stuk van laatstgenoemde dd. 18 Maart 1822 over „den staat van vaart en handel op de Nederlandsche bezittingen ter Westkust van Sumatra” en het daarover gegeven advies van Chassé dd. 18 April 1822⁶⁵.

Ik behoef dus op dit alles niet terug te komen; daarentegen moet ik uitvoerig bij Padangs onderhoorigheden verwijlen.

Du Puy's instructie luidde om na de overneming te Padang, waar hij als resident optrad, eene reis met de *Wilhelmina* naar de onderhoorigheden te doen, doch kolonel Dibbetz durfde met het scheepje niet zoo na aan de kusten zeilen; hij vond het meer geraten dadelijk van Padang noord op het ruime sop te kiezen en eerst omtrent de hoogte van *Atjeh* het land te naderen, ten einde de reis naar *Malakka* te vervolgen. Du Puy had hier tegen te minder bezwaar, dewijl het Engelsche gouvernement op de plaatsen ten noorden van Padang, naar hij meende, noch militairen, noch burgerlijke ambtenaren had; en wat de zuidelijk gelegen plaatsen betrof, namelijk Poeloe Chinka en Ajer Adji, wijl ze geheel buiten den koers van het schip lagen; eindelijk achtte Du Puy het volstrekt onmogelijk nu reeds van Padang te gaan, „zonder den dienst geheel te doen stilstaan en alles in verwarring te laten”.

Dientengevolge verliet de *Wilhelmina* den 31ⁿ Mei alleen met commandant Dibbetz de reede van Padang. Hij ondervond op zijne reis om de Noord zeer slecht weder en achtte het noodig in den namiddag van den 22ⁿ Juni 1819 ter reede van Atjeh te ankeren, ten einde zoo mogelijk water en ververschingen te erlangen. Vaartuigen lagen er echter niet; evenmin woei er een vlag. Den volgenden morgen zond de Commandant een officier naar land, die echter, uit hoofde der branding, de rivier van Atjeh niet binnen kon. Den 24ⁿ was het weer wat beter; andermaal voer de officier, luitenant ter zee C. J. Pické, naar land; hij was nu gelukkig. Ziehier het verhaal van zijn wedervaren.

Pické vervoegde zich bij den Sabandar, door wien hij niet zeer vriendelijk werd ontvangen. De Sabandar en de groote menigte inlanders, die hem weldra omringden, schenen allen hem te wantrouwen en hij was verplicht, alvorens hij vragen kon doen, op hunne vragen eerst te antwoorden als: tot welke natie hij behoorde; waar men vandaan kwam en naar toe ging; of men ook te Benkoelen was geweest (dit werd onderscheidene malen gevraagd); eindelijk met welke intentie men hier kwam?

Toen Pické op de menigvuldige vragen voldoende had geantwoord, kwam het hem voor, dat de Sabandar en zijne omgeving hem vriendschappelijker wilden bejegenen. Men liet hem zitten, ook werden eenige vruchten aangeboden. Toen eerst kon hij zijne commissie volbrengen, hierin bestaande, dat water en ververschingen voor het schip verzocht werden. De Sabandar verklaarde zich bereid hiervoor te zorgen, doch vroeg importante prijzen, en alles moest vooruit betaald worden; voor het water, „zeer slecht en brak”, eischte men drie Spaansche matten per legger. Vervolgens gaf Pické zijne verwondering te kennen van geene Europeanen te ontmoeten, waarop de Sabandar hem antwoordde: „Er zijn hier geene Europeanen meer; de Engelschen zijn de laatste geweest, die hier kwamen, en het is ongeveer twee maanden geleden, dat de Engelsche gouverneur van Benkoelen, Raffles, hier over (*aan?*) land is gekomen”. Pické zeide daarop: „Voorzeker heeft deze Gouverneur een tractaat met uwen Koning gemaakt?” — „Neen”, antwoordde het Hoofd, „toen de gouverneur Raffles hier kwam, is zijne eerste vraag geweest *Waar is uw Koning* en hierop werd hem geantwoord *Apa loe perdoeli!* „waarna” besluit Pické's rapport aan Dibbetz, „het voor den gemelden gouverneur raadzaam schijnt geweest te zijn oogenblikkelijk weder te vertrekken, zooals

hij dadelijk gedaan heeft.” — Pické stapte nadat het gesprek met den Sabandar was afgeloopen weder in de sloep, die hem aan boord der *Wilhelmina* terugvoerde „na op eene vriendschappelijke wijze van deze inlanders afscheid genomen te hebben”.

Commandant Dibbetz het bezoek van Pické aan Atjehs kust naar Batavia rapporteerende, voegde hieraan toe: „De behandeling, welke de luitenant Pické ondervonden heeft, bewijst wel degelijk welk een generalen afkeer men hier van de Engelschen heeft; want men omsingelde ZijnEd. met alle de zijnen, dadelijk bij deszelfs aan land komst met uitgehaalde klewangs, en men bewees hem, Luitenant, geene beleefdheid, vóór men wel degelijk overtuigd was, wij geene Engelschen waren.”

De lezer weet echter, dat Pické in ieder geval verkeerd was ingelicht. Daargelaten dat Raffles niet over land Atjehs hoofdplaats bereikte, — dit kan echter eene verschrijving zijn — was er wel degelijk een tractaat, namelijk dd. 22 April 1819, gesloten, dat men o. a. vindt afgedrukt in John Anderson's „*Acheen*” (1840) bl. 218 en in Smulders' „*Tractaat van 17 Maart 1824*” (1856) bl. 163. Dat tractaat is echter te *Pedir* aangegaan; misschien wist de Sabandar zelf er niets van.

Wij moeten nu onze aandacht gaan wijden, aan hetgeen Du Puy inmiddels verrichtte voor de in bezitneming van Padang onderhoorigheden.

Art. 21 der voor de overneming vastgestelde instructie gelastte aan Du Puy het volgende:

Hij zal *Poeloe Chinca*, *Ajer Bangis*, *Priaman* en de andere onderhoorigheden dadelijk onder het Nederlandsch bestuur brengen, en met overleg van den commandeerenden officier zoodanige kleine detachementen militairen daar plaatsen, als bevonden zal worden te behooren.

Ter wille eener meer duidelijke opvatting van de nu rijzende quaestiën, zij omtrent de geographische ligging dier plaatsen het volgende herinnerd. Het Padangsche ligt ten noorden van de daaraan grenzende residentie Benkoelen. De hoofdplaats Padang heeft ten zuiden van zich liggen: *Paiman* met het in de baai gelegen en in de instructie vermelde eilandje *Chinca*, *Tjinko* of *Tinka*⁶⁶; *Ajer Hadji* en, het zuidelijkst, dus nevens Benkoelen, *Indrapoera*. Ten noorden van Padang liggen achtereenvolgens: *Priaman*; *Ajer-Bangis*; *Natal* (in de oude stukken ook wel geschreven, gelijk het scheen te behooren, *Natar*); *Siboga*; *Baros*; *Singkel*; *Troemon*.

Du Puy had na de inbezitneming van Padang een vaartuig af-

gehuurd, waarmede troepen naar Poeloe Chinca en Ajer Adji werden gezonden, ter aflossing van de Engelschen; terwijl twee commissiën, ieder bestaande uit twee panghoeloes of regenten van Padang, bij 's Residents beschikking dd. 24 Mei werden afgevaardigd, de een naar het noorden, de ander naar het zuiden, om de herstelling van het Nederlandsch gezag bekend te maken, en de in de Maleische taal overgezette proclamatie van Commissarissen op iedere plaats af te kondigen en aan te plakken; in de brieven aan de hoofden werd medegedeeld, dat de inbezitneming zelve spoedig zou volgen ⁶⁷. *Baros* en de verder noordelijk gelegen havens ontvingen echter noch de proclamatie, noch de mededeeling over de aanstaande komst van onzen Vertegenwoordiger. Zij werden toch buiten het ons toekomend gebied gerekend; niettemin zond Du Puy ook derwaarts, doch slechts uit beleefdheid, bericht van zijn optreden, natuurlijk onkundig van het later aan den dag tredende feit, dat de Engelschen nog na het bekend worden van het tractaat van 1814 er voor gezorgd hadden om aldaar hunne souvereiniteit te doen aannemen.

Te Padang was men de opgaande zon ook al met groote ingenomenheid tegemoet gekomen: de Hare's, de Van Boekholz', de Muntinghe's, de Du Puy's, zij worden, — ik wees er in mijne verhandeling over Bandjermasin (bl. 42 en 68) reeds op — als eene meerdere of mindere soort van „verlossers” ingehaald: „de vreugde door de inwonenden des Lands bij deze gelukkige gebeurtenis aan den dag gelegd”, leverde een voldoende bewijs, meende Du Puy, „dat zij zulks met verlangen tegemoet hebben gezien, en dat de herstelde betrekkingen hun de aangenaamste vooruitzichten op de toekomst inboezemen” ⁶⁸; — doch waar de Engelschen vrij konden stoken, of zooals dezen het voorstelden, waar de menschen vrij hun oordeel konden uitspreken, daar was het geheel anders!

Zoo had zich reeds in Mei 1819 de toekoe van *Baros*, ongerust geworden (heet het in de Engelsche voorstelling) over de mogelijkheid eener inbezitneming door ons, persoonlijk vervoegd tot den Britschen resident van *Natal*, John Prince: een man, die geneigd was tegenover ons den rol van een Raffles voort te zetten. De Toekoe nu verklaarde aan Prince, dat hij niet onder de Hollanders wilde komen, dat hij slechts onder bescherming der Engelschen stond, dat wij ook hoegenaamd geen recht op *Baros* konden doen gelden. Daar *Baros* 'n vijftal jaren geleden zich onder Engeland had gesteld, drukte de Toekoe daarmede volkomen Prince's meening uit; deze haastte zich dientengevolge

bij brief van 28 Juni 1819 Du Puy in herinnering te brengen, hoe het met de souvereiniteit over deze landstreek stond; eene herinnering, die hij reeds noodig achtte enkel op het gerucht, dat er een Padangsche brief voor Baros bestemd was, zonder dus zelfs te weten, wat inhoud en bedoeling van het stuk waren ⁶. In een brief van denzelfden datum lichtte Prince het bestuur te Benkoelen op zijne wijze over de zaak in ⁷.

Wij dachten intusschen destijds niet aan de bezetting van Baros en de ten noorden daarvan gelegen havens; mogelijk echter is het wel, dat Du Puy's beleefde kennisgave de strekking had om alvast het hoofd aldaar eens over zijne gevoelens te polsen. In ieder geval was het met *Indroepara* en met het in de instructie vermelde *Ajer Bangis* anders gesteld; dat wilden wij bezetten, omdat men onzerzijds vermeende er aanspraak op te hebben als onderhoorigheden van Padang.

Doch ook daarover waren noch de hoofden der streken, noch de Engelsche autoriteiten het met ons eens. Wat het eerstgenoemd landschap aangaat, gaven dezen, gesteund door den Vorst zelfen, over ons verleden aldaar de volgende voorstelling.

Den 29ⁿ Augustus 1680 en 20ⁿ Juli 1742 werden tusschen Indrapoera en onze Compagnie verbonden gesloten, doch, schoon hare souvereiniteit werd aangenomen, hielden zij geene bepalingen van eigenlijk gezegde onderworpenheid aan ons gezag in ⁷¹. Bij de capitulatie, krachtens welke Padang in 1795 aan de Engelschen overging, werd Indrapoera niet genoemd. Ook waren er onaangenaamheden ontstaan, zoodat eene Nederlandsche krijgsmacht den Vorst had aangevallen; dientengevolge achtte deze zich van alle verplichtingen jegens onze Compagnie ontslagen en sloot hij dd. 27 October 1801 eene verbintenis met den Engelschen resident te Mokko-Mokko, *Heath*: de ondergeschikte van den resident van Benkoelen, *Walter Ewer* ⁷². Doch ook tusschen het bestuur van Benkoelen en den Vorst rezen groote onaangenaamheden. Immers de z. g. Sultan werd van niets minder dan als heler van gestolen goederen door Ewer beschuldigd en dientengevolge gerechtelijk veroordeeld. De man week toen uit naar Padang, waar hij sinds leefde zonder gezag en zonder middelen.

Het was nu deze onmogelijke potentaat, die kort vóór het herstel van het Nederlandsche gezag te Padang dd. 22 Mei 1819, door Raffles en zijne agenten werd vooropgesteld om ons recht op Indrapoera te betwisten. Ofschoon er in het verleden met

het Engelsch bestuur niets was, dat de Vorst nu zoo bijzonder dit boven het onze kon doen verkiezen, liet men hem dd. 10 Maart 1819 te Padang een soort manifest uitvaardigen, waarin hij verklaarde niets van de Nederlanders te willen weten en zich onder Britsche bescherming te stellen; natuurlijk leest men er in van *principle, justice, equity, honour, dignity!* ⁷³. Het stuk werd nog gevolgd door eene memorie van 6 April 1819, waarin de Vorst nader zijne ellendige geschiedenis verhaalt en op Raffles' grootheid andermaal een beroep doet ⁷⁴.

Toen nu het Nederlandsch gezag met Du Puy weder te Padang optrad, had natuurlijk de sultan van Indrapoera zich uit de voeten gemaakt. Onkundig van de door dezen uitgevaardigde stukken, waren door Du Puy ook aan Indrapoera, dat als eene onderhoorigheid van Padang beschouwd werd, de bekendmaking en de proclamatie betrekkelijk het hersteld Nederlandsch gezag gezonden; doch toen reeds waren ons Bestuurshoofd geruchten ter oore gekomen, dat de vorst van Indrapoera niet genegen zou zijn naar Padang op te komen. Du Puy zag dit echter niet ernstig in, gelijk bleek uit een zijner eerste rapporten dd. 15 Juni 1819 n^o 28, dat hij ten aanzien van de overneming naar Batavia zond. De Vorst, meldde de Resident, was door zijn volk niet bemind en had zich naar het onder Engeland ressorteerende Mokko-Mokko begeven, welke streek vroeger Indrapoerasch gebied was geweest; het karakter van dezen zwervenden vorst in aanmerking genomen, zou zijn afval geen groot onheil zijn; kwam hij daartoe, dan zou de Resident de rijksgrooten van Indrapoera aanschrijven om een nieuw hoofd te kiezen ⁷⁵.

Voor zoover ik het uit de niet geheel duidelijke Engelsche stukken in Bisschop's verzameling kan opmaken, is het echter zoo eenvoudig ten slotte niet toegegaan. De Vorst bevond zich nog, naar het schijnt, op Padangsch gebied, toen hij Du Puy's oproeping ontving. Hieraan niet voldoende, zou onze Resident eene troepenmacht tegen hem afgezonden en een prijs op zijn hoofd gesteld hebben; en eerst daarna nam hij de wijk naar Mokko-Mokko ⁷⁶.

Hoe ook, Du Puy stoorde zich verder niet aan den pretendent, doch nam Indrapoera voor Nederland in bezit. Van Engelsche zijde ondervond hij hierin geen tegenstand. De ook ten zuiden van Padang gelegen plaatsen *Ajer Hadji* en *Poeloe Tjinka* gingen zonder bezwaar over; en dit was evenzoo het geval met *Priaman*, ten noorden van de hoofdplaats gelegen. Doch verder in

die noordelijke richting wilden de Engelschen ons niet laten gaan; en wel op denzelfden grond, waarom men geweigerd had ons Bandjermasin over te geven, te weten: dat bij hun komst het in Du Puy's instructie genoemde *Ajer Bangis* door ons reeds vóór 1795 verlaten werd bevonden. Doch hoe was het met dat verlaten toegegaan? Wij hadden de souvereiniteit geenszins uitdrukkelijk prijs gegeven; maar in 1792 wegens gemis aan middelen den post opgebroken, blijkbaar met het voornemen er onder gunstiger omstandigheden terug te komen: hier kon men dus wel degelijk spreken van een *zuiver militairen* maatregel, waaruit men geene staatkundige gevolgen ten onzen nadeele mocht afleiden. Het was ook eene overdrijving van Engelsche zijde, door in 1818 te beweren, dat wij er reeds ruim eene halve eeuw geleden de vlag hadden gestreken: vóór 1792 vond dit niet plaats ⁷⁷.

Onder het Engelsch bestuur was Ajer Bangis gebracht tot de residentie Natal, waar Prince als resident fungeerde. Vandaar dat toen bij de overgave van Padang, aan resident De la Motte de inbezitstelling van Ajer Bangis gevraagd werd, het bestuurshoofd onze Commissarissen naar Natal verwees. Wellicht had men deze indeeling getroffen om het minder tastbaar te maken, dat de overgave van Padang vanzelf die van Ajer Bangis moest medebrengen. In ieder geval was van Engelsche zijde wel voorzien, dat wij de plaats zouden terugvorderen en uit dien hoofde liet Prince reeds in het begin van 1818 naar onze aanspraken aldaar een onderzoek doen. Natuurlijk hadden de onder den invloed der Engelsche administratie staande inlandsche notabelen eenparig verklaard, dat zij niets van het Nederlandsch gezag wilden weten; dat zij zoo gaarne onder Engelsch gezag bleven; dat wij er ook geenerlei rechten hadden, wijl het landschap eene halve eeuw geleden door ons was verlaten, enz. ⁷⁸. — Toen alzoo Du Puy bij brief dd. 3 Juni 1819 aan den resident van Natal de overgave verzocht ⁷⁹, luidde het antwoord dd. 10 Juli afwijzend, terwijl daarin tevens werd medegedeeld, dat de Luit.-Gouv. van Benkoelen zulks gelast had ⁸⁰; tegelijkertijd kreeg dit bestuur van het gebeurde kennis ⁸¹.

Du Puy wendde zich nu bij brief dd. 16 Juli tot Benkoelen ⁸²: natuurlijk met geen beteren uitslag. Raffles voegde er in zijn weigerend antwoord dd. 6 Augustus echter aan toe, dat hij bereid zou gevonden worden de overgave te gelasten, indien men onzerzijds zich in staat zag de aangevoerde gronden te ontzenuwen: een 'praatje natuurlijk ⁸³. Voor Du Puy was bovendien de uitgelokte

wederlegging zoo gemakkelijk niet. Hij had, toen de correspondentie nog niet eens geopend was, onderzoekingen te Padang naar onze rechten ingesteld, wyl hij bij geruchte al had vernomen, dat tegen de overgave van de plaats bezwaren zouden rijzen; maar het archief der Compagnie bleek geheel verdwenen en de berichten van oude lieden waren tegenstrijdig ⁸⁴. Overal trouwens waar de Engelschen in onze bezittingen van den Archipel gehuisd hadden, waren de Nederlandsche archieven geplunderd, hetzij om er rechten tegen ons aan te ontleenen, hetzij om de bewijzen van overoude rechten te verduisteren.

Intusschen vond Du Puy gelegenheid tot nader onderzoek; ook werden hem later inlichtingen van Batavia verstrekt. Chassé ontkende pertinent, dat wij de souveriniteit over Ajer Bangis bij het vertrek van het garnizoen in 1793 hadden prijsgegeven, ten bewijze waarvan ook mocht strekken, dat het hoofd eene Nederlandsche vlag ontving en hem de bedoeling er van duidelijk gemaakt werd; ook zou men zeker de bezetting hersteld hebben, ware Padang niet in 1793 door de Franschen tijdelijk vermeesterd, terwijl na hun vertrek slechts 14 à 15 onzer militairen ter beschikking overbleven ⁸⁵.

Du Puy nam eene kleine maand om het vraagstuk nader te overwegen; althans de op den 4ⁿ September 1819 uit Benkoelen ontvangen brief beantwoordde hij den 29ⁿ. Hij zou, leest men daarin, den uitslag van het door Raffles medegedeeld beroep op Calcutta afgewacht hebben, ware het niet, dat de Luit.-Gouv. zich bereid had verklaard ook vóór het afkomen dier beslissing den post te doen teruggeven, wanneer hem ons goed recht er op overtuigend kon worden aangetoond. Daardoor aangemoedigd, wilde Du Puy er eene poging toe doen. Hij stelde op den voorgrond, dat men te Batavia niet had kunnen voorzien, hoe finaal het archief van Padang zou vernietigd zijn: anders had hij bij zijn vertrek van Java nog stukken en data kunnen medenemen. Aan het feit echter, dat bij zijne instructie Ajer Bangis zonder meer voor overneming genoemd werd, meende Du Puy het argument te kunnen ontleenen, dat dit wel bewees hoe vast onze Regeering van het recht op dien post overtuigd was! Beleefd gaf Du Puy over de verklaringen der hoofden te kennen, dat hunne betuigingen omtrent het genoegen om door de Engelsche meesters overheerscht te blijven, geene werkelijke waarde hadden. Ook ging hij de data onzer bezetting met eenige uitvoerigheid na. Eindelijk herinnerde hij er aan, dat het nooit in het plan had gelegen om te *Baros*

de Nederlandsche vlag te hijschen en dat hij evenmin geweten had van eene erkenning der Britsche autoriteit aldaar ⁸⁶.

Intusschen had Prince ook niet stil gezeten. Ajer Bangis deed, niettegenstaande het door het Engelsch bestuur uitgevaardigd verbod, duchtig aan slavernij, waarom Prince eene opgave aan de hoofden vroeg van het aantal aanwezige slaven; hij voegde daarbij de vraag, wanneer precies de Nederlanders de plaats hadden verlaten. En ziedaar eene verklaring der Ajer Bangische hoofden dd. 25 October 1819, waarin zij mededeelden: niet onder het Nederlandsche gezag te willen terugkeeren, daar dit belastingen legde op huizen, klapperboomen en slaven; zou het Engelsch bestuur besluiten de plaats op te geven, dan verzochten zij den Resident — hoe aandoenlijk! — om naar Natal te mogen verhuizen; en werd dit geweigerd, dan dachten zij er aan naar de binnenlanden van Mandailing te vertrekken, liever dan onder het verfoeilijk Nederlandsch gezag te komen ⁸⁷. — Prince zond deze verklaring aan Raffles bij brief van denzelfden datum en onder toevoeging van eenige inlichtingen. Had Du Puy niet de verklaring versmaad van een korporaal, ten bewijze van onze rechten, Prince was door de trouwe hoofden van Ajer Bangis in de gelegenheid gesteld om bij een sergeant getuigenis voor zijne rechten te erlangen; het verhaal over onze bezetting, gelijk het in Prince's brief gegeven werd, is dan ook zoo verward mogelijk ⁸⁸.

Onder overlegging van deze nadere mededeelingen, beantwoordde Raffles dd. 20 Maart 1820 Du Puy's schrijven van 29 September 1819; hij had het niet eerder kunnen doen, lichtte hij in, wegens zijne afwezigheid van Benkoelen. Wat de zaak zelve betrof, het zal ons wel niet verwonderen, dat de Luit.-Gouv. volstrekt niet zich van zijn gemis aan recht op de plaats overtuigd verklaarde. En had Du Puy het contract van 1755 ingeroepen, niet als een volstrekt bewijs voor ons recht, doch als argument tegen Prince's beweren, dat wij reeds destijds Ajer Bangis hadden prijsgegeven, Raffles' gemis aan goede trouw treedt ook hier weer aan den dag, dat hij Du Puy de bedoeling in de pen geeft, alsof dat contract den grond van zijn betoog uitmaakte. Onze Vertegenwoordiger had er integendeel op gewezen, dat wij zoo lang mogelijk de plaats bezet hadden gehouden en eerst de bezetting opgaven, toen Padangs nood er ons toe drong; doch Raffles vond hierin vrijheid te antwoorden: Ziet ge wel, ge zegt het zelf, toen de Engelschen te Padang kwamen, was Ajer Bangis verlaten! ⁸⁹

Zoo bleven onze bezittingen ter Westkust van Sumatra binnen zeer enge grenzen beperkt ⁹⁰. Dit was te hinderlijker omdat de binnenlanden in onrust verkeerden ⁹¹; terwijl Raffles en zijne agenten niet nalieten het hersteld Nederlandsch gezag in een hatelijk daglicht te stellen, gelijk de gouv.-gen. Van der Capellen dd. 1 Maart 1820 aan het Opperbestuur berichtte ⁹².

Eigenaardig dat in diezelfde maand, namelijk dd. 18 Maart 1820, het bestuur van Bengalen aan de Oost-Indische Compagnie te Londen schreef, dat de verhoudingen nu geheel voldoende waren geworden, te meer wijl Raffles' handelingen niet slechts waren afgekeurd, doch, ingevolge last uit Londen, aan deze afkeuring openbaarheid was gegeven ⁹³.

Lord Moira en zijn Raad konden gemakkelijk zoo schrijven: ook hun was het *Zalig zijn de bezitters* allermintst vreemd. Die afkeuring toch ging niet zóó ver, dat het reeds een jaar te voren in bezit genomen Singapore werd ontruimd; noch dat bevelen tot ontruiming van Ajer Bangis werden gegeven.

De Luit.-Gouv. van Benkoelen had natuurlijk de correspondentie over deze laatste aangelegenheid naar Calcutta gezonden, en daarbij niet nagelaten op het toekomstig belang van Ajer Bangis' haven te wijzen, nu dat Padang Nederlandsch was geworden: indien men er een vrijhaven van maakte, kon de plaats mededingen tegen onze hoofdvesting ter Kust, waar men, volgens zijn zeggen, de handelaren alweder het vel over de ooren haalde ⁹⁴; bovendien verzekerde Ajer Bangis met Baros den invloed om de Noord, dien Engeland dus, niettegenstaande zijne andere bezittingen ter Kust, zeker zou verliezen, indien er onze vlag geplant werd. Raffles verzocht daarom in zijn schrijven dd. 6 Augustus 1819 instructiën, tevens echter mededeelende, dat hij, ook zonder ontvangst er van, niet schroomen zou Ajer Bangis terug te geven, indien hij nader door ons werd overtuigd, dat Nederlands recht onaantastbaar was ⁹⁵.

De Luit.-Gouv. ontving intusschen op dat rapport geen antwoord, waarom hij dd. 20 Maart 1820 eene herinnering zond, evenals het voorgaande voorzien van bijlagen, die de Engelsche rechten nader aanwezen ⁹⁶.

De regeering te Calcutta schijnt huiverig geweest te zijn om een nieuwen onrechtvaardigen strijd met het Nederlandsch bestuur uit te lokken. Zij antwoordde toch eerst dd. 15 Juli 1820 en wel, dat noch de Engelsche, noch de Nederlandsche aanspraken op Ajer Bangis volkomen helder waren. Uit dien hoofde keurde zij

goed, dat de plaats voorloopig bezet bleef, doch nadere inlichtingen werden gevraagd over Englands rechten, speciaal het document, waarbij de Britsche bescherming was toegezegd ⁹⁷.

Raffles had zich trouwens al beijverd om nog meer gegevens te doen verzamelen, die nader betoogden én Englands rechten; én het belang van het bezit der plaats. Zij werden aangetroffen in een in het archief gevonden rapport van zekeren heer Jarret, dien de Luit.-Gouv. een der knapste ambtenaren van de Kust noemde. Dit stuk opende inderdaad eene geheel nieuwe geschiedenis omtrent het verleden van het Europeesch bezit te Ajer Bangis: daar de Engelsche aanspraken in allen deele er door bevestigd werden gevonden, nam men het verhaal als onomstootelijk juist aan ⁹⁸. Te vreemder mag het daarom schijnen, dat, terwijl de Luit.-Gouv. zich aldus in zijne aanspraken versterkt zag, hij onverwachts tot een maatregel scheen te willen komen, die met dat vertrouwen gansch in strijd was en dan ook, zoowel van Engelsche als van Nederlandsche zijde, niet weinig verwondering heeft gewekt. Geen antwoord namelijk van Calcutta krijsende (de brief dd. 15 Juli 1820 was nog niet ontvangen), heeft hij wellicht gemeend, dat men te Calcutta zijn aanhouden van Ajer Bangis eigenlijk kwalijk nam. Hoe ook, dd. 28 Juni 1820 gaf hij den resident van Natal last, dat de plaats zou ontruimd worden, onder mededeeling, dat de Hollanders er zich evenmin zouden nederzetten, zoolang nog geene definitieve beslissing was gevallen; deden zij het, dan moest daartegen geprotesteerd worden ⁹⁹. Terzelfder tijd gaf hij van de ontruiming kennis aan onzen resident Du Puy, berichtende, dat hij zulks deed uit eerbied voor het Nederlandsche gouvernement, nu het antwoord uit Bengalen zich zoolang deed wachten; doch tevens daarbij den wensch uitdrukkende, dat men er ook voorloopig niet de Nederlandsche vlag zou planten ¹⁰⁰.

Welke de wezenlijke beweegreden van Raffles in deze aangelegenheid is geweest, kan ik niet beslissen; de door hem aan Du Puy opgegevene zal wel niet, denk ik, de ware zijn. De wijze, waarop Mr. P. Mijer in zijne *Kroniek van Ned-Indië over de jaren 1824 en 1825* het gebeurde aanteekent, doet mij gelooven, dat deze scherpzinnige, doch gansch niet objectieve geschiedschrijver er eene streek in zag om ons eene eventueele inbezitneming moeilijker te maken, evenals onder Fendall met Bandjermasin, naar C. C. G. G. hadden vermeend, gebeurd was ¹⁰¹. De Engelsche correspondentie geeft echter dien indruk niet, ook niet de brief dd. 28 Juni

1820, dien hij hierover naar Calcutta zond en waarin hij eveneens alleen mededeelt, dat slechts zucht om eerbied te toonen voor het Nederlandsche bestuur reden der ontruiming was geweest, nu dat het Gouvernement van Fort William hem zoo lang op antwoord liet wachten ¹⁰².

Eene ernstige vermaning van daar dd. 16 September 1820 was echter het bescheid. De Regeering liet den Luit.-Gouv weten, dat zij van zijne handeling niets begreep, daar hij toch had verklaard van Englands recht op de plaats overtuigd te zijn; overigens deelde de Regeering mede, dat zij eveneens niet langer aan de Britsche rechten twijfelde, ten minste als het rapport-Jarret juist was, gelijk zij er terecht voorzichtig aan toevoegde ¹⁰³.

Raffles' bevel tot ontruiming vindt men in alle geschiedboeken over dit onderwerp beschreven; doch tot dusver heb ik nergens de ergerlijke gebeurtenis verhaald gevonden, die daarna voorviel.

Toen namelijk het bericht van het verlaten der plaats was ontvangen, werd besloten ons over Raffles' eventueel protest niet moeilijk te maken, en dientengevolge zond de resident van Padang den 12ⁿ Augustus 1820 eene commissie naar Ajer Bangis om er de Nederlandsche vlag te hijschen; maar tegen alle verwachting in, vond zij niet alleen de plaats nog door de Engelschen bezet — de sub 101 wedergegeven mededeeling van Mijer is derhalve mede onjuist, — doch ook weigerde men de overgave, op grond dat daartoe geen order van den luit.-gouv. Raffles was ontvangen. En dat niettegenstaande hun het door Du Puy van Raffles ontvangen afschrift van het aan den resident van Natal gericht schrijven werd vertoond en reeds bijna twee maanden sedert de afzending was verloopen!

Ten diepste weder geërgerd over deze beleedigende handeling en „misschien meer verontwaardigd dan het belang van Ajer Bangis verdient” — schreef de minister van Koloniën, Falck, aan den Koning bij rapport dd. 22 Februari 1821 —, wendde de gouv.-gen. Van der Capellen zich bij missive dd. 17 October 1820 tot het Britsch bestuur te Calcutta, eene volledige genoegdoening verzoekende

Ook *Indrapoera* was door Raffles niet uit het oog verloren, doch vermoedelijk overtuigd van de zwakte of valsheid der Britsche aanspraken, durfde hij zóóver niet gaan, als met Ajer Bangis had plaats gevonden.

Wij lezen op bl. 228, dat de naar Mokko-Mokko gevuchte vorst

Benkoelens hulp had ingeroepen. De Luit.-Gouv. stelde dit voor als een gevolg van Du Puy's poging tot gevangenneming, doch de sub 74 vermelde memorie, waarin het beroep op Engelsche hulp gedaan werd, was reeds, naar wij weten, geschreven, vóór het herstel van het Nederlandsch gezag te Padang. Raffles bevond zich niet ter hoofdplaats, toen de memorie van Indrapoera te Benkoelen ontvangen werd. Van zijne reis terugkomende, toonde hij zich, als door dit stuk *verrast*; en benoemde hij dd. 16 Augustus 1819 de heeren W. R. Jennings, C. Halhed en J. Salmond in commissie om de rechten van den Sultan en de Nederlandsche aanspraken nader te onderzoeken ¹⁰⁴. Het lijvige antwoord dier commissie dd. 1 September d. a. v. stelde natuurlijk boven allen twijfel, dat wij hoegenaamd geene aanspraken konden doen gelden, op de gronden door mij kortelijk reeds medegedeeld (bl. 227); het trekt echter o. a. de aandacht, dat terwijl de Vorst zelf in de vermelde memorie verklaart, dat hij feitelijk in Indrapoera niets te zeggen had, het in het rapport van 1 September 1819 wordt voorgesteld, alsof de man inderdaad gezag over zijn land uitoefende ¹⁰⁵.

Raffles zond al de Indrapoera-stukken bij brief dd. 20 September 1819 naar Calcutta. Hij zelf zeide er zijne meening niet bepaald over, doch vestigde enkel de aandacht zijner regeering op het oordeel van de door hem benoemde commissie. Strevende, schreef de typische leugenaar, om gedachtenwisseling en quaestiën met de Nederlandsche autoriteiten te vermijden, had hij over de zaak als weinig dringend nog niet deze er over geschreven, daar het in dit geval beter was op het oordeel der Regeering te wachten, dat hij dientengevolge inriep ¹⁰⁶.

Haar antwoord dd. 1 Januari 1820 bewees, dat men de zaak te Calcutta ernstig had bekeken. Uit de meergemelde memorie van Indrapoera's vorst bleek haar, dat deze aanspraak maakte op Padang en onderhoorigheden; had die aanspraak eenigen grond, dan volgde daaruit vanzelf, dat Indrapoera ook tot Padang behoorde m. a. w. dat terecht van Nederlandsche zijde op het landschap aanspraak werd gemaakt! Ook bleek uit de verdragen, dat er een tijd was, toen Indrapoera de souvereiniteit van Nederland erkende: het was dus slechts de vraag, wanneer juist die band werd verbroken, hetgeen uit de overgelegde stukken niet voldoende duidelijk bleek, waarom de Bengaalsche regeering nader onderzoek en bericht verzocht ¹⁰⁷.

Hetzelfde jaar 1820 vingen de onderhandelingen te Londen over de herziening van het tractaat van 1814 aan, die echter, na van 18 Juli tot 4 Augustus 1820 geduurd te hebben, werden afgebroken, met het voornemen om die later weder op te vatten. Bij het scheiden werd o. a. aantekening gehouden van vier artikelen, die, als resultaat der samenkomsten, in het te sluiten tractaat opgenomen zouden kunnen worden, terwijl voor memorie de punten werden genoemd, die reeds beslist en die nog te behandelen waren. Onder dezen laatsten werd genoemd: „La propriété de Baros et de Ajer Bangi, près de Padang” ¹⁰⁸. Dit punt was er van Engelsche zijde op gebracht, daar onze gemachtigden (Fagel en Elout) er nog niets van wisten. Zij schrijven toch in hun brief dd. 9 Augustus 1820, van het gebeurde ter conferentie verslag gevende, aan het ministerie van Buitenlandsche Zaken: „Het verschil over den eigendom van Baros en Ajer Bangis bij Padang is ons vreemd. Wellicht zal uit de stukken, die de Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië betrekkelijk de overname van Padang ingezonden heeft of inzenden zal, hieromtrent meerder licht opgaan.” ¹⁰⁹ Een half jaar later, namelijk in den aanvang van 1821 kreeg onze Regeering in Nederland bericht van de smadelijke wijze, waarop Raffles ons ten aanzien van Ajer Bangis had bejegend. Minister Van Nagell vond hierin aanleiding om bij rapport dd. 28 Februari 1821 den Koning voor te stellen, onzen Gezant te Londen op te dragen bij gelegenheid het Britsche ministerie omtrent het gebeurde in te lichten en daarin aanleiding te vinden de reeds zoo dikwerf gedane stappen te herhalen om de Engelsche regeering te bewegen tot het weder opvatten der onderhandelingen voor de herziening van het tractaat van 1814 ¹¹⁰.

Doch... er was voorloopig geen bewegen aan. Bij alle uiterlijk te Londen betoonde welwillendheid, liet men Raffles in Indië tegen ons intrigeeren, en wachtte men liever den tijd af, dat Singapore zich meer kon zetten, meer tot ontwikkeling kon komen. Alleen is wellicht gedurende dien tijd Ajer Bangis toch door de Engelschen ontruimd geworden; althans toen de onderhandelingen op het einde van 1823 inderdaad weder hervat zouden worden, en diensgevolge bij Koninklijk Besluit dd. 21 November 1823 eene instructie voor onze gevolmachtigden (nu Fagel en Falck) werd vastgesteld, ter aanvulling van die, welke dd. 10 Juli 1820 was gegeven, sprak art. 2 het vertrouwen des Konings uit: „dat 't niet noodig wezen zal terug te komen op den eigendom van *Baros* en *Ajer Bangis*

bij Padang; welke pretensie, tijdens de ontruiming van dit laatste kantoor, zeer ten onrechte door den Luitenant-Gouverneur van Benkoelen opgeworpen, de Engelsche autoriteiten door derzelver sedert gehouden gedrag gerekend kunnen worden te hebben laten varen."

Het ontbrak overigens niet aan pogingen onzerzijds om *Padang* tot eenigen bloei te brengen; maar eene groote belemmering daarvoor waren de onlusten in de bovenlanden, waar de Padries het ons zoo lastig begonnen te maken, dat op het einde van 1821 de Regeering zich verplicht zag om ter beveiliging van de hoofdplaats zelf een sterk detachement onder den luitenant-kolonel Raaff naar Sumatra's Westkust te zenden ¹¹¹ en overwogen werd om maar onzen post in de bovenlanden te Semawang op te breken. Nochtans meende de Gouv.-Gen. dd. 3 October 1822 aan het Opperbestuur te kunnen melden, dat Padangs toestand gunstig mocht genoemd worden. "De koffieteelt", bracht hij o. a. in herinnering, "is reeds zoo zeer toegenomen, dat de pluk op meer dan 20.000 pikols 'sjaars is berekend. Door de vermeerdering van dit product heeft de handel meer uitgebreidheid bekomen; alleen zal het er nu op aankomen om de bron van welvaart, welke dit etablissement nu reeds aanbiedt, meer dan tot nu toe heeft plaats gehad ten voordeele van Nederlandsch-Indië, en daardoor van het moederland te doen strekken; waartoe gewis niet weinig zullen medewerken de bepalingen in de publicatie van den 30ⁿ April en van den 9ⁿ Juli ll. voorkomende, hoofdzakelijk ten doel hebbende den Nederlandschen en inlandschen handel in het algemeen te bevoordeelen en naar Java te trekken en de voortbrengselen van de Westkust van Sumatra zooveel mogelijk naar Padang te doen samenvloeien.

Met deze verordeningen van 30 April en 9 Juli bedoelde de Landvoogd de Staatsbladen 1822, N^{os} 23 en 30^a; zij dragen geen hinderlijk onvrijzinnig karakter.

Wij zouden echter eerst op Sumatra's Westkust ons zelve worden, toen het Londensch tractaat van 1824 Nederland niet slechts in het bezit van Ajer Bangis liet, doch met de verkrijging van Benkoelen de gansche kust en hare binnenlanden voor ons geopend werd.

DEN HAAG,
Koningskade 23.

December 1897.

AANTEEKENINGEN

BEHOORENDE BIJ HET ARTIKEL

„Sumatra's Westkust, naar aanleiding van het Londensch tractaat van 13 Augustus 1814”

DOOR P. H. VAN DER KEMP.

Bl. 205 noot 1. Zie mijne verhandeling over „Fendall's en Raffles' opvattingen in het algemeen omtrent het Londensch tractaat van 13 Augustus 1814”: deel XLVII (1897) dezer *Bijdragen*, bl. 353 en 378; *ov.* 13 en 38. Waar ik naar deze verhandeling verder verwijs, is de verkorting gebruikt van *Opvattingen*. De letters *ov.* verwijzen naar den overdruk.

„ 205 noot 2. Op bl. 192 § 72 van mijn „Handboek tot de kennis van 's lands zoutmiddel in Nederlandsch-Indië” (1894) schrijf ik over: *Het Zoutmonopolie in de residentie Benkoelen*: „Tot de bezittingen op Sumatra, die de Engelschen in 1819 aan het hersteld Nederlandsch gezag niet hadden willen teruggeven, behoorde ook bovenstaand gewest.” Dit is natuurlijk eene verschrijving. Van een *niet willen teruggeven* kon geene quaestie zijn, daar wij op het gewest geenerlei recht hadden en het dus door onze C. C. G. G. ook niet is opgeëischt.

In het „Onderzoek naar geest en strekking van het tractaat van den 17^{den} Maart 1824” (1837) beweert Lauts op bl. 47—48 dat Benkoelen aan onze Oost-Indische Compagnie op wederrechtelijke wijze werd ontnomen, en wel krachtens „voorgewende verdragen” met de inlandsche Hoofden, die „geheel van onwaarde” waren.

„ 206 noot 3. Zie *Opvattingen* 376—377; *ov.* 36—37.

„ 206 noot 4. Dit was reeds geschreven, toen ik kennis nam van het rapport van C. C. G. G. dd. 30 Juni 1818, waarin Raffles' weigering om Padang over te geven aan den Directeur-Generaal van Koophandel en Koloniën werd medegedeeld. In den aanhef daarvan erkennen Rapporteurs

evenzeer, dat bij eene overgave onder Siddons geene bezwaren zouden ondervonden zijn: „Reeds voorlang hadden wij gewenscht”, leest men nl. daarin, „noodige aanstalten te kunnen maken om Padang onder het Nederlandsch gezag te brengen dan UHEG. zelve kan lichtelijk nagaan, dat de omstandigheden zulks niet als nu zeer onlangs gedoogd hebben. Jammer voorwaar, dewijl naar alle waarschijnlijkheid ons vroeger niet die moeilijkheden zouden zijn overgekomen, die wij nu na de komst des luitenant-gouverneurs Raffles op Benkoelen, onder hetwelk in de Britsche regeering Padang gesteld was, zoo onverwacht als onrechtvaardiglijk moeten ondervinden.”

Bl. 206 noot 5. Zie hier de door Raffles overgelegde:

Articles of Capitulation

made between Edward Coles Esq. of Council (?) in the East India Company's Service on the part of His Britannic Majesty and Dirk Ten Hoeff Esq. chief of Padang on the West Coast of Sumatra.

Firstly that the Dutch Company's effects and military stores shall be delivered into the custody of Edward Coles acting for the British Nation in trust for the Stadholder, and that a particular inventory shall be taken by him, Mr. Ten Hoeff, and the Chief of the free inhabitants, which shall be signed by three and kept as an instrument of notority for the recovery of the whole when a peace shall be established upon a proper basis.

Secondly that Mr. Ten Hoeff, the Dutch servants and inhabitants of every denomination shall remain on the spot unmolested, their property secured and a free trade allowed to all the inhabitants of Padang, paying only such customs and taxes as have been heretofore levied.

Thirdly that all differences of the inhabitants shall settled jointly by the English chief and Mr. Ten Hoeff or his successor.

Fourthly that the salary of Mr. Ten Hoeff and the Dutch servants shall be paid.

Fifthly that the Europeans and Buggeeses now in garrison shall be kept in pay as long as they behave well.

Sixthly that the English shall keep a respectable force equal to that was maintained by the Dutch previous to the capture of the settlement by Monsieur Le Mesme.

Sevently that a regular decount of the expences of the

settlement shall be kept jointly by the English Chief and Mr. Ten Hoeff, and such expences shall be paid from the receipts of the revenue and the property captured, and of any excess to be advanced by the English.

Done at Padang, the 8th day of Nov. 1795.

EDWARD COLES.

Bl. 206 noot 6. C. C. G. G. merken dit op in het sub 4 vermelde rapport dd. 30 Juni 1818, waar zij over de waarde van het door Raffles overgelegde stuk het volgende schrijven:

„Wij moeten hier nog bijvoegen, dat de Luitenant-Gouverneur van Benkoelen zelfs in gebreke blijft het feit zelve te bewijzen. Hij schijnt de gewoonte te hebben ongeteekende of eenzijdige stukken als bewijsbare te willen doen gelden. Op de kopij van de kopij toch, die onder de bijlagen van het verslag van den commissaris Du Puy N^o 10 te vinden is, staat enkel de handteekening van den Britschen ambtenaar, zonder die van den Nederlandschen: waar blijkt dus van deze toestemming, waar blijkt van de nakoming der artikelen van de overeenkomst, die daarenboven zeer onduidelijk en onbeduidend zijn.”

„ 207 noot 7. Zie mijne verhandeling: „De sluiting van het Londensch tractaat van 23 Augustus 1814”, deel XLVII (1897) bl. 258 en 338; *ov.* 20 en 100. Waar ik naar deze verhandeling verder verwijs, geschiedt het onder de verkorting *Sluiting*.

„ 207 noot 8. Het werd Van Braam medegedeeld bij het volgend schrijven:

I am directed by the Honble the Vice-President in council to acknowledge the receipt of your letter of the 11 Inst. in reply to mine of the 5th, conveying to you the resolutions of the Government on your application for the privileges of commerce stated by you to have been formerly enjoyed by the Dutch East India Company.

The Honble the Vice-President in Council has considered with the attention due to the importance of the subject the argument which you have adduced in support of your demands on the part of the Netherlands Government for the privileges in question.

That the Dutch settlements in India were in the year 1795 taken under the protection of the British Government, until

the course of events should have restored the state of Holland to its independance, is a fact that is readily admitted, but while you have urged the engagements, then subsisting between the two nations as the ground for the restitution of the commercial privileges in question, you have overlooked the essential change which events of a posterior date have created on the mutual relations of the British and Dutch Governments.

The proclamation to which you have referred, contemplate the eventual emancipations of the United States of Holland from the controlling power of the French government, and the reëstablishment of the authority of the Stadholder on its original footing; as however that desirable event, never took place, it is only necessary to advert very briefly to the events which afterwards occurred and which entirely frustrated the expectation of the restoration of the former order of things. The principal of those events was the conversion of the ancient constitution of Holland into a republic, former on the model and on the principles of that of the French, the exclusion of the stadholder and the substitution of an entirely new constitution, the conclusion of the peace of Amiens and the renewal of war, in which the Government of Holland under its new character bore an active part against Great-Britain.

The war being thus renewed and permanently maintained between Great Britain and Holland, the colonies of the latter became, what they ware not originally intended to be, an absolute conquest and all pre-existing treaties and engagements of course became null and void. The colonies in question thus fell into the absolute possession of the British Government in the same manner as those of France by right of conquest and consequently the terms on which they should be restored, depended entirely on the arrangements incident to a renewal of the relations of amity. By those arrangements no provision is made for the revival of the commercial privileges formerly enjoyed by the Dutch in India. The British Government therefore is entitled to maintain that act of the legislature under the authority of which double duties are imposed on the foreign trade of Europe and America with this country; the Government is of course equally compelled to respect the orders of its immediate superiors which have both established those duties and specifiically prohibited the continuance of the privileges formerly enjoyed by the Dutch, the French and the Danes, of being annually supplied with a certain quantity of opium at its article cost.

It might have been sufficient for the Government to have urged the obligation of those orders, which leave no latitude of decision in reply to the application which you have preferred; the Vice-President in council however has judged it to be nonsatisfactory to you and to the authorities, to which you are immediately accountable, (a) to state in detail his views of the merits of the claim advanced by you on the basis of the proclamation of 1795, altho' he is aware that the ultimate decision must rest with the authorities in Europe.

I have the honour to be

Sir

Your most obedient humble servant

Fort William

C. LUSHINGTON

30th Sept^r 1817.

Act. Sec^s to Govern^t.

Bl. 207 noot 9. „Wij zouden dan ook den commissaris Van Braam nimmer aangeraden hebben om deze omstandigheden aan te halen tot betoog van zijne aanspraak op de amphioen en salpeter. Nu heeft dit tengevolge gehad dat het Bengaalsche gouvernement zich deswegens heeft geuit, en daar hetzelfde den vrede van Amiens onder anderen aanhaalt ten betoog van de veranderingen in de bestiering voorgevallen, zoo zal dan naar hunne meening ook Padang op eenen anderen voet bezeten zijn.” C. C. G. G. in hun sub 4 vermeld rapport.

„ 207 noot 10. „I cannot too strongly impress on Your Hon. Committee the importance of *at all events preserving the integrity of the larger islands*. Unless this is done *with respect to Sumatra*, our establishment must still continue on a ruinous footing. Could the return of Banca be negotiated, and the integrity of Sumatra be preserved under British protection, the greatest advantages might be anticipated.” Brief van Raffles aan het Geheime Comité der O. I. C. te Londen, gedateerd Fort Marlborough, 12 Augustus 1818; op bl. 267—268 van M. L. Van Deventer's „Nederlandsch gezag over Java en onderhoorigheden sedert 1816” (1891). Bij volgende verwijzingen hiernaar, verkort *V. D.*

(a) Hier is vermoedelijk wat uitgevallen. De Engelsche brieven werden blijkbaar dikwerf overgeschreven door personeel, dat geen Engelsch verstond.

Bl. 207 noot 11. "The Supreme Government are informed of the grounds, on which I have felt myself justified in provisionally retaining possession of Padang, pending a reference to Europe. As the delay will afford an opportunity for negociation, I trust its importance to the British interests in Sumatra will be sufficient to induce the Hon. the Governor-General to add the weight of His Lordship's recommandation in favor of its remaining permanently British, an arrangement which I have no doubt can be easily effected by His Maj.-Ministers." Raffles in een schrijven aan de O.I.C. van dezelfde dagteekening als het sub 10 vermelde V. D. 267 noot 2.

" 207 noot 12. "To the Dutch Padang was never of any value. If, therefore, they are desirous to regain possession at the present moment, it must be more to injure us, than to benefit themselves." Als sub 11.

" 207 noot 13. Bencoelen has so little in itself that much can never be expected from it. The only chance was by the establishment of a port in the Straits of Sunda, or by the retention of Padang, and the extension of our influence in the interior. Had the latter been practicable, I am inclined to think the period would not have been distant when the whole of Sumatra would have acknowledged our authority, and a settled and enlightened government been established throughout." Raffles' brief aan Inglis, gedagteekend Singapore, 12 Juni 1819, in de "Memoir of the life and public services of Sir Thomas Stamford Raffles" door zijne weduwe: uitgave 1830 bl. 389. In de uitgave van 1835 is dit overgeslagen. Van het werk maak ik verder melding onder *Memoir*. Den brief vindt men vertaald op bl. 191 vv. der "Handelingen van Sir James Brooke op Borneo" door D. C. Steijn Parvé (1859).

" 207 noot 14. "In the beginning of the month of July (1818), Sir Stamford embarked from Bencoolen to visit Padang, and if possible to obtain some information regarding the situation and circumstances of the ancient Malay city of Menankabu, which, from his love of Eastern literature, was an object of great interest to him. On his arrival at

Padang, the chiefs approached with consternation, apprehensive that he was the herald to proclaim the coming of the Dutch; and when he told them that it was his duty to transfer the settlement to the Dutch, they made the strongest remonstrance. They stated that twenty-five seasons (years) had elapsed since the Dutch had quitted the place; that when the English first came many of the inhabitants were children, some indeed were yet unborn; they had during the whole period looked upon the English alone as their protectors; that their engagements had long been exclusively with them; and that, were they now transferred to the Dutch, they would be punished and degraded for every act of duty and good faith towards the English. The chiefs, in the course of their representations, respectfully stated that Padang did not belong to the Dutch; that the Dutch were not sovereigns, but trustees only upon a friendly agreement, paying tribute to the Sultan of Menangkabu. To ascertain the nature of their footing a reference was made to the public records, and the oldest inhabitants; from these it appeared that the treaties of the Dutch were entirely of a commercial nature; that the sovereignty was legally vested in the chiefs of the Tigablas country, of which Padang formed a part; and that the Tigablas country itself was under the superior control and general authority of the Sultan of Menangkabu, forming one of the independant states still belonging to that empire." *Memoir* 1830 bl. 340—341; de uitgave van 1835 (dl. I bl. 387) laat juist deze verdachte mededeeling der weduwe achterwege! — In den sub 13 vermelden brief aan Inglis, schrijft Raffles over zijn bezoek aan Menangkabau: "Instead of jealousy and distrust on the part of the natives, they received us with the utmost hospitality, and though their manners were rude, and sometimes annoying, it was impossible to misunderstand their intentions, which were most friendly. They had but one request, namely, that I would not allow the Dutch to come to Padang, — for the twenty-three years that the place had been in our possession, great changes had taken place, new interests had arisen, children then unborn had become men, and those who had been friends to the

Dutch were now no more.' I pacified them by receiving an address, which they wrote in public to the King of England, soliciting his attention to their interests, and as I found on subsequent enquiry, that the Dutch influence had never extended inland beyond the mountains, but had been expressly limited to the western side of them, I did not hesitate to enter into a conditional treaty of friendship and alliance with the Sultan of Menangkabu, as the lord-paramount of all the Malay countries, subject of course to the approval of Lord Hastings." *Memoir* 1830 bl. 388; 1835 bl. 34.

Bl. 208 noot 15. Zie *Oprattingen* 380; *ov.* 40.

" 208 noot 16. In het sub 4 vermelde rapport dd. 30 Juni 1818 van C. C. G. G. aan het Opperbestuur leest men toch het volgende:

"Intusschen had de Luitenant-Gouverneur Raffles eenen bijzonderen brief aan onzen ambtgenoot den baron Van der Capellen geschreven, handelende over verschillende onderwerpen en in het voorbijgaan ook over de nuttigheid, die er wellicht zijn zou, om met hem bepaaldelijk in onderhandeling te treden over de regeling van geldelijke vorderingen, welke het Britsch Gouvernement wegens het bestier dier plaats op het Nederlandsche meende te mogen maken, terwijl de Luitenant-Gouverneur ook met een woord melding maakte van de onlusten, die sedert vijf jaren in de ommestreken van Padang waren ontstaan.

"De aanhaling der laatste omstandigheid kon wel op ons geen merkeliijken invloed oefenen, die soortgelijke rede-neeringen te meermalen, ook bij het in bezit nemen van Java, hadden hooren aanroeren, en die te wel onderricht waren van het niets beduidende der zoogenaamde onlusten in Padang.

"Evenmin meenden wij ons te moeten laten weerhouden door de andere reden, die voor het afzenden van een commissaris zonder krijgsmacht wierden aangevoerd.

"Wij zagen in deze aanvraag enkel een voorwendsel tot uitstel der overgave, en dachten ter goeder trouw dat wanneer wij den heer Raffles toonden, dat het ons ernst was, hij van zijne zijde gereedelijk zou bijkomen, te meer

daar hij over zoo veel andere punten *officieel* schrijvende, dit maar in het voorbijgaan in een geheel *particulieren* brief had medegedeeld."

Bl. 208 noot 17. V. D. 245.

" 208 noot 18. "Wij meenden dat in artikel 12 alles voorkwam en daar er bij de overname van Java en bij die van de Molukken zoo vele hoogst gewichtige en staatkundige en geldelijke punten ter beoordeeling van de Europeesche gouvernementen waren aangewezen, vertrouwden wij dat de heer Raffles dien weg, door zijne landgenooten betreden, en door het Opperbestuur van Bengalen gewettigd, mede zou hebben willen betreden. — Ja, wij hielden ons te meer daarvan overtuigd, toen wij nagingen, dat het financieel geschilpunt, aan welks afdoening de heer Raffles de overgave van Padang scheen te verbinden, met eene zóó gewichtige en teedere staatkundige vraag samenhang, dat dezelve door ons niet konde worden behandeld, veel minder beslist, en dat dus een wenk genoegzaam zou zijn, om hem ten minste over te halen tot de overgave, onder voorbehoud van die opgeworpene aanspraak." Uit het sub 4 vermelde rapport dd. 30 Juni 1818 van C. C. G. G.

" 209 noot 19. Het besluit dd. 15 Mei 1818 1^e F., waarbij de zending naar Padang werd vastgesteld, luidt in zijn geheel als volgt:

Door den Gouverneur-Generaal is mondeling voorgedragen:

Dat de Britsche Luitenant-Gouverneur Raffles te Benkoelen aan hem bij een bijzonderen brief te kennen had gegeven, dat uithoofde der onlusten sedert vijf jaren in de omme-streken van Padang plaats gevonden hebbende, zoowel als ter regeling der vorderingen, welke het Britsche bestuur wegens de administratie dier plaats op het Nederlandsche meende te mogen maken, het hem Luitenant-Gouverneur raadzaam voorkwam, dat alvorens de troepen tot overname dezer bezitting wierden gezonden, er eene commissie wierd benoemd, om met hem Luitenant-Gouverneur bepaaldelijk over het laatste punt in onderhandeling te treden.

En is, na dankzegging voor de gegeven mededeeling, in aanmerking genomen:

Dat de redenen door den Heer Luitenant-Gouverneur Raffles opgegeven niet kunnen wettigen eenige vertraging aan onze

zijde tot inbezitneming van Padang en onderhoorigheden;

Dat de laatste onderhandsche tijdingen uit die streken geen aanleiding geven om die onlusten als zeer ernstig of bedenkelijk aan te zien;

Dat de vorderingen, welke het Britsche Gouvernement meent te moeten maken ten laste van het Nederlandsche, op zichzelf staande zaken zijn, welke met de overname zelve in geen onmiddellijk verband staan, maar evenals bij de overname der overige Indische bezittingen uit handen der Britsche bestierders als afzonderlijke punten kunnen behandeld worden;

Zoo is goedgevonden en verstaan met de overname van Padang en onderhoorigheden niet te vertragen, maar daarmee ten spoedigste voort te gaan.

En wijders in aanmerking genomen zijnde de mogelijkheid, dat van de Britsche zijde eenige moeielijkheden of bezwaren zouden worden geopperd om de bezitting van Padang e. o. over te geven, vóórdat de bovengedachte vorderingen zouden zijn voldaan en geregeld;

Dat het in die onderstelling alzoo noodig is den benoemden Resident van Padang met bepaalde instructiën te voorzien.

Zoo is goedgevonden en verstaan de volgende geheime instructie aan denzelfven Resident voor te schrijven:

Eerstelijk. Indien onverhooptelijk door het Britsche bestuur eenige zwaarigheid gemaakt wordt in de overgave van Padang e. o. anders dan onder voorwaarden strijdig met de instructie hem Resident gegeven, en wel bijzonderlijk tegen art. 12 van dezelve en diensgevolge van hem gevorderd wordt de erkenenis van de wettigheid eeniger vordering als eene voorwaarde dier overgave, zoo zal hij de Britsche autoriteit openhartiglijk verklaren, dat hij in stelligen last heeft op dien voet de overgave niet te doen;

Ten tweede. Indien de Britsche Luitenant-Gouverneur of Resident na deze verklaring blijft volhouden, zal hij denzelfven schriftelijk en categorisch de overgave afvragen, en ingeval van weigering of vertraging van antwoord tegen deze handelwijze uit naam van Z. M. protesteeren, en dadelijk de terugreis naar Batavia aannemen.

En zal afschrift enz.

„ 209 noot 20. Het besluit dd. 15 Mei 1818 N^o 33, houdende de benoeming van Du Puy en de vaststelling zijner instructie, luidt in zijn geheel als volgt:

In overweging genomen zijnde de noodzakelijkheid om ten

aanzien van de overname en het bestier der residentie Padang en onderhoorigheden op de Westkust van Sumatra eenige bepalingen te maken.

Zoo is goedgevonden en verstaan :

Eerstelyk. Tot resident van Padang en onderhoorigheden aan te stellen J. Du Puy, thans lid van den Raad van Financiën.

Ten Tweede. De overname dier residentie en onderhoorigheden uit handen der Britsche autoriteiten op te dragen aan denzelfden resident Du Puy.

Ten Derde. Voor denzelfden te arresteeren gelijk gearresteerd wordt bij deze de instructie aan dit besluit geannexeerd.

Ten Vierde. Te bepalen provisioneel en tot daarin nader zal zijn voorzien het bestier van de residentie Padang en onderhoorigheden zal blijven bepaald op dezelfde wijze en waargenomen door hetzelfde getal ambtenaren en onder het genot van dezelfde tractementen als thans onder de Britsche regeering plaats heeft.

De instructie bestond uit 22 artikelen, doch de meeste voorzien in het geval dat Padang zou overgegeven worden. Wyl dit niet heeft plaats gevonden, zijn voor ons alleen van blijvende beteekenis de volgende :

1. De Resident Du Puy zal zich begeven aan boord van Z^r. M^s. fregat Wilhelmina, bestemd om hem naar de plaats zijner bestemming over te brengen.

2. Hij zal eerst Benkoelen aandoen, ten einde den Britschen Luitenant-Gouverneur aldaar kennis te geven van den hem opgedragen last om Padang en onderhoorigheden uit handen van het Britsche bestuur over te nemen.

3. Hij zal denzelfden Luitenant-Gouverneur beleefdelyk afvragen of aan den Britschen Resident op Padang de noodige bevelen tot overgave dier plaats gegeven zijn, en zoo neen denzelfden dan verzoeken die bevelen te geven en dezelve aan hem Resident, ter overbrenging te overhandigen.

4. Indien de gem. L^t.-Gouv^r. verkiezen mocht zelf met hem Resident, over de wijze der overgave met hetgeen daartoe betrekking heeft, in onderhandeling te treden en zich daartoe persoonlijk naar Padang te begeven, zal hij, resident, om aan dat verlangen te voldoen, denzelfden aanbieden zich op Z^r. M^s. fregat in te schepen.

Ten slotte :

12. Ingeval er verschillen mochten ontstaan omtrent eenige

financieele of andere punten, zal hij daarop bijzonderlijk aandringen, dat de overgave der bezittingen daardoor niet vertraagd worde, maar dat derzelver afdoening als een afgezonderd punt beschouwd en behandeld worde, evenals zulks bij de overname van Java werkelijk gedaan is.

Den 24ⁿ Mei 1818 legde Du Puy den voorgeschreven eed af.

Bl. 209 noot 21. De brief dd. 18 Mei 1818 van C. C. G. G. aan den Luit.-Gouv. van Benkoelen luidde aldus :

Nous avons l'honneur de vous faire part que désirant procéder à l'occupation de Padang et ces dépendances, en vertu du traité conclu entre le gouvernement de la Grande Bretagne et celui des Pays-Bas le 13 Août 1814, nous avons nommé à cette fin le sieur J. Du Puy.

Nous nous flattons que la nomination d'une personne, qui a servi sous vos ordres, Monsieur le Chevalier, contribuera à faciliter les arrangements nécessaires, d'autant plus, que le dit Sieur dans sa qualité de Secrétaire Adjoint du Gouvernement Provisoire Britannique de Java a une connaissance parfaite de la manière dont ont été traités quelques différends, nécessaire à terminer ou à régler, mais indépendamment de la remise de l'établissement même.

Les instructions que nous avons données à notre Commissaire sont dressées dans le même sens, et nous aimons à nous présager une prompte et heureuse fin.

C'est pour cette raison surtout que nous avons jugé bon de donner l'ordre au sieur Du Puy, de relâcher à Benkoelen, avant de se rendre à Padang, afin qu'il pourrait avoir l'avantage de ce concerter avec vous personnellement.

" 209 noot 22. "Nu kwam het aan om een geschikt man uit te kiezen tot het volvoeren der zending — en ook hier hebben wij getracht den heer Raffles te toonen, dat wij hem persoonlijk genoeg geven en in de behandeling der zaak de meest mogelijke bescheidenheid wilden waarborgen. Wij zonden den heer Du Puy, wiens vader in dienst is der Engelsche Oost-Indische Compagnie, die zelve in Engeland opgevoed, onder het Britsche plaatselijke bestier van Java ten tijde van den heer Raffles gediend had, die in Britsche ambtsbetrekkingen gebleven was tot na de overgave van

Java, die alzoo kennis van zaken had, en dus alles paarde wat tot een goed einde leiden kon."

Bl. 210 noot 23. Zie dit tijdschrift bl. 28 dl. V 1898. Ik maak van deze gelegenheid gebruik om een paar fouten, in mijne *Bandjermasin*-verhandeling voorkomende, te verbeteren.

Op bl. 37 al. 2 staat, dat Daendels bij brief van 28 October 1809 „naar *Nederland* berichtte", dat de opbraak van Bandjermasin zonder hindernis had plaats gevonden. Die brief was echter gericht aan de Hooge Regeering in Indië. De Landvoogd gaf van zijn voornemen tot opheffing den Minister kennis bij brief dd. 23 Augustus 1809, terwijl de Gouv.-Gen. en Raden de opbraak aan den Minister berichtten in een brief dd. 31 Januari 1810. Zie van Deventer's „Opkomst van het Nederlandsch Gezag" deel XIII (1888) bl. 408 en bl. 449 § 23. — Ofschoon ik dit deel, blijkens mijne aanhaling op bl. 32 der Verhandeling raadpleegde, is mijne aandacht op deze mededeelingen niet gevallen. Zij openen weliswaar geen nieuw gezichtspunt, slechts het door mij medegedeelde bevestigende, doch de volledigheid had gevorderd, dat er door mij van melding ware gemaakt.

Dr. De Roo was zoo vriendelijk er nu mijne aandacht op te vestigen.

Op bl. 31 r. 5 v. o. wordt verwezen naar een „uittreksel sub 77". Het uittreksel leest men echter op bl. 73 r. 3 v. o.

Bij het openvallen van het boek werd mijne aandacht getrokken door twee naamvalfouten in de noten (a) bl. 148 en (b) bl. 149.

Eindelijk ontleen ik aan eene welwillende mededeeling van een lezer mijner Verhandeling: „dat de tijd inderdaad voorbij is, dat Tatas nog maar alleen voetpaden had . . . en ook, dat de Barito buiten den dagelijkschen gezichtskring van het Europeesche Bandjer behoort: *de Kali* is de Martapoera-rivier".

" 210 noot 24. Hoek deelt op bl. 118—119 van zijn „Herstel van het Nederlandsch gezag over Java en onderhoorigheden in de jaren 1816 tot 1819" (1862) mede, dat Mr. Mijer in zijne Kroniek (zie bl. 375 T. N. v. I. dl. II, 3^e jaargang

1840) ten onrechte het vertrek op 27 Mei heeft vermeld; dit moet, naar zijne meening, 20 Mei zijn. Waar Hoek zijne verbetering uit getrokken heeft, weet ik niet; in meer dan een door mij geraadpleegd afschrift van Du Puy's officieel rapport, gedagteekend Batavia, 22 Juni 1818, staat, dat hij aan boord ging den 26ⁿ en den 27ⁿ vertrok. Nu zijn echter de afschriften soms bijzonder slordig genomen; en ik zou te eerder geneigd zijn Hoek's datum te volgen, wijl in het vermeld rapport over de aankomst te Benkoelen staat, dat „door aanhoudende stilten vertraagd, zijn wij niet dan op den middag van den 3ⁿ dezer aldaar ter reede aangekomen.” Eene reis van 27 Mei tot 3 Juni van Batavia naar Benkoelen kwam mij in die dagen nog zoo buitengewoon langzaam niet voor. — Nochtans houd ik Hoek's mededeeling voor foutief, wijl Du Puy eerst den 22ⁿ Mei 1818 in handen der Regeering te Batavia den eed als commissaris en resident van Padang aflegde.

Bl. 211 noot 25. In Raffles' brief aan Inglis: „My journey inland of Bencoolen, though not more than between twenty and thirty miles, seems to have exceeded any thing attempted by any former resident....”

Memoir 1830 bl. 386. De uitgave van 1835 laat deze zinsnede uit Raffles' brief weder weg (dl. II bl. 31). Verg. mijne opmerkingen sub 20 in de verhandeling over Bandjermasin.

„ 211 noot 26. Everything having succeeded at Pasumah, a treaty of friendship and alliance was entered into,....”

Memoir 1830 bl. 387; 1835 bl. 31.

„ 211 noot 27. De grond waarop het aldus genoemde paleis van den Prins van Wales te Londen staat, werd in 1709 verkregen door *Sarah Jennings*, sinds 1678 de gemalin van den hertog van Marlborough, die in de Engelsche geschiedenis van koningin Anna zulk een rol speelde; — en deze liet naar de plannen van den beroemden bouwmeester Christopher Wren het prachtige paleis oprichten, waarin langer dan eene eeuw de hertogen van Marlborough hebben gewoond.

Bl. 211 noot 28. Raffles schrijft hierover aan Inglis, dat aldus *nieuwe zorgen* hem kwamen drukken!

"On our return to Bencoolen, which was accomplished by the 4th of June, new cares commenced. A commissioner, with a party of troops, had arrived in a Dutch frigate, for the purpose of taking charge of Padang, by far the most important, and indeed the only valuable station on the west coast of Sumatra." *Memoir* 1830 bl. 387; 1835 dl. II bl. 32.

" 215 noot 29. Du Puy's brief van den 5ⁿ Juni 1818 aan Raffles luidde aldus:

In consequence of the verbal communication which took place between us this morning and in pursuance of my instructions from their Excellencies the Commissioners General of Netherlands India, I have to request that your Excellency will issue the necessary orders to the British authority at Padang, to deliver over that settlement and its dependencies to me, as being duly impowered to receive over possession of the same, in their name and behalf of his Majesty the King of the Netherlands, according to the convention concluded with his Britannic Majesty on the 13 August 1814.

" 215 noot 30. Raffles' antwoord in den avond van den 5ⁿ Juni 1818 op den sub 29 wedergegeven brief was van den volgenden inhoud:

In reply to your letter of this date I have the honour to inform you that the necessary orders will be forthwith given for delivering over to you the settlement of Padang and its dependencies.

I request however to observe that there is an amount exceeding Sp^s. Dollars 175.000 due to the British Government on account of advances made in pursuance of the Treaty by which that Settlement is held, and that it is necessary the same should be acknowledged and adjusted previous to the transfer.

Some arrangement will also be necessary with respect to any property belonging to the English East India Company now at Padang.

" 215 noot 31. Het schrijven van Du Puy op den 6ⁿ Juni 1818, waarin hij de ontvangst van Raffles' brief erkent, luidt vervolgens aldus:

In reply, I can only repeat the declaration made at the interviews, I had the honour of holding with Your Excellency yesterday, that so far from being authorized to enter into any previous engagement of the nature required, I have positive orders from their Excellencies the Commissioners General of Netherlands India not to take over the Settlement on similar conditions; but that I shall be ready to examine into the particulars of such demands as you may conceive it necessary to make on account of the British Government, and to enter into any equitable arrangements regarding the same, which may be consistent with the rights of the Netherlands Government, either with Yourself or any person there to authorized by you, subject however to the approbation of the Commissioners General. On the other hand this investigation and adjustment cannot be permitted to delay or interfere with the restoration of the Settlement itself, because the claim alluded to, forms an entirely separate question, which can be discussed and determined equally well after that restoration, as before it, as were many similar points of greater importance on the transfer of Java.

With regard to any movable property now at Padang belonging to the English East India Company, I shall be perfectly willing to take over everything of that description that may be found calculated for the service of the Netherlands Government, at a fair valuation by impartial persons to be appointed on both sides and will grant proper documents for the settlement of the amount; at the same time I consider this also as a distinct matter of adjustment, for which it cannot be necessary to postpone giving over possession of the Residency itself, and accordingly I again request, that you will cause the same to be delivered to me, without waiting the decisions of the present points of difference, which have no immediate connection with the transfer.

Bl. 215 noot 32. Het schrijven van Du Puy, hetwelk gelijktijdig met den sub 31 vermelden brief aan den Luit.-Gouv. werd gezonden, was van den volgenden inhoud:

I request you will be pleased to furnish me with an official copy of the public accounts of Padang at the latest possible period; also of the Treaty alluded to in Your letter of yesterday, and of any other documents that may tend to elucidate the claims of the British Government on account of that settlement.

Bl. 215 noot 33. Raffles' antwoord op de sub 31 en 32 bedoelde brieven luidde aldus:

In reply I request to inform you that orders have been given for your being furnished with official copies of the papers you require, and that in order to afford you every possible information and to prevent delay, the records and documents of this settlement, as far as they are connected with Padang, are open for your inspection.

I regret exceedingly that their Excellencies the Commissioners General should have thought it advisable to issue their positive orders for the non-adjustment of these accounts; particularly as his Excellency the Governor-General must have been apprized that I should consider it my duty to require a fair and honorable adjustment of the same, previous to the British flag being lowered.

With regard to the stores at Padang belonging to the English East India Company, I have to request you will be pleased to select as early as convenient such as in your opinion may be calculated for the service of the Netherlands Government. In the event of the whole being taken over, I can have no objection to the valuation you propose by impartial persons, on your granting proper documents for the settlement of the amount; but it will be necessary for you to state the mode in which payment is to be made, as you must be aware that the price for ready money must be very different from that at a long credit or in a distant country.

Such stores as may not be considered calculated for the service of his Netherlands Majesty or which may not be taken over by your Government shall be removed forthwith.

" 216 noot 34. Du Puy in zijn rapport dd. 22 Juni 1818 aan C. C. G. G., van Raffles' brief melding makende, waarin deze hem de naziening der financiële stukken veroorloofde, laat daarop volgen:

Toen ik ten gevolge van dien, naderhand verzocht dezelve te mogen nazien, heeft men mij niets anders kunnen aanwijzen, dan een hoop van zoogenaamde journalen en grootboeken, waaruit weinig of niets te zien was, en om dewelke door te gaan alleen een geruime tijd zoude vereischt hebben, te meer daar er niemand was, die zich in staat bevond eenige opheldering van dezelve te kunnen geven.

Bl. 216 noot 35. „Uwe Excellentien zullen echter uit deze missive (*van Raffles*) ontwaren, dat de Luitenant-Gouverneur geen stellig of onmiddellijk antwoord geeft, op mijne herhaalde aanvraag, om de overgave van de plaats zelve; maar integendeel, dat hij hetzelfde schijnt te vermijden, en mij in eene langdurige briefwisseling over andere punten schijnt te willen inwikkelen” — Uit het sub 34 vermelde rapport.

„ 216 noot 36. Du Puy's tweede schrijven van den 6ⁿ Juni om antwoord betrekkelijk de al of niet overgave was van den volgenden inhoud:

As the letter which I have had the honour to receive from your Excellency, in reply to mine of this morning, does not convey any direct answer to the request therein repeated, that you will furnish me with orders to the British authority at Padang to deliver over possession of that settlement without waiting for the adjustment of the claim put forth on account of the same by the British Government, I am compelled to point out to your Excellency the necessity of giving me a definitive answer on that subject, previously to any discussion on those of minor importance, which entirely depend upon it; in order to prevent the unnecessary detention of his Netherlands Majesty's ship and troops and her exposure to the dangers of these roads longer than is unavoidable.

„ 216 noot 37. Het antwoord van Raffles op het sub 36 vermelde schrijven, luidde aldus:

In reply to your second letter of this date, requesting that orders may be immediately issued to the British authority at Padang to deliver over possession of that settlement, without waiting the adjustment of the claims of the British Government, I have only to repeat that until a due provision is made for securing the interests of the British Government, and of the English East India Company, I do not feel myself authorized to lower the British flag of Padang.

„ 216 noot 38. Du Puy's protest, gedagteekend Fort Marlborough 7 Juni 1818 was van den volgenden inhoud:

I have the honour to acknowledge the receipt of your Excellency's letter of yesterday, stating that you do not feel yourself authorized to deliver over possession of the settle-

ment of Padang to the Netherlands Government until a due provision is made for securing the interests of the British Government and of the English East India Company.

From Your Excellency's verbal declaration to me the day before yesterday, and letter of the same date, I conclude that by this provision is implied a previous and specific acknowledgement on the part of the former of a debt, supposed to be due to the latter Government, and your Excellency is already aware both from my verbal and written communications, that I cannot give any acknowledgement to that effect, nor enter into any such obligation previous to or as a condition of the transfer of the settlement itself.

Considering therefore the letter in question as conveying your positif refusal to comply with the requisition made in my letter of the 5th instant, I do hereby in the name of his Majesty the King of the Netherlands, in pursuance to the instructions of their Excellencies the Commissioners General of Netherlands India, most solemnly and decidedly protest against your conduct in refusing to *deliver over to me, as their* authorized representative, the possession of the settlement of Padang and its dependencies on the West Coast of Sumatra, to which they are fully entitled on the faith of the convention concluded between his Britannic Majesty and his Majesty the King of the Netherlands on the 13 of August 1814, and by virtue of the warrant of His Royal Highness the Prince Regent dated the 20 November 1815, expressly leaving all the losses, damages and expences which may arise from this refusal wholly and solely at your own responsibility, and reserving to the Commissioners General all the rights that may accrue to the Netherlands Government from your non-compliance with the terms of the treaty concluded between the superior authorities in Europe.

I request that your Excellency will be pleased to acknowledge the receipt of this letter and have the honour to be
Honorable Sir

Your most obedient humble servant
J. Du Puy.

Bl. 216 noot 39. Raffles' laatste schrijven aan Du Puy luidde als volgt:

I have the honour to acknowledge the receipt of your letter of this date protesting against any delay which may take place in the transfer of the settlement of Padang.

I am ready and willing to give you immediate possession

of Padang, but previous to lowering the British flag, I require on your part some acknowledgement or arrangement with respect to the advances made by the British Government in pursuance of the capitulation and also some arrangement which may secure the interests of the English East India Company in the event of Your taking over any property belonging to them.

I do myself the honour to inclose a copy of the capitulation under which the settlement of Padang was delivered into the hands of the British Government and also a copy of the accounts of that settlement for the last quarter received up to January 1818 by which you will perceive that the balance of property at Padang in favor of the British Government amounts to Spanish Dollars **176,435**, 2, 31. This amount appears to have accrued from the excess of the charge beyond the revenues of the place and to have been advanced by the English East India Company in pursuance of the last article of the Capitulation.

I request further to observe that in the above amount is not included the value of the military stores furnished from time to time nor any commercial property of any description which last can easily be removed or sold on the spot if not taken over by you.

I can assure you Sir, of my unfeigned regret that any circumstance should occasion a moment's delay in the transfer. It is my most earnest wish to give immediate effect to the warrant of His Royal Highness the Prince Regent, and if a delay ensues, I must on my part protest against your conduct in refusing to enter into the honorable adjustment, which I deem it my duty to require on effecting the transfer; I must further hold you liable for all losses, damages, expences and inconveniences which may arise from my being compelled to continue the British flag at Padang pending the reference which you state it to be your duty to make to Batavia previous to the discussion of the points in question.

I request to assure you of the high consideration with which I have the honour to remain

Sir

Your most obedient humble servant

T. S. RAFFLES.

De balans, waarvan Raffles in dit stuk spreekt, werd vergezeld van enkele bijlagen. Het totaal van 176435 dollars was aldus verkregen:

Prince of Orange and Netherlands Com^y.

Due from him 166445—60

Add:

Wages and allowances . . 1558—2—32

Account salary 600—

Charges slaves 15—3—96

Charges country guard . 1996—2—

Charges garrison 1139—„—33

Charges extraordinary . . 312—„—24

5622—0—85

Deduct:

Rents and Revenues 9441—0—42

Verder was uitgetrokken voor:

Cost, balance in hand 14005—2—62

Rajah Lingong 87—2—17

Rice 116—1—28

176835—3—10

In mindering hiervan werd gebracht:

Orphan fund: amount due it 400—„—79

Gevende het verschuldigd bedrag . 167435—2—31

Bl. 216 noot 40. Raffles' brief aan C. C. G. G. dd. 7 Juni 1818
luit aldus:

I have the honour to acknowledge the receipt of the letter from your Excellencies (without date), delivered to me by Mr. Du Puy, stating Your desire to proceed to the occupation of Padang and advising me of Your having nominated Mr. Du Puy as a commissioner for that purpose.

In pursuance of this requisition on the part of his Netherlands Majesty, I immediately offered to deliver the settlement of Padang into the hands of Mr. Du Puy and to lower the British flag; but with reference to the large sum standing on the books of that settlement as the property of the British Government, I deemed it my duty to require that he would previously enter into some acknowledgment or arrangement for the final adjustment thereof.

To my surprise Mr. Du Puy informed me that he had received *positive* orders from your Excellencies on no account to attend to the interests of the British Government or to enter into any discussion respecting the same previous to the actual transfer.

The correspondence which ensued will of course be communicated to your Excellencies by Mr. Du Puy, and it is

only left for me to express my unfeigned regret that Your Excellencies should have so limited the powers of Your agent, or indeed that any circumstances whatever should have stood in the way of an immediate compliance with Your wishes.

I request to offer to your Excellencies my acknowledgements, for the consideration, which has been shown to me personally in the appointment of Mr. Du Puy; I am highly flattered with this mark of your Excellencies' attention, and had not Mr. Du Puy's powers been restricted by positive instructions, I have no doubt that instead of the present delay I should have had the satisfaction to inform your Excellencies the full and final accomplishment of his commission.

No time shall be lost in delivering over the settlement of Padang after the arrival of such authority from your Excellencies as may enable me to effect the transfer with a due consideration to the interests of his Netherlands Majesty and those of the British Government.

I have the honour to assure your Excellencies of the high consideration and respect with which I have the honour to remain
Gentlemen

Your Excellencies most obedient

Humble servant

T. S. RAFFLES.

Bl. 217 noot 41. Zie *Oprattingen* 390; *ov.* 50.

" 217 noot 42. Het Protest dd. 5 October 1818 van C. C. G. G. is o. a. vermeld op bl. 394 *Oprattingen*; *ov.* 54.

" 218 noot 43. Zie *Oprattingen* 386; *ov.* 46.

" 218 noot 44. Het schrijven dd. 30 Juni 1818 van C. C. G. G. aan Raffles over Padang luidt aldus:

Monsieur le Gouverneur!

Nous avons reçu la lettre dont vous avez bien voulu nous honorer. Elle nous a été remise par le Sieur Du Puy, qui en même temps nous a fait un rapport des difficultés, qu'il a éprouvées dans la mission, que nous lui avons confiée concernant la réoccupation de Padang.

Le rapport et les pièces justificatoires y joints nous ont fait connaître les motifs apparents, qui semblent vous avoir conduit à un refus formel, qui n'est pas trop conforme, Monsieur le Chevalier, à ces protestations d'amitié, dont toutes les pages de votre lettre sont remplies sans qu'il y entre un seul mot relatif à la question spécialement agitée, à moins que vous n'ayez pas Monsieur pouvoir envelopper le tout

dans une phrase, dont voici la copie originale: «To my surprise Mr. Du Puy informed me, that he had received positive orders from your Excellencies *on no account to attend to the interests of the British Government or to enter in any discussion respecting the same previous to the actual transfer.*

Nous ne cachons pas notre étonnement d'une telle assertion, et c'est avec regret, que nous nous voyons forcés de le nommer *incorrect*.

Nous avons donné dans la nomination du Sieur Du Puy une preuve bien forte de notre considération pour vous, Monsieur Le Gouverneur, de notre confiance et de notre franchise.

Nous crûmes de bonne foi, que nous n'avions qu'à vous exposer le cours des négociations lors de la remise de Java, le cours qui a été suivi aux Moluques et approuvé par le Gouvernement Supérieur du Bengal, pour faire cesser les doutes, qu'une phrase jetée par hasard dans une lettre tout-à-fait particulière et privée, écrite à notre collègue le baron Van der Capellen nous avait fait entrevoir.

Nous crûmes encore que le Sieur Du Puy, tenant à la nation Anglaise par des liens bien forts, ayant servi sous vos ordres à Java, et jusqu'à la remise de cette île sous le Gouvernement subséquent en qualité de Secrétaire, était l'agent le plus propre à vous exposer tout ce qui s'était passé, et à vous engager d'en agir de même. Notre choix a été justifié par la conduite bien digne, qu'a tenu le Sieur Du Puy. Nous lui rendons volontiers cette justice; aussi ce n'est pas à lui que nous en voulons de ce que sa commission n'a pas été couronnée d'un meilleur succès et que nous avons vu les troupes du Roi, notre auguste Souverain, recourir à Batavia, sans avoir été admises à occuper un établissement, restitué à Sa Majesté par un traité solennel.

Mais nous devons à nous-mêmes et au Roi, notre auguste Souverain, de faire une seconde tentative pour vous engager, Monsieur le Gouverneur, à en venir à un arrangement qui nous mette en jouissance des droits, qui nous appartiennent, et conserve en même temps au Gouvernement Britannique ceux que vous croyez lui être dus. C'est ainsi, que nous agirons dans les vrais intérêts de nos Gouvernements respectifs, et conformément aux règles, que tout homme probe aime à suivre et voir suivre partout et par tous.

Fixons d'abord le vrai point dont il s'agit.

Vous soutenez, Monsieur le Gouverneur, que Padang depuis l'occupation par les forces Britanniques en 1795 a été administrée par les agents du Gouvernement Britannique pour

compte du Gouvernement des Pays-Bas; et vous refusez à nous remettre la place, à moins que nous ne reconnaissons l'obligation qu'a le dernier de rembourser au premier le déficit, que cette administration a causée et que vous évaluez à 175,000 piastres.

Nous par contre demandons que la place nous soit remise d'après les termes clairs du traité de 1814, toutefois sous la réserve de la grande question, que vous avez cru devoir agiter, — question tout-à-fait détachée de la remise même; mais bien loin cependant de la vouloir éluder, nous voulons la traiter séparément ou plutôt, elle est d'une importance et d'une délicatesse à ne pouvoir être traitée et décidée, que par les deux Gouvernements respectifs en Europe et dont par conséquence mention devra être faite dans la convention à conclure comme étant réservée à cette décision supérieure.

Nous avons la grande satisfaction d'être sur ce point en parfaite harmonie avec le Gouvernement du Bengale. L'opinion bien prononcée de ce Gouvernement Général, duquel dépend, à ce que nous croyons, celui de Bencoolen, pourra peut-être, Monsieur le Gouverneur, nous servir de règle, et nous nous empressons de vous faire connaître en son entier la lettre que le Secrétaire Lushington par ordre du Vice-Président en son Conseil a faite parvenir au Sieur Van Braam, notre commissaire, en date du 30 Septembre 1817. — Elle est jointe à celle-ci sous N^o. 1. (1)

Vous verrez, Monsieur le Gouverneur, que le Sieur Van Braam, quoique de son chef et non autorisé de notre part, avait appuyé sa demande sur les mêmes faits que vous invoqués. Vous lisez les arguments, allégués que le Gouvernement du Bengale pour débattre l'opinion énoncée et en prouver le peu de valeur.

Nous nous abstenons de choisir entre ces deux opinions, mais nous savons gré au Gouvernement du Bengale d'avoir voulu émettre la sienne, et tout en nous conformant à sa déclaration, qui se trouve dans la lettre du Secrétaire Lushington à la fin du 6^e § portant que la discussion finale doit-être réservée aux autorités en Europe, nous ne nous tenons pas autorisés à la traiter.

Pourrez-vous, Monsieur le Gouverneur, après un exposé aussi franc, que conforme aux vues d'un Gouvernement supérieur, dont vous relevez immédiatement, persister encore dans le refus de nous remettre Padang? Nous avons peine à le

(1) Zie sub 8.

croire; de quoi dont s'agit-il ainsi? D'une question tout-à-fait pécuniaire, de la restitution ou de la nonrestitution d'une somme de 175,000 piasters, tandis que les Gouvernements Européens devront s'occuper de la légère décision de quelques millions, qui leur a été réservée par les conventions conclues à l'occasion de la remise de Java et des Moluques et par la déclaration expresse du Gouvernement de Bengale.

Nous nous faisons un devoir comme un plaisir, Monsieur le Gouverneur, de vous mettre au fait de tout, et nous avons l'honneur de joindre ici les copies des conventions, que nous avons en vue sous N^o. 2, 3 et 4.

Nous ne saurions mieux faire que de suivre la même marche, et voilà toute notre proposition.

Nous vous demandons la remise de Padang et en la nous accordant, vous vous réserverez, ou plutôt nous vous conserverons dans un article bien clair, bien précis, entier et en tous, les droits que vous avez réclamés. Nous nous engageons mutuellement à les mettre sous les yeux de nos Gouvernements, et ce sera à ceux-ci de terminer comme bien leur semblera.

Nous aimons à croire, qu'après tout ce que nous venons de vous représenter, Monsieur le Gouverneur, vous ne trouverez aucune difficulté d'en agir conformément à ce que nous avons eu l'honneur de vous proposer.

Nous en attendons avec impatience l'assurance, en regrettant tout à la fois que le refus fait de votre part au Commissaire Du Puy a occasionné des retards bien nuisibles pour nous, et qui ne peuvent être réparés aussi promptement que nous le désirerons.

Nous avons l'honneur d'être avec une considération distinguée etc., etc.

Les Commissaires Généraux
de Sa Majesté le Roi des Pays-Bas
C. T. ELOUT.
VAN DER CAPELLEN.
A. A. BUYSKES.

Bl. 218 noot 45. In hun sub 4 vermeld rapport dd. 30 Juni 1818 deelden zij hieromtrent den Departementchef voor de Koloniën het volgende mede:

Wij hebben gemeend eene nadere poging te moeten doen om den Luitenant-Gouverneur Raffles te overtuigen hoe verkeerd zijne redeneering en zijne handelingen zijn, en hebben daarom denzelven den brief geschreven, die, zoowel

als het besluit zelve tot de afzending, onder N^{os}. 6 en 7 gaat.

Zoo de beweegredenen, welke de genoemde Luitenant-Gouverneur voor zijne weigering tot overgave opgeeft, die is, welke hem waarlijk zóó doet handelen, vertrouwen wij, dat de korte doch krachtige redeneering door ons gebezigd, hem zal terugbrengen. Daar wij echter den heer Du Puy het getuigenis geven moeten, dat hij, die de behandeling der zaken kende, die behandeling den heer Raffles duidelijk heeft onder de oogen gebracht, en daar echter dit geene goede uitwerking heeft gehad, zoo zouden wij bijna twijfelen of niet die weigering met geheel andere voornemens in verband staat, die UHedG. uit andere door ons reeds gezonden en nu nog te zenden brieven klaarlijk ontdekken zal.

Bl. 218 noot 46. Zie Raffles' mededeeling aan Inglis over Du Puy's vergeefsche commissie en den daarop gevolgden tocht naar Menangkabouw in de *Memoir* 1830 bl. 387; 1835 dl. II bl. 32—33. Na verhaald te hebben, dat de overgave werd geweigerd en het oordeel der regeering te Calcutta gevraagd was geworden, laat Raffles volgen: "In the meantime I was anxious to make myself acquainted with Padang, but more so to attempt a visit to Menangkabu, the ancient capital of the Malayan empire, of which Europeans in these seas had heard so much, but which no European had yet seen." Enz. Verg. sub 14.

" 219 noot 47. Verg. *Opvattingen* 391; ov. 51.

" 219 noot 48. Fagel schreef nl. dd. 15 Januari 1819 uit Londen:

Les papiers publics viennent aussi de nous donner un article curieux sur différentes expéditions faites dans l'intérieur de l'île de Sumatra par le Gouverneur Raffles, accompagné de son épouse. Le but de cette communication est de faire parler de ce Gouverneur et d'attirer l'attention du public Anglais sur l'importance de cette possession, et la possibilité d'en faire un second Java. Un autre article en date de Batavia le 27 Septembre dernier annonce qu'une insurrection formidable a éclaté à Semarang dans l'île de Java et a coûté la vie à cent hommes de nos troupes et à un grand nombre de natifs, *massacrés* (est-il dit) par les premières. Il me paraît assez probable que cet article et celui sur l'île de Sumatra coulent de la même source. Si cela est, ce serait un motif de plus d'espérer que la nouvelle de Semarang est exagérée.

Bl. 219 noot 49. Zie den ganschen brief *Opvattingen*, sub 119.

" 219 noot 50. Verg. *Opvattingen* 393—394; *ov.* 53—54.

" 219 noot 51. "dans l'espoir sans doute, que plus tôt ou plus tard en puissent résulter des événements avantageux à ses vues ambitieuses."

" 219 noot 52. Men leest nl. in den brief van 25 Augustus 1818 het volgende:

Par la nomination du Sieur Du Puy, comme commissaire pour la réoccupation de Padang, nous crûmes remplir un double but, en donnant par là au Lieutenant-Gouverneur de Bencoolen une preuve bien forte de notre considération pour lui personnellement, de notre franchise, de notre confiance; nous nous flattions encore que ce commissaire, tenant à la nation anglaise par des liens bien forts, y ayant servi en qualité de secrétaire sous les ordres du Chevalier Raffles à Java, et sous ce Gouvernement subséquent jusqu'à la remise de cette île, parviendrait facilement à engager le Lieutenant-Général de Bencoolen d'en agir comme en avait agi le Lieutenant-Gouverneur de Java; c'est-à-dire qu'il ne ferait pas dépendre la remise de Padang de l'ajustement de quelques questions purement de nature financière. Cette méthode avait été suivie aux Moluques, elle avait été adoptée par le Gouvernement Suprême du Bengale, et nous crûmes de bonne foi, qu'il suffirait de faire connaître au Lieutenant-Gouverneur de Bencoolen le cours de toutes ces négociations pour le faire revenir d'une opinion, qu'une phrase jetée par hasard dans une lettre tout-à-fait particulière et privée de notre collègue Baron Van der Capellen nous avait fait entrevoir..."

" 220 noot 53. *Opvattingen* 394; *ov.* 54.

" 220 noot 54. Zie lord Moira's brief dd. 10 October 1818 in *Opvattingen* 407—408; *ov.* 67—68.

" 220 noot 55. Verg. *Opvattingen* 408; *ov.* 68.

" 220 noot 56. *Opvattingen* 394; *ov.* 54.

" 220 noot 57. Zie *Opvattingen* 404; *ov.* 64.

" 220 noot 58. *Opvattingen* 395; *ov.* 55.

" 220 noot 59. *Opvattingen*. Als voren.

" 221 noot 60. De brief dd. 19 December 1818 van het Britsch Bestuur luidt aldus:

1. We have had the honour to receive your Excellencie's despatches of the 5th and 8th October, the former, enclosing the protestation of your Excellencies in answer to those published by the Lieut^t-Governor of Fort Marlborough, regarding the proceedings of your Excellencies in the Eastern seas, and on the island of Sumatra, and the latter, enclosing the copy of a letter, adressed by Sir Stamford Raffles to his Excellency the baron Van der Capellen, communicating the remarks suggested to your Excellencies by the tenor of that letter.

2. The communications we have already had the honour to convey to your Excellencies, under date the 10th October, and 7th and 28th November (a) have explained to you our sentiments and views relative to the proceedings of Sir Stamford Raffles, which form the subject of your present representations.

3. The satisfactory assurances we conveyed to your Excellencies in those despatches will absolve us from the necessity of entering into any further detailed explorations, regarding the transactions, which have given rise to a correspondence, not more regretted by your Excellencies than by ourselves.

4. We ought not alltogether conceal our surprize, on perusing such a protestation, as is here alluded to, after your Excellencies had declared the incompetence of Sir S. Raffles to come into controversy with you, respecting political rights; and we must have some doubts, whether the document may not have a wider object than it professes. If that object be to emply a secret encouragement on the part of this Government to the measures of which you complain, we should not think it fitting to enter into any discussion, but should repose ourselves wholly on the proofs we have given of anxious disposition to cultivate harmony with the Government of Java, as well as our activity in the strict fulfilment of every article of the Treaty. If it be a mode adopted to bring forward pretentions, which may be in their issue unjustly prejudicial to British interests, the determination on such points rests with his Majesty's Government, not with us.

5. The whole question will be decided by the authorities in Europe, who are alone competent to pronounce upon the points in discussion, and we are persuaded, that no measures will be taken by your Excellencies any more than by the

(a) Deze laatste brief over Bandjermasin; zie mijn voorgaand artikel sub 100,

British Government, calculated to anticipate or embarrass the decision of our respective Sovereigns.

Bl. 221 noot 61. De brief dd. 13 April 1819 van onzen Gouv.-Gen. aan Calcuta luidt aldus:

J'ai eu l'honneur de recevoir la lettre que votre Excellence a adressée en son Conseil, aux Commissaires-Généraux de sa Majesté le roi des Pays-Bas, en date du 19 Décembre 1818, accusant réception de nos dépêches du 5 et 8 Octobre de la même année.

Votre Excellence en son Conseil considère comme superflu les nouvelles assurances, qu'Elle pourrait nous donner sur la manière dont elle envisage la conduite du chevalier Raffles, après les témoignages satisfaisants, contenus dans Ses lettres du 10 Octobre, du 7 et du 28 Novembre 1818.

Effectivement le contenu de ces dépêches ne nous laisse rien à désirer de la part de Votre Excellence en son Conseil, et la réponse que nous avons eu l'honneur de Lui adresser a pu en faire preuve (a).

De même la dépêche à laquelle celle-ci sert de réponse, n'exigerait aucune réplique de notre part, si la manière dont votre Excellence s'y exprime aux § 4 et 5 ne rendait une explication nécessaire pour lever le doute que votre Excellence paraît avoir relativement au but que les Commissaires-Généraux se sont proposés en rédigeant l'acte de protestation du 5 Octobre 1818.

Qu'il me soit permis de relever d'abord l'observation, que fait votre Excellence, qu'il lui paraît singulier que nous ayons émis un tel acte après avoir déclaré le chevalier Raffles incompetent à entrer en contestation avec nous sur nos droits politiques dans ces parages.

Nous n'avons en aucune manière changé l'opinion à cet égard, et la protestation que nous nous sommes vus obligés de dresser, n'y déroge point. Au contraire nous avons voulu couper court à toute correspondance avec le chevalier Raffles sur les objets, qu'il avait entamés, et qui ne le regardaient point, mais nous avons voulu en même temps repousser les fausses accusations qu'il avait lancées contre nous, contre les actes et contre l'esprit de notre Gouvernement. Nous n'aurions certainement pas eu recours à ce moyen de défense envers le serviteur d'un Gouvernement, si ami du nôtre, et dont l'amitié nous est si précieuse, si nous n'y avions été

(a) Dit antwoord in *Opvattingen* 395; ov. 55.

provoqués d'une manière si outrageante, si notre honneur national et nos droits n'avaient été attaqués par le faux point de vue sous lequel on avait représenté nos actions et nos intentions. Après les actes de protestations du chevalier Raffles, il ne nous restait plus de choix, *ou* il fallait garder le silence et voir se répandre dans cet Archipel les proclamations et protestations incendiaires et hostiles du chevalier Raffles, et accéder par notre silence, aux inculpations, qu'il s'était permises contre nous; *ou* nous étions obligés de nous expliquer franchement dans une pièce officielle et solennelle en faisant connaître sans détours la conduite dont notre accusateur s'était rendu coupable lui-même.

Cette explication suffira j'espère pour détruire la supposition de votre Excellence en son Conseil, comme si notre acte de protestation aurait un objet plus étendu que celui qui y est énoncé. Votre Excellence suppose que cet objet a pu être *ou* un soupçon envers le Gouvernement de votre Excellence, d'avoir encouragé secrètement les mesures contre lesquelles nous avons porté plainte; *ou* un mode adopté pour mettre en avant des prétentions, qui dans leurs résultats pourraient être préjudiciables aux intérêts Britanniques.

Je ne fais aucune difficulté de déclarer en mon nom, comme en celui de mes deux collègues, qui ont signé conjointement avec moi l'acte dont il s'agit, que ces deux suppositions sont également éloignées de la vérité, que l'acte n'a pour objet que celui qui y est si clairement exprimé, que c'est contre le chevalier Raffles et contre lui seul, qu'il est dirigé, et que l'hommage que nous y rendons en plusieurs endroits au Gouvernement et à la nation Britannique, est aussi franc, que les témoignages de considération pour le Gouvernement de votre Excellence, et notre désir de cultiver avec Elle les relations les plus amicales qu'Elle trouvera dans toutes nos lettres, sont sincères. — Je suis, ainsi que les membres de mon Conseil, parfaitement d'accord avec votre Excellence que les points en discussion seront décidés par nos Gouvernements en Europe, seuls compétents d'en statuer. Je me repose avec confiance sur cette décision. Je désire comme votre Excellence qu'en attendant nous nous abstenions soigneusement des deux côtés de toutes mesures qui pourraient tendre à anticiper sur la décision de nos Souverains respectifs ou y porter des difficultés. C'est ce désir sincère, si intimement lié à celui qui m'anime pour la conservation non interrompue des relations d'amitié qui unissent nos Gouvernements, qui me fait envisager avec d'autant plus de peine

les nombreux empiétements que le chevalier Raffles s'est permis dans les mers de Malacca, dont de nouveaux embarras doivent nécessairement être la suite, et qui sont si peu conformes aux sentiments manifestés par votre Excellence.

J'ai eu l'honneur d'entretenir amplement votre Excellence sur cette matière dans mes dépêches du 25 février et 25 mars (a). Il ne sera donc pas nécessaire de revenir aujourd'hui sur ce sujet, sur lequel j'espère recevoir promptement une réponse de votre Excellence. Je me permettrai seulement, d'ajouter que des nouvelles ultérieures m'apprennent que les moyens, dont le chevalier Raffles s'est servi pour faire violer aux princes indigènes leurs serments et leurs devoirs envers le Gouvernement du Roi mon maître ne peuvent être qualifiés d'un autre nom que de celui de corruption: il leur a payé des sommes considérables et leur a fourni de l'opium. Ces dons n'ont pas suffi cependant pour étouffer la voix de leurs consciences. Les lettres du prince Tonkoelang et du Tommangong de Johor adressées au Vice-Roi de Riouw, dont votre Excellence porte connaissance, en offrent une preuve convainquante et bien peu honorable pour celui qui y a donné lieu.

Le Vice-Roi de Riouw nous donne journallement des preuves de fidélité et d'attachement. Il ne s'est pas laissé ébranler par les appas, qu'on lui a offerts. Il s'étonne cependant qu'une nation étrangère vienne violer le territoire d'un vassal du Roi des Pays-Bas (ce sont ses expressions) et réclame avec instances à ce titre de vassal la protection du Gouvernement du Roi.

Ceci suffira pour prouver à votre Excellence que cet état de choses ne peut durer, que des ordres prompts et précis de votre Excellence pour l'évacuation des territoires soumis au Roi des Pays-Bas sont d'une nécessité urgente, et ne peuvent souffrir aucun délai.

Cette dépêche sera remise à votre Excellence par le lieutenant de la marine Mark Bouwens, commandant le schoener colonial de Sa Majesté Wilhelmina. Je lui ai donné ordre de se rendre en toute diligence à Calcutta et d'y attendre les dépêches dont il plaira à votre Excellence de le charger. Je prends la liberté de recommander cet officier à la protection de votre Excellence durant son séjour à Calcutta.

(a) Zie sub 26 en sub 29 der Aanteekeningen van mijn hierna te publiceeren verhandeling over „De briefwisseling van Februari 1819 tot April 1820 tusschen de landvoogden van Nederlandsch- en Britsch-Indië over de stichting van Singapore”.

Bl. 221 noot 62. Bl. 278 dl. II van Sir Henry Lytton Bulwer's "*Historical Characters*" (1868).

" 222 noot 63. De instructie van 28 November 1818 en hare aanvulling dd. 5 December d. a. v. werden gepubliceerd in V. D. 269—270. Echter niet de hierbij volgende belangrijke opdracht aan Raffles:

Whereas it has been judged expedient to depute an accredited agent to treat with the governments of Johore, Lingen and Rhio, and to negotiate and conclude engagements with those powers, I, Francis Marquis of Hastings, knight of the most noble order of the garter, one of his Britannic Majesty's most honourable Privy council, Governor-General in Council, of all the British possessions in India, reposing entire confidence in your fidelity, prudence and integrity, do hereby constitute you my agent for the transaction of such affairs, with the states of Johore, Lingen and Rhio, as shall be given to you in charge by me, and I hereby vest you with full powers to that effect, declaring that I will confirm, whatever you may transact with the Governments of Johore, Lingen and Rhio in my name, and on my behalf, according to the instructions with which I have furnished or shall furnish you for that purpose.

Given under my hand and the seal of the Honourable Company, this 5th day of December one thousand eight hundred and eighteen.

" 223 noot 64. In de *Elout-verzameling* van 's Rijks Archief zijn vele leemten, die men dan elders en speciaal uit het archief van het Ministerie van Koloniën moet trachten aan te vullen; bovendien gaat die verzameling niet verder dan het tijdperk van Commissarissen-Generaal. Om deze redenen meende ik mede bij het Ministerie van Marine moeite te moeten doen voor de verkrijging van de rapporten enz. der zeeofficieren van die dagen en speciaal o. a. van den schout-bij-nacht Wolterbeek, die in de door mij behandelde jaren belangrijke diensten in Oost-Indië heeft bewezen. Aan de welwillende ontvangst aldaar dankte ik o. a. de mededeeling, dat een door de familie ten geschenke gegeven verzameling-*Wolterbeek* op 's Rijks archief berustte. Hier werd mij dit inderdaad getoond; en ik had toen de voldoening op te merken, dat het over

het tijdperk tal van belangwekkende mededeelingen inhoudt, die men elders zoo licht niet zou vinden, zij het dan ook de lezing van menig journaal met al die windrichtingen, enz. bijzonder taai is.

Het in de verhandeling genoemd rapport van Dibbetz trof ik daar o. a. aan. Er staat, dat men den 26ⁿ April de reede van Batavia verliet; in Mijer's *Kroniek*, dat dit den 25ⁿ plaats vond. Zie Tijdschrift voor Ned-Indië bl. 515. Derde jaargang, 2^e deel (1840).

Bl. 223 noot 65. Zie mijne „Bijdrage tot E. B. Kielstra's opstellen over Sumatra's Westkust dl. XLIV (1894) bl. 257 v. v. Verder hierna verwijzende, gebruik ik de woorden *Eene bijdrage*.

Wat betreft Muntinghe's advies op bl. 293 (ov. 37), dit is ook afgedrukt in de Handelingen der Staten-Generaal, zitting 1869—1870 als bijlage van de stukken, behoorende tot het voorstel: „Aanvulling van art. 62 van het Reglement op het beleid der Regeering van Nederlandsch Indië”.

„ 225 noot 66. Zie o. a. Veth's „Aardrijkskundig en statistisch woordenboek van Nederlandsch-Indië” voce *Tjinko*. In den atlas van Ned.-Indië door J. W. Stemfoort en J. J. ten Siethoff leest men *Tinka*.

„ 226 noot 67. Zie *Eene bijdrage* 263—364; ov. 7—8.

„ 226 noot 68. Als voren 262; ov. 6.

„ 227 noot 69. Prince schreef nl. dd. 28 Junij 1819 den volgende brief aan Du Puy (B: d. w. z. uit Bisschop's verzameling):

In consequence of its having been reported to me that it is your intention to take possession of the port of Bahros, I conceive it to be my duty to acquaint you that the chief of that place solicited the protection of the Honourable English East India Company, and that His Excellency the Governor-General of India after due investigation and upon thorough conviction of the independence of the port, did accede to the petition and granted the protection sought for, confirmed by a document dated 28th July 1814.

Wherefore I beg to suggest the propriety of postponing

your intentions, until my Government at Fort Marlbro' shall have advised with you on the subject.

I have etc.

Nattal
28th June 1819.

JOHN PRINCE,
Resident of Nattal, Tappanooly,
Ajer-Boongy.

Bl. 227 noot 70. Prince's brief dd. 28 Juni 1818 aan W. R. Jennings, resident te Benkoelen, luidde als volgt (B):

I conceive it to be my duty to acquaint you that I have received information of the intention of the Dutch governor at Padang to take possession of the port of Bahros, and that a letter to that effect had been transmitted to the Chief.

Of its receipt by him I have not yet heard, but from a conversation I had with the Tooanko in May last, when the probability of such an application was suggested by me, he expressed his decided objection to receive the Dutch, and said that he conceived himself to be under the protection of the Honorable Company.

This expectation is founded on the conviction of his being under no obligation to submit to that Power or to any other, and on the document granted him by captain John Canning, in the name of His Excellency the Governor-General dated 28th July 1814, forwarded to the late President by that commissioner in his letter bearing dato 11th August following.

Upon reference to the same, you will do me the honour to furnish me with such instructions as may appear to you necessary; at the same time, I beg to add that the independence of Bahros was established in the opinion of the Commissioner from the circumstance of the Dutch having withdrawn their flag half a century back, during which period the Chief has been left to his own resources, and would have been annihilated by the power of Acheen, but for the timely interference of the Honourable Company.

Under the possibility of this report not reaching you soon, in consequence of the southerly winds, I conceive that I shall be doing my duty to write to the Dutch governor of Padang and acquaint him with the connection that exists between the state of Bahros and His Excellency the Governor-General, requesting the postponement of his intentions till you are pleased to state to him the interpretation of the contract.

I likewise understand that it is the intention of the Dutch to secure all ports and places of commerce on this coast,

which are not at present under the immediate control of our Government.

I have the honour to present copy of my letter to the Governor of Padang.

Bl. 227 noot 71. In B's verzameling worden de contracten van 29 Augustus 1680 en 20 Juli 1742 tusschen Indrapoera en de Nederlanders gesloten overgelegd, doch in het Engelsch; daar zij echter wel in onze archieven in het Nederlandsch voorhanden zullen zijn, kwam mij het niet belangrijk genoeg voor deze stukken, die bovendien niet tot de zaak zelve hier afdoen, over te nemen.

" 227 noot 72. Geheel duidelijk is mij de Engelsche voorstelling niet. Zij wordt gegeven door de op bl. 235 vermelde commissie, die Raffles aangewezen had om de wederzijdsche rechten te onderzoeken, en bestond uit W. R. Jennings, C. Halhed en J. Salmond; deze commissie bracht rapport uit bij eene memorie, gedagteekend Fort Marlbro' 1 September 1819 (B). Nadat zij op het verdrag van Indrapoera met de Nederlandsche Compagnie heeft gewezen, laat zij het onderstaande volgen: "On proceeding further into the question regarding the right of the Dutch authorities to claim the country of Indrapore, we find that a similar compact as that made with the Dutch, was entered into by Mr Henry Heath, the resident of Mocco Mocco, bearing date the 27th October 1801. The Dutch having violated this compact by the attack made upon the Sultan, that chieftain considered himself to be no longer in allegiance with them" — Hoe konden echter Nederlanders een tusschen Indrapoera en Engeland gesloten contract schenden? Bovendien in 1801 en volgende jaren, waarover verder de memorie handelt, hadden wij op de Kust niets te zeggen.

" 228 noot 73. De Engelsche vertaling der verklaringen dd. 10 Maart 1819 van den vorst van Indrapoera luidde aldus (B):

I owe no allegiance to the Dutch nation; I consider *myself, my heirs, successors, and subjects* to have been absolved from it by a breath of good faith, confidence and of treaty by their having attacked me at four o'clock in the morning (which I repelled with success) without any intimation being previously made known to me as consistent with every prin-

ciple of justice and equity. In consequence whereof, I entered into a solemn arrangement with Henry Heath Esq. on the part of the English nation, confirmed by the then commissioner for the affairs of the residency of Fort Marlborough, Walter Ewer, Esq. which engagement is still valid.

In the event of the Dutch nation wishing to claim re-possession of my dominions, I shall resist it to the utmost extent of my power and authority, and I do consider the English nation, by virtue of the engagement just recited, is bound in honour and in dignity to render me every support and protection I may require.

I now wish to conclude a specific engagement with the Honourable, the Lieutenant-Governor of Fort Marlborough and its dependencies, Sir Thomas Stamford Raffles, Knight, touching the support of my honour and dignity and the government of my country. The trade of my country and the proper authority can bear Padang in competition.

I claim fealty and superior sovereignty from Moco-Moco to Oorie (*a*), and I do also make the same claim on Padang and its subordinates and all the countries extending to Labouan Adjee as my ancient an hereditary rights and priveleges.

Given under my hand and sealed at Padang this 10th day of March in the year of Christ One thousand eight hundred and nineteen.

In the presence of

C. SALMON.

J. B. MAIDMAN.

J. STEWART.

" 228 noot 74. De verklaring dd. 6 April 1819 van den vorst van Indrapoera luidde naar de Engelsche vertaling aldus (B.):

I declare myself, being the true representative of the first family of Menang Cabow, by right of progeny, being anciently derived from the Great Mogul. The present family of Paggar Ruyong being lineally descended from the same branch of ancestry, the *then* reigning sultan of Menang Cabow, who was my ancestor, was obliged to abandon his imperial seat at Paggar Ruyong in consequence of irruptions from the Javanese, who invaded it from Palembang, and he retired

(*a*) *Oerie* een zeeplaatsje op de zuidelijke grens van de afdeeling Mokko-Mokko, N. W. van Lais, aan de rivier van dien naam. In Veth's Aardr. Woordenb. ook *Svangei* geheeten.

to my country (Indrapore), then without a sovereign, but after the Javanese had been repulsed, his subjects came to entreat his return, which he declined, assigning that the situation of his new seat being more pleasant than the interior (being near to the sea-shore); perhaps he might have wished to avoid any mortification to his feelings, as it might have occasioned by his return, considering the necessity of his evacuation. Wherefore, He, at the entreaties of his subjects, sent one of his favorite adherents, entirely unconnected with his blood, to represent him in the interior; his relations, as have been observed, as lineally descended with him, would not acknowledge their subjections to the said adherent. They declared themselves sovereigns; since that event the interior (darrat) being divided into three saylos or states.

To corroborate the foregoing assertions, our respective ancient seals, descended to us from time immemorial, can offer the best illustration.

He then established himself at Indrapore; and all the countries from Bookit Breesan to the sea-shore, extending from Orië to Ayer Bonghy, were under his immediate jurisdiction. He was then styled «Raja Passeeseer Barrat». The countries from Ayer Bunghy to Labuan Adjee were afterwards annexed to his territory by the King of Acheen. (a)

The Dutch entered into engagement with my ancestor on their first settlement on this coast of Sumatra. Vide papers herewith presented nos 1 and 2.

The palace of my ancestor at Indrapore, together with his equipages and establishments, were grand and magnificent, equal in splendour and in wealth to any of the Malay princes; but unfortunately, in opposition to every feeling and sentiment of honour and dignity, it was destroyed and captured by the Dutch nation, and they reduced my ancestor to poverty, and sent him prisoner to Batavia, notwithstanding having fought 19 battles on their behalf. From whence he returned and was restored to his rank and dignity, nevertheless without any other restitution whatever.

Even the sultan of Bantam, who was anciently only styled «Pangeran», but (*was?*) promoted to sultancy on account of his alliance with my family in ancient times.

I was proclaimed sultan on the 15th day of September 1774, as successor to my cousin, who died without any issue, being the next in hereditary succession. I was unfortunately attacked at daybreak, as mentioned in my first

(a) Dus Atjeh hielp Indrapoera vergrooten?

memorial, by order of the Dutch chief, without any cause being previously assigned to me, nor was it, in any manner, expected, which was repulsed with success. Since which I have thrown off my allegiance with the Dutch nation. I went to Fort Marlborough, where gratifying honours and attentions were paid me by the late Walter Ewer esq. commissioner for the affairs of that residency; from whence I was cruelly ordered and carried to my country on an implication «for receiving stolen goods», which was brought on a trial conducted by the late Thomas Parr. esq. resident on Fort Marlborough and I was condemned on the most suborned and perjured evidences of convicts, in breach to the then established rules of the same and practices of court. There never was a trial (in my humble opinion) more arbitrary and tyrannical, and where more exertion of power was exercised than in the one I have just mentioned; nevertheless, on account of my descent, it had, at first, created the discontent at Fort Marlborough and terminated with that unhappy and fatal catastrophe.

I leave his memory free from insult, but I censure his public conduct towards me without any hesitation. I have had no means whatever to appeal to superior authority for redress.

I came to Padang after my misfortune, under express invitation from William Grant esq., the resident (a), and was received with the honour and attentions due to my rank and dignity, as sanctioned by the then resident of Fort Marlborough Richard Parry esq. My conduct, since I resided in Padang, being continually misrepresented to Government, becomes (*because?*) it is more authorised(?) from jealousy of mind on the part of the native chiefs, as the superior sovereignty of this country being entirely vested in my blood. I was declared to have had no dues, nor even a right of residence here, which are totally inconsistent with the laws of this country. It will appear by the document, n° 2, that the chiefs of this settlement are my vakeels, and derived their honours from my ancestor, even the Panglemo himself. The «resident in charge» not being complacent with the addats, has frequently coincided with their opinion on any case in which I was concerned, to the end, that my ancient and hereditary rights and privileges may be invaded. Thus I am destitute of support to establish them, but it would not have been so much so, if I do not respect the British flag on Orange battery, and to their superior power and authority. I shall look up, with

(a) Grant was resident te Padang van 1807 tot 1814.

satisfaction, to their renowned honour and dignity for relief and protection.

The Pau-people, the Toedjoe Wootohs and many other tribes will always espouse my cause, and establish themselves under my banners.

Frequently my subjects from Indrapoere had come here, specially entreating my return, which I declined, being unsuited with my present inclination, until I can establish some permanent basis for the future government of my country. The determination, therefore, of the Honourable, the Lieutenant-Governor is expected with the greatest anxiety.

In conclusion, I have fairly laid down my dynasty and the misfortunes my ancestor had met with, as well as myself, confidently relying on meeting with every commiseration from the Honourable Sir Thomas Stamford Raffles, Knight, Lieutenant-Governor of Fort Marlbro' and its dependencies, whose mind is regulated with everything noble and admirable; consequently they will never fail to attract our esteem, voluntary and enthusiastic respect and submission, and his name will be ever implanted in our minds, and our posterity shall learn to respect it.

By the above mentioned paper, n^r 2, I think it will entitle me to a proportion from the profit of the opiumfarm in this residency; however, I shall leave my case entirely for the benevolent consideration of the Honourable, the Lieutenant-Governor.

My circumstances, at present, are very much embarrassed, and it is a wish nearest to my heart to raise a small establishment in support of my honour and dignity, compatible with prudence and frugality, which if realised, every praise and gratitude shall attend the Honorable, the Lieutenant-Governor.

Given, under my hand and sealed this 6th day of April in the year of Christ, one thousand, eight hundred and nineteen (1819).

In the presence of
C. SALMON
J. STEWARD.

" 228 noot 75. *Zie Eene Bijdrage* 264; ov. 8.

" 228 noot 76. "It appears that on the arrival of the Dutch at Padang the Sultan withdrew to the districts of Pau, where he received an invitation from them to return to Padang; this he declined and a party of troops having been subsequently sent to arrest him, and a large reward offered for

his person, he retreated to Indrapore, when, apprehensive of an attack from the Dutch, he has proceeded to Moco Moco, where he now is awaiting the decision of our government on his case." — Uit het op bl. 235 vermeld rapport van Raffles aan het bestuur te Calcutta, gedagteekend Fort Marlbro' 20 September 1819 (B).

Bl. 229 noot 77. "In datzelfde jaar is ook de post te Ajer Bangis, alwaar, gelijk vroeger gezegd is, ter bewaking van de vlag slechts een Boegineesch sergeant geplaatst was, geheel ingetrokken, en kort daarna vestigden de Engelschen zich op die plaats...."

DL. III 145 van "Francis' Herinneringen uit den levensloop van een Indisch ambtenaar" (1856—1860).

" 229 noot 78. Zie hier het Engelsch verbaal van de antwoorden door den toeanke en hoofden van Ajer Bangis gegeven op vragen hun dd. 26 Maart 1818 gesteld betrekkelijk de aanspraken van Nederland op hun gebied (B):

We believe that sixty years have elapsed since the Dutch quitted Ayer Bonghy, but we cannot be positive, as we have kept no account. Upon their departure, they set fire to all their buildings, and struck their flag and staff. They left no instructions with us or our ancestors, and imposed no obligations on us respecting their future return, and if it is now their desire to settle here, we declare it to be foreign to our wishes, and that our desire is to continue under the protection of the Honourable English East India Company, and further, we are not conscious of being under any obligation whatever to receive the Dutch again into our country, for since their departure we have never received aid from them in the various difficulties to which we have been exposed, interiorly and exteriorly, nor have they exercised any control over us, or opposed our inclinations to receive whom we pleased into the situation they once held; and more, since that period, we have permitted agents from Natal to reside at our qualla.

Volgen 6 handteekeningen van inlanders en 4 van de Engelsche onderzoekers. Daaronder nog eene verklaring, waarin de waarheid van het bovenstaande wordt bezworen door den Toeanke, een Rajah en vier Datoe's.

" 229 noot 79. Du Puy's brief dd. 3 Juni 1819 aan Prince luidde aldus (B):

The late acting British resident at this place having stated to me that Ayer Bonghy, one of the dependencies of Padang, was not under his authority, but has been attached to your residency by the English Government, I have to request that you will inform me if the necessary orders have already been given for delivering that establishment to the person duly authorized to receive it in behalf of the Netherlands Government, and should that not be the case, that you will be pleased to send them without delay.

Bl. 229 noot 80. Prince's afwijzend antwoord dd. 10 Juli 1819 luidde als volgt (B):

I have the honour to acknowledge the receipt of your letter dated 3rd ultimo on the 10th Instant.

In reply thereto, I beg to inform you that I have received the directions of the Honourable Lieutenant-Governor of Fort Marlbro' not to deliver up the station of Ayer Bonghy to the Netherlands Government, which resolution I believe to have been formed by His Excellency the Governor-General of Bengal from the following circumstances.

First, that the Dutch flag has not been flying in Ayer Bonghy, or any guards or peons stationed there for the last 50 or 60 years.

Secondly, that for the same period the chiefs of that country have been left to their own resources to ensure protection and advantage and to make engagements with whom they pleased in which they have never been restrained or restricted by the Dutch Government at Padang.

Thirdly, that before the last war, commencing in 1793, Ayer Bonghy had fallen under the influence and control of the Acheenese, who, being dangerous neighbours to Nattal, had been removed by the English, and engagements entered into with the chiefs, whereby permission was granted to hoist their flag and to come under its protection which had continued up to the present period.

I have likewise the honour to present a true translation of the reply made by the Tooanko and chiefs of Ayer Bonghy to certain questions put by me in March 1818 by ordres of the English Government, relative to any claim which your Government might be supposed to have on that country, whereby you will yourself judge of the illegality of urging a claim which has so little foundation.

If your opinion should differ from mine on this subject,

will you do me the favour to discuss the matter with the Governor of Fort Marlbro' whose orders only I can obey?

Bl. 229 noot 81. Prince's brief dd. 10 Juli 1819 aan resident Jennings te Benkoelen luidt aldus (B):

I have the honour to present the copies of a letter received this day from the Dutch resident of Padang, requiring the surrender of Ayer Bonghy to the Netherlands Government; and of my reply thereto, which I hope will meet your approbation.

As the Dutch resident required an expeditious answer, and his letter having been 37 days reaching me, I have thought proper to send it express to prevent any coercive measures being resolved upon, till your final answer reaches him. I therefore solicit permission to charge 15 dollars for the same.

" 229 noot 82. Du Puy's brief dd. 16 Juli 1819 aan Jennings luidt aldus (B):

I do myself the honour to acquaint you that the late British acting resident at this place, on my application for the restitution of Ayer Bongy as a dependency on Padang, referred me to the Resident at Nattal under whose authority the station of Ayer Bongy was represented to have been placed by the Government of Bencoolen.

I accordingly addressed a letter on the 3rd of last month to the Resident of Nattal, requesting to be informed if the necessary orders had already been given for the delivery of Ayer Bongy to the person or persons duly authorized to receive it on behalf of the Netherlands Government, and if not, such orders might be given without delay.

From the reply of the Resident which reached me yesterday, it appears that he objects to restore the settlement of Ayer Bongie to the Netherlands Government until furnished with orders to that effect from the Chief civil authority at Fort Marlbro'.

I have therefore the honour to request that you will be pleased to transmit to me for the purpose of being forwarded to the Resident at Nattal whatever instructions may be necessary to ensure the restitution of Ayer Bongy to the Government, which I have the honour to represent.

" 229 noot 83. Raffles' antwoord dd. 6 Augustus 1819 luidt aldus (B):

On my return to Fort Marlbro' on the 1st Instant, I had the honour to receive your letter of the 16th addressed to the late acting Resident, Mr. Jennings,

I lose no time in informing you of the grounds on which I do not consider Ayer Bongy as a dependency on Padang or subject to the restitution you request; these are substantially the same as appear to have been communicated to you by Mr. Prince in his letter of the 10th July.

(Volgen de drie punten in sub 80 vermeld met overlegging van de sub 78 weergegeven verklaring).

Under these circumstances I do not at present feel myself authorized to direct the transfer, but I have lost no time in submitting the point for the decision of His Excellency the Most Noble the Governor-General in Council, and in the meantime every preparatory measure shall be taken for facilitating the delivery of the place, should such be directed.

Having stated to you explicitly the grounds on which I do not consider Ayer Bongy as falling within the operation of the Convention, I shall be happy, notwithstanding this reference, to receive from you the grounds on which you have formed a different opinion. If the grounds on which I object to the transfer are incorrect or the arguments on which you found your claim to restitution are entitled to more consideration, the case may be essentially altered, and whenever I feel myself justified in doing so, not a moment shall be lost in issuing the necessary orders for the immediate transfer, but as it now stands, I am satisfied you will concur with me in the impossibility of my meeting your wishes consistently with my public duty.

I avail myself of this occasion to acquaint you that the port of Bahros, to which it is understood similar claim is about to be made on the part of His Netherlands Majesty, is in like manner considered under the protection of the British Government. To save time I have also referred this point to the Supreme Government, and I shall feel obliged by your informing me whether any such claim is actually intended to be set up and the principle on which it is founded.

Pending the references made on these subjects, every facility dependent on our authority will be afforded at these two ports to the trade and intercourse of His Netherlands Majesty's subjects. The Netherlands vessels will be allowed to trade on the same footing as those of the English, and as no custom duties whatever will be exacted at Bencoolen (a), I trust that, whatever may be the decision, no inconvenience can accrue by the unavoidable delay.

(a) Eene nieuwe regeling om Padang ten onder te werken.

- Bl. 230 noot 84. Zie Du Puy's rapport in *Eene bijdrage* 264; *ov.* 8.
" 230 noot 85. Zie Chassé's advies in *Eene bijdrage* 275; *ov.* 19.
" 231 noot 86. Du Puy's brief dd. 29 September 1819 aan Raffles luidt aldus (B):

I have the honour to acknowledge the receipt of your letter of the 6th ultimo (which reached me on the 4th instant) in reply to the application I addressed on the 16th July to the chief local authority at Bencoolen, during your absence, for possession of Ayer Bongy, in behalf of the Netherlands Government.

I take the earliest opportunity of offering to Your Excellency my acknowledgments for this speedy attention to my letter above alluded to, as well as for the readiness you express to effect the restitution of the port in dispute in the event of my furnishing Your Excellency with satisfactory grounds for my claim to such restitution, pending the reference you have made to His Excellency the Most Noble the Governor-General in Council.

A similar reference having already been made on my part to His Excellency the Governor-General in Council in Batavia, it would be unnecessary to enter into any further discussion on the subject locally, were it not for the willingness expressed by you as above to dispose of the question and accede to my claim on justifiable reasons being produced for so doing without waiting the issue of your reference to Bengal.

On the faith of this assurance, and in order to accelerate, as is my duty to do, the restitution I have claimed, as far as it depends upon myself, I do not hesitate to make Your Excellency acquainted with the grounds on which that claim rests, as far as the same are known to me hitherto, promising however that the total destruction of the Dutch records of this place, a circumstance so extraordinary as could not have been foreseen, and was therefore not provided against on my departure from Java, deprives me of many original and authentic date, which could no doubt otherwise tend to decide the question at once, and render it unnecessary to bring forward such arguments and points of evidence as I am for the present limited to, and which are chiefly the following:

1^{stly}. That by art. 21 of my instructions from His Excellency the Governor-General in Council, extract of which with a translation I have the pleasure to enclose for more immediate

reference, Ayer Bongy is *specifically named* as one of the dependencies of Padang, of which I was to receive possession in behalf of the Netherlands Government, and that the post alluded to would in all probability *not* have been so specified by the Governor-General in Council, had there existed any doubt on the subject in the minds of the members of that Honourable Board, one of whom, as you are probably aware, was the *last* Dutch Resident of Padang, and therefore possessed of the best information on this point.

2^{ndly}. That the whole of the arguments brought forward by the resident at Nattal, and repeated in the letter to which I have now the honour of replying, are either unfounded in fact or inadequate to the conclusions which that gentleman draws from them, in opposition to the claim of my Government.

Previously to entering into particulars in support of this assertion, I beg to request that it may be clearly understood not to imply any want of respect or confidence on my part towards the British authorities on this coast. I am aware that the arguments of Mr. Prince have been derived from the statements of native chiefs, who have risen to their present rank and influence under the British Government, and who still retain the same impressions which their former observation and later reports of the Dutch administration may have left on their minds, notwithstanding the very altered circumstances under which that administration has now resumed its seat on this coast, but I place sufficient reliance in the frankness and candour of the British authorities, and in your intimate knowledge of native character to expect the admission of my inference as to the degree of credibility which the statements of the chiefs under these circumstances may be estimated to merit.

This inference admitted (and I do not see any good grounds for disputing it) the whole fabric of opposition to my claim, which Mr. Prince has erected on the foundation of that statement, falls to the ground of itself, and the right of the Netherlands Government to the possession of Ayer Bongy becomes clearly established in consequence. Lest Your Excellency however should not be disposed to admit of this general conclusion, I beg to name the particular grounds on which the statement of the native chiefs appears to me so undeserving of credit.

From the copy of an annual report in my possession from Mr. C. H. van Eerath, then chief of the Dutch settlements on this coast to His Excellency the Governor-General of Batavia,

dated the 22nd December, 1789, extract and translation of which I do myself the honour to enclose, it appears, as Your Excellency will observe, that *at that date the Dutch flag was flying in Ayer Bongy and a Bugguese guard stationed there (a).*

A period of *thirty* years has not yet elapsed since then, instead of *fifty* or *sixty*, as Mr. Prince asserts.

It is however in my power to bring down to a much later period the actual presence of the Dutch flag and servants of the former Dutch East-India Company at Ayer Bongy.

It is proved by a declaration of the corporal of the guard at Priaman, to which post that of Ayer Bongy under the former system was subordinate, that the sergeant of the guard was not withdrawn from the latter station until the departure of the French from Padang which took place in the year 1794 under the government of Mr. Chassé, and that even then two of the Bugguese guard remained there until Padang itself had fallen under British authority. I have the honour to enclose for Your Excellency's information the original of the declaration referred to (b), as also of a similar

(a) De naam van het Opperhoofd is in het stuk verkeerd gespeld. Het was *Christiaan Hendrik von Eralts*, die dd. 19 Augustus 1785 te Padang als opperhoofd verscheen en aldaar tot 1791 bleef. Zie *Francis* dl. III 140 en 145. — De door Du Puy wedergegeven extracten uit Eralts' rapport aan den G. G. Alting, zijn § 242: „De tegenwoordig geringe bezetting der posten Ayer Adjie en Ajer Bangis strekt mede tot een groot nadeel aan den handel alhier”; en § 243: „Ayer Bangis, daar niets tot bezetting ligt als een Boeginees sergeant met twee gemeenen, neemt thans al zijne benoodigdheden van Natal.”

(b) Ik kon uit het Maleisch, zooals de kopiist het had wedergegeven, niet wijs worden, waarom ik de hulp van Dr. Brandes inriep, die de vriendelijkheid had voor mij het stuk te verbeteren en er eene vertaling naast te voegen. Een en ander volgen hier; het cursieve tusschen haakjes is van mij. Het gewoon (pasar) Maleisch is vermengd met woorden, die de herkomst van Sumatra's Westkust verraden.

Padang 22 September Moesim 1819 Padang 22 Sept. 1819 (Hedjah 1234,
Adjarat (d. i. Hedjah) 1234 pada Dzul- Dzulqaidah).

Katib Maharaja Secartaris tanja pada Katib Maharaja Sekretaris vroeg aan
satoe orang toewa nan bernamah Sā- een orang toewa, Seramat geheeten:
ramat, ada tahoe tempo Kompani Olanda weet gij iets (van wat er voorviel) toen
kasih tinggal Ajër Bangis. de Hollanders Ajer Bangis verlieten?

Katanja ada amba tahoe, sabab amba Hij zeide: ik weet er van, omdat ik

one, which though not equally circumstantial tends at least to confirm the fact that the sergeant of the Ayer Bongy

djadi korporaal di Priaman, karena adat bitjara Ajër Bangis itoe poelang di Priaman, kalau tiada abis di Priaman bërpoelang di Padang, Tempo Kasih (*Chassé*) tjapei Comodor Prantjis ambil Padang, Prantjis kaloewar dari Padang, ėntah bërapa lama di bëlakang itoe Sërsant Enoes (?) dari Ajër Bangis maoe poelang di Padang, singgah di Priaman, karena bagitoe ordi sarisari, amba tanja pada Sersant mĕngapa Sersant datang kamari, dia bilang amba dapat ordi poelang di Padang, kata amba mana tĕman Sërsant, Katanja lagi tinggal tjoema (?) satoe, dia ada di Padang, Komodor poelang di Batawi. Mr. Coles ambil Padang, dan orang Boegis nan tinggal di Ajër Bangis datang poela di Padang, sabab lambat Sersant balik di Ajër Bangis, dari sabab Sërsant lambat kombali di Ajër Bangis, Comodor bilang sama dia nanti di Padang amba poelang di Batawi satoe boelan sadja, dari amba pikir comodor bĕlom sampei di Batawi Mr. Coles datang di Padang.

Korporaal te Priaman was, want de zaken van Ajër Bangis werden te Priaman afgedaan, en als dat niet ging dan ging het naar Padang. Toen het Opperhoofd (*Chassé*) niet meer kon, namen de Franschen Padang. De Franschen verlieten Padang weer. Ik weet niet hoe lang daarna, (toen) wilde Sergeant Enoes van Ajër Bangis naar Padang terugkeeren. Hij kwam over Priaman, omdat dat de dagorder was. Ik vroeg hem waarom komt gij hier; hij zeide: ik heb bevel gekregen naar Padang terug te keeren. Ik zeide: waar zijn uw manschappen of makkers; hij zeide: er is er nog slechts één, die is te Padang, het Opperhoofd (*Chassé*) is naar Batavia teruggegaan, (*latende het gezag in handen van den secunde Dirk ten Hoeff*). Mr. Coles heeft Padang genomen, en de Boegineezen, die te Ajër Bangis verbleven, zijn weer te Padang gekomen. De reden dat hij zoo laat van Ajër Bangis kwam: dat hij zoo laat van Ajër Bangis terugkeerde, is omdat het Opperhoofd hem zeide: wacht te Padang, ik ga slechts voor een maand naar Batavia terug (*Chassé was naar Batavia gegaan, om zich over het verlaten van Poeloe Chinko te verantwoorden*) naar ik denk (*ten rechte*), was het Opperhoofd nog niet te Batavia toen Mr. Coles (al) te Padang kwam.

Maoe toewan bërsoempah, dan lagi mana soldadoe itoe sakarang.

Wil u zweren, en waar zijn de soldaten thans?

Amba maoe bërsoempah, tantangan dari Sërsant itoe soedah poelang di Batawi dan satoe Boegis itoe poelang di Djawa dan satoe mati di Padang.

Ik wil zweren, en wat den sergeant betreft, die is naar Batavia gegaan, en één Boeginees is naar Java gegaan en een andere overleed te Padang.

Sworn before me Dĕngan pĕrgatahoean
J. Du Puy Katib Maharija
Resident. Sĕcartaris.

guard was recalled by the *last* Dutch resident after the French had evacuated Padang, about *twenty five* years ago (a).

It only remains for me to point out to Your Excellency the effect which these statements have on that of the present native chiefs of Ayer Bongy and on the question in general, which is:

3^{rdly}. That the first assertion founded on their statements, viz. that *the Dutch flag has not been flying in Ayer Bangi or any guard or peons stationed there for the last fifty or sixty years* being proved above, as I trust Your Excellency will admit, to be totally incorrect, it follows that the second assertion that the *chiefs have for the same period been left to their own resources to encure protection and advantage, and to make engagements with whom they pleased*, is equally undeserving of consideration.

The country of Ayer Bongy was made over to the Netherlands Government by solemn contract with Orang Kayah

(a) Padang 22 Hari September moesim 1819 Hedjrah 1234 pada 2 Hari Dzoel-hidjah. Padang 22 Sept. 1819 (Hedj. 1234, 2 Dzoelhidjah).

Secartaris tanja sama Nakoda Kasim, apa ada toewan tahoe dalam baharoe Ajer Bangis.

De sekretaris vroeg aan Nakoda Kasim, weet u iets nieuws van Ajer Bangies?

Kata Nakoda Kasim tempo Comodor Von Eralts di Padang amba poelang datang djoega di tanah Nias bërlaraj tatapi amba singgah djoega di Ajër Bangis sabab itoe tempo toewan Comodor itoe kirim dalam tangan saja gadji Boegis nan djaga di Ajer Bangis sabab itoe amba tahoe ada djoega mandoer Olanda di sitoe.

Nakoda Kasim zeide: toen het Opperhoofd Von Eralts te Padang was, ging ik juist terug naar Nias, maar ik ging ook aan te Ajer Bangis, want het Opperhoofd had mij toen de gage voor de Boegineezen, die te Ajer Bangis lagen, mede gegeven; daardoor weet ik dat daar een Hollandsche mandoer was.

Apa lagi lain dari itoe.

Wat nog meer?

Amba pariksa sama Sakandar ja itoe anak Sersant Enoes nan djaga die Ajër Bangis dia bilang sama amba sabab bapa amba kaloe ar dari Ajër Bangis dari nagëri Padang soedah diambil Prantjïs tempo Comodor tjapei.

Ik onderzocht bij Sakandar, den zoon van Sergeant Enoes, die te Ajer Bangis lag; hij zeide mij dat zijn vader van Ajer Bangis was heengegaan, omdat Padang door de Franschen was genomen, toen het Opperhoofd niet meer kon.

Sworn before me Dërgan pëngatahoean
J. Du Puy Katib Maharaja
Resident. Sëcartaris.

Batoowah and the other chiefs, dated the 23rd November, 1755, as Your Excellency will perceive from the enclosure (N^o 5), and was therefore a lawfully acquired territorial possession of that Government which could not even by these chiefs themselves or their successors be transferred or alienated to any other sovereign without the concurrence of the Netherlands authority (*a*).

The same cause which led to the suspension of that authority, of course prevented any interference of those who had exercised it in the affairs of Ayer Bongi, but this is equally the case with all the former Dutch settlements in the East, including those which have already been restored to the Netherlands authority, and such a plea for refusing that restitution, was, I am satisfied, never contemplated or brought forward by any of the representatives of the British Government.

4^{thly}. That whatever engagements for the protection of Ayer Bongi from the Achinese, and consequent permission to hoist the British flag at that port, may have been entered into, since the suspension of the Dutch authority on this coast by the agents of the British Government, or of any of its local officers with the successors of the chiefs before mentioned, can of course have been only provisional, and subject to the concurrence of the Netherlands authority, as their original sovereign, and *for whom* Padang and its dependencies was occupied by the British Government, if dated *prior* to that suspension, such engagements must be invalid and of no effect, unless made under a similar sanction, which does not appear to have been the case.

Having now candidly laid before Your Excellency in compliance with your request the grounds on which my claim to the possession of Ayer Bangi rests at present, and which under the circumstances of the case, I am induced to hope will be sufficient in your candid judgment to justify the restitution I request, I beg to declare explicitly that at all events the Netherlands Government reserves to itself the right of

(*a*) Het contract werd aangegaan door den commandant Simon Frederik van Herzelee, ten einde het voortdringen der Engelschen te beletten, die ook dergelijke contracten sloten met de bevolking van Natal, enz. In de door Du Puy overgelegde bijlage 5 worden deze artikelen uit het contract van Ayer Bangies opgenomen:

1. Wordt aan de Edele Compagnie hun land in vollen eigendom opgedragen en haar lieden onder derzelver gehoorzaamheid gesteld.
2. Vermogen Zijlieden geene vreemde Europeesche of andere natiën in haar land te gedoogen om geene redenen.

bringing forward any other or more positive grounds for the claims, which may be hereafter made known to me, either from Batavia or elsewhere, and which I am now prevented making use of, by the absence of all the Padang records, and my being consequently deprived of authentic reference, except to a few detached papers, which I casually and fortunately brought with me.

In allusion to the second point noticed in Your Excellency's letter, I should be happy to be informed of the circumstances which have caused it to be understood at Bencoolen that a similar claim is about to be made to the possession of the port of Baros, on the part of His Netherlands Majesty, to that I have thought it my duty to advance with regard to Ayer Bangi.

If any communication from the resident at Natal have, as I have reason to conclude, given rise to the supposition, that gentleman would I apprehend be unable to produce any evidence in support of such a statement beyond the fact of my having sent a complimentary letter to the chief of Baros some time ago containing simply the communication of my arrival at Padang, a communication which was made to most of the chiefs on the Coast, but was unaccompanied, in this case, by a copy of the proclamation announcing the re-establishment of the Netherlands authority, which was forwarded at the same time to be published and fixed at all the ports and places, the possession of which was claimed by my Government.

Whether, and how, the resident of Natal became acquainted with this communication, I acknowledge I am at a loss to decide, as well as on what grounds he addressed me a letter shortly afterwards, suggesting the propriety of my deferring taking possession of Baros until the Government of Fort Marlborough should have advised with me on the subject; I must confess that I was not prepared to consider the port of Baros as subject to the authority of the resident of Natal and Tappanoeli or even to find it numbered among the British possessions on this Coast, and was therefore not aware of the necessity of corresponding with Mr. Prince on the subject.

As it appears however that a similar report has obtained credit at the seat of the British Government on this Coast, and Your Excellency expresses a desire in consequence to be informed how far the same is correct, I hasten to prove my readiness to satisfy Your Excellency on that head by the information that I had received no specific instructions from

my Government as in the case of Ayer Bangi to take possession of the port of Baros, and to add the assurance that as far as I am aware of, it is not the intention of the Government which I have the honour to represent, to undertake any measures with regard to that port calculated to place the Chief in want of the protection of the British Government, which I conclude was promised him in that expectation.

In conclusion I do myself the honour to request Your Excellency will accept my acknowledgments for the facilities intended to be afforded at these ports, as far as may depend on the British influence, to the trade and intercourse of His Netherlands Majesty's subjects, pending the references you have deemed it necessary to make on the question.

Bl. 231 noot 87. Ziehier de Engelsche vertaling van den Maleischen brief (B):

We feel ashamed to say that to the best of judgment, the number does not exceed 40 slaves, male and female.

You also request to know the exact period of the Dutch leaving this place. We have related to the sergeant for your information every particular that we can recollect of that event.

It is our duty to acquaint you that (a) it is the intention of the Honourable the Lieutenant-Governor to surrender Ayer Bangi to the Dutch authorities, that we are unanimously unwilling to receive them, because their orders widely differ from those of the English Government.

If the reports we hear are true, the Dutch tax houses, cocoanut trees and slaves; to such a regulation we could never submit. If therefore it is the intention of Tuhan Besar to withdraw from Ayer Bangi, we request permission to remove to Nattal, and if that favour is refused us, we will retire into the interior of Mundheeling.

Such are our wishes and sentiments which we convey to you.

Volgen de handteekeningen van den Toeankoe Moeda, van Rajah Poetih en van 4 Datoos.

" 231 noot 88. Prince's brief dd. 25 October 1819 aan Raffles luidt aldus (B):

I have the honour to present a copy and translation of a letter received this day from the Tuankoo and chiefs of Ayer Bangi, and with reference thereto to report the information received in addition respecting the departure of the Dutch from that station.

(a) Ik vermoed dat hier het woordje *if* of iets dergelijks werd weggelaten.

Mr. Peter Badwhin (*a*) was in charge of Ayer Bangi, when he received an order from Padang to proceed to Kanally and destroy it (*b*); he was however defeated and returned to Ayer Bangi; from thence he was recalled to Padang. A Mr. Petre Kroam was sent to Ayer Bangi in his place (*c*), who brought with him a detachment of troops, and with the assistance and co-operation of the Tuankoo and the chiefs of Ayer Bangi, he proceeded against Kanally with more success than his predecessor. The natives here inform me that Mr. Wyatt was resident at Nattal when the war took place between the Dutch and the Tuankoo of Kanally (*d*). Mr. Wyatt's engagements with the chiefs of Nattal are dated in the year 1763. It was on Mr. Kroam's return to Ayer Bangi from Kanally that the Dutch cut down their flagstaff, set fire to the buildings, and evacuated the station.

About 12 months after, the Passuman- and Kanally people attacked Ayer Bangi for having assisted the Dutch (*e*).

Twenty years (more or less) subsequent to the evacuation, Mr. Van Eerath, who was governor of Padang, sent three sloops and some Bugguises to re-establish the station, together with some merchandise, but the Tuankoo would not permit them. The merchandise he allowed to be landed and disposed of at his own house. A twelve-month after, another sloop was sent with merchandise, which the Tuankoo allowed to be sold. The person in charge of then requested permission to leave two Bugguises at the Qualloo, which was granted, but when the French took Padang, they were withdrawn, and no intercourse whatever had taken place with the Dutch since.

The capture of Padang by the French was in December 1793.

Bl. 231 noot 89. Raffles' brief dd. 20 Maart 1820 luidt als volgt (B):

It was not until my late return to Bencoolen that I had the honour to receive your letter of the 29th September last on the subject of Ayer Bangi.

I have not yet received the sentiments of the Governor-General in Council on the reference which has been made

(*a*) Bedoeld wordt de onderkoopman en resident te Ajer Bangis *Boudewijns*.

(*b*) In 1762 begon de vorst van Klein Pasaman, gewoonlijk Soetan di Kanali geheeten, het hoofd op te steken.

(*c*) Ik denk dat bedoeld is de vaandrig Lehman.

(*d*) Zie over dezen oorlog o. a. *Francis* III 131—136.

(*e*) Het verhaal is zeer onduidelijk en kan moeilijk door mij geverifieerd worden. D^e 17 September 1768 sloot Boudewijns een verbond met Groot Pasaman, dat door Klein Pasaman werd aangevallen.

on the subject, but I should have been most ready to have ordered the immediate transfer of the place if the arguments adduced by you had been conclusive on my mind. I regret that they are not so, and that I am compelled by my public duty still to continue the British flag at Ayer Bangi. In doing so I beg you will consider that I have given every due attention to your representation and that I am fully sensible of the conciliatory spirit and desire, to afford the most correct information, which it evinces.

You appear to find the claims of the Netherlands authorities on the circumstances of the country having been made over by solemn contract to the Dutch in 1755, from which you argue that no engagement entered into with the chiefs for hoisting the British flag, whether prior or subsequent to the suspension of the Dutch authority at Padang, can be considered valid without the concurrence of the Netherlands authority.

My objection to transfer the place is founded on the circumstance of the Dutch establishment having been withdrawn from Ayer Bangi before we took possession of Padang. This fact is admitted in your letter, and I argue that we cannot restore to the Netherlands authority that which we did not receive from the Dutch. It is clear that Ayer Bangi was not given over to us as a dependency on Padang, and that we never received it or considered it as such.

I do myself the honour to enclose for your information a further letter with its enclosure which I have received from the resident at Nattal, in confirmation of the fact that no establishment on the part of the Dutch Government was maintained at Ayer Bangi subsequent to the conquest of Padang by the French.

I am happy to find that there is no difference of opinion as to the facts and that the question rests entirely on the construction which may be put on the terms of the Convention.

I request to express my acknowledgments to you for the explanation regarding Baros. The chief of that place had represented his apprehensions on the subject and called for our interference. You are probably aware that the independence of Baros has long since been guaranteed under the protection of the British Government, and that the Tuankoo possesses a certificate to this effect under the signature of the Governor-General's agent; his communications were therefore naturally made through the resident of Nattal or Tapanoeli.

Bl. 232 noot 90. „Bij onze hervestiging op deze kust, tengevolge

van de overname van het bestuur te Padang uit handen van het Britsche gezag op den 22ⁿ Mei 1819, strekte zich het grondgebied dezer Residentie langs de kust niet verder uit dan van Priaman tot Indrapoera, terwijl te Semawang in de Padangsche bovenlanden een kleine post van 30 man troepen werd gevonden, zonder eenig gezag of invloed over de bevolking te kunnen uitoefenen."

Francis III 43, alwaar echter abusivelijk staat *den 12ⁿ Mei*.

" 232 noot 91. *Francis III* 157 vv.

" 232 noot 92. Zie het rapport bij V. D. 301: "Het etablissement van Padang, op de Westkust van Sumatra is, sedert de herstelling van het Nederlandsch gezag voor een oogenblik bedreigd geweest met een inval van de hoofden der Toedjoe Kottas, die zich ook in vroegere tijden meermalen tegen het Gouvernement hebben verzet, doch een voordeel, door het garnizoen aldaar op de verzamelde menigte der muitelingen behaald, heeft het gevaar doen verdwijnen, en thans is alles daar rustig, ofschoon de nabuurschap van Benkoelen geene voortdurende stilte kan doen hopen, zoolang het bestuur aldaar in handen blijft van een man, die geene middelen onbeproefd laat om de Nederlandsche regeering in een gehaat daglicht te stellen, en haar vijanden te berokkenen."

" 232 noot 93. Men leest nl. in lord Moira's rapport dd. 18 Maart 1820 (B):

"Although we are not aware that any misunderstanding exists at present regarding the powers of Sir T. S. Raffles, and although his former unauthorised proceedings at Bencoolen have already been disavowed and remedied by this Government, we have in obedience to the peremptory orders contained in the 8th paragraph of your letter, directed that gentleman to make public your disavowal of those proceedings. It is almost unnecessary to assure your Honourable Committee that we shall be guided in all our transactions in the Eastern Archipelago by the spirit of the opinions which you have been pleased to express. Our official correspondence with the Dutch authorities and the private letters of the Governor-General to

the Baron Van der Capellen have courted harmony in the most earnest manner."

Over deze correspondentie in eene volgende verhandeling.

Bl. 232 noot 94. Met klachten over onze fiscale tarieven, wonden Raffles en de Britsch-Indische kooplieden aanhoudend het publiek in Engeland en de Britsche autoriteiten op. Uit dien hoofde moest onze Regeering dikwerf het logenachtige der voorstellingen aantonen. Zoo waren reeds in 1818 bezwaren naar het Engelsch ministerie gezonden, over het voor Java en Madoera door C. C. G. G. dd. 28 Augustus 1818 vastgesteld tarief; Castlereagh sprak er onzen Gezant over aan. Zie *Opvattingen* bl. 472—473; ov. 132—133. Dientengevolge schreef de Minister voor het Publiek Onderwijs, de Nationale Nijverheid en de Koloniën, Falck, dd. 27 Februari 1819 het volgende aan zijn ambtgenoot van Buitenlandsche Zaken:

Bij het nagaan der rechten op den in- en uitvoer van goederen op Java en Madoera vastgesteld, zal Uwe Excellentie, naar ik vertrouw, bevinden, dat het verschil daaromtrent tusschen Nederlandsche en vreemde vlaggen gemaakt, geenszins te boven gaat die mate van bescherming, welke iedere regeering aan haar eigen onderdanen en derzelve industrie verschuldigd is. Maar minst van allen kunnen de Britsche kooplieden over deze veranderingen klachtig vallen, en zulks uit tweederlei hoofde:

Vooreerst omdat zij, nu Java onder Nederlandsch gebied is, slechts *twee* ten honderd meer van de door hen aangebrachte goederen betalen, dan toen de Engelschen zelven de kolonie bezet hielden. Immers had hun tarief van 1 Februari 1815, hetwelk tot op de aankomst der Nederlandsche expeditie in vigueur is geweest, 10 pCt. op de factuurswaarde dier goederen gesteld, welke waarde alvorens, wanneer het Britsche bodems gold, met 30 en ten aanzien van vreemde met 60 ten honderd vermeerderd wierd. — Thans worden alle facturen, zonder onderscheid met 30 ten honderd verhoogd, en de Engelsche, zoowel als andere vreemde kooplieden, daarvan 12 pCt. aan rechten moettende betalen, zoo blijkt, gelijk ik zoo even opgaf, dat hun handel slechts twee percent meer bezwaard is dan toen hun eigen bestuur in de Kolonie gevestigd was; een onbeduidend onderscheid voorwaar, wanneer men

Ten tweede het oog slaat op de bepalingen die, nopens diezelfde materie, in de bezittingen der Engelsche Oost-

Indische Compagnie worden in acht genomen. Volgens officiële stukken, die ik thans voor mij heb liggen, betalen op *Prince of Wales Island (Pulo Pinang)* Britsche goederen 2½ pCt. op het inkomen; vreemde goederen in Britsche schepen 5, en alle goederen onder vreemde vlag aangebracht 8.

Ter kuste van *Coromandel* zijn de in- en uitgaande rechten voor de Britten op 8, voor alle vreemdelingen op 16 pCt. gesteld.

In *Bengalen* eindelijk, vordert men niet alleen van vreemde ladingen het dubbele van hetgeen de Engelsche voldoen moeten, maar sommige artikelen, bij voorbeeld dekens, betalen aan boord van Engelsche schepen slechts 2½ pCt., terwijl daarvoor 7½ voldaan worden moet als de aanvoer door vreemde bodems geschiedt: en, wat nog meer is, voortbrengselen van Britschen grond en nijverheid, zooals koper, tin, ijzer, staal, wollen stoffen enz. zijn, bij een reglement van 26 Augustus 1815, van alle rechten vrijgesteld geworden.

Het rapport van C. C. G. G. over het door hen gewettigd tarief vindt men afgedrukt op bl. 257 vv. der *Bijdragen* van Elout van 1863. Men zie ook het adres van de Kamer van Koophandel te Amsterdam dd. 23 Januari 1817 bij V. D. 201 noot 1), waar, op de wijze als Falck het doet, op de beschermende rechten van Engeland wordt gewezen; zoomede de wederspraak van Elout in zijne *Consideratiën* van Nov. 1815 op bl. 54—56 *Bijdragen* van Elout van 1863.

Bl. 232 noot 95. Raffles' brief dd. 6 Augustus 1819 aan den Gouvernements-secretaris C. P. Metcalfe luidde als volgt (B):

Enclosed I have the honour to transmit, for the information and orders of His Excellency the Most Noble the Governor-General in Council, copy of a correspondence which has taken place with the Commissioner and Resident of Padang on the subject of the ports of Ayer Boongy and Bahroose, situated to the northward of Padang on the westcoast of Sumatra.

The circumstances of our connection with the former place Ayer Boongy are set forth in the letter from Mr. Prince, and repeated in my letter to the Dutch commissioner of this dato, and as I have at present no grounds to doubt the accuracy of this statement, I trust my conduct will be approved in declining to transfer the place until I have received His Lordship's definite instructions on the subject. Should my present information prove to be erroneous or the Dutch

authorities be able on other grounds to substantiate their claim, I shall not hesitate to direct the immediate transfer notwithstanding this reference.

The port of Ayer Boongy is in some respects superior to Padang and capable of great improvement. For the last 20 years in consequence of our possessing Padang, it has declined in importance, but under the change which has taken place, it may under our protection be expected to advance rapidly as a free port, and eventually to rival Padang, where the general trader already finds himself excluded by the heavy duties which have been exacted.

On the subject of Bahroose, I request to refer to the proceedings of captain Canning, as noticed by Mr. Prince and to observe, that the re-establishment of the Dutch at Bahroose was an object of great alarm and anxiety to the king of Acheen during the recent mission to that state. The possession of Bahroose would in the opinion of that chieftain give the Dutch a complete influence over the whole of the northern ports.

It may perhaps be unnecessary for me to observe that both Ayer Boongy and Bahroose are ports far more important from a commercial point of view than any of the dependencies of Bencoolen to the southward of Padang, and that if it is an object to maintain our establishment at Tappanooly and Nattal, the possession or control of these ports is essential for uniting and strengthening our influence to the northward.

Bl. 232 noot 96. De herinnering dd. 20 Maart 1820 luidde (B):

I have the honour to transmit for the information of His Excellency the Most Noble the Governor-General in Council copy of a letter received from the Netherlands resident at Padang, together with my reply thereto with its enclosure respecting Ayer Bungly and Bahroose.

I request to add that I have not yet had the honour to receive the instructions of His Lordship in Council on my former reference on this subject.

" 233 noot 97. De brief dd. 15 Juli 1820 van den Gouvernementssecretaris te Calcutta aan Raffles luidde aldus (B):

I am directed to reply to your despatches of the 6th August 1819 and 20th March of the present year relating to Ayer Bangi and Bahroose.

As there does not appear to be any claim advanced by

the Dutch government on Bahroose, no instructions are considered necessary in regard to that port.

With respect to Ayer Bangi, the Governor-General in Council does not possess sufficient information and must therefore postpone a final determination. At present it does not seem that the claim of the Dutch is clearly established. Neither is the statement on our side perfectly convincing.

His Lordship requests that you will transmit a copy and translation of the engagement by which Ayer Bangi came under our protection, and report the precise date of that event.

Your proceedings as described in the despatches now acknowledged, are approved.

Bl. 233 noot 98. Jarret's rapport was van den volgenden inhoud (B):

The Dutch were brought to Ayer Bungoy by a chief of the country of Singabaye situated between it and Nattal; it is not known when they first settled here; they built a small fort (now level with the ground) and carried on a trade for some years. Either not finding it answer their expectations, or for some other cause they quitted it about the year 1764, since which period they have never attempted to resettle, or resume it (*a*) and their settlement of Padang has been twice in the interim taken by the English.

The Tuanko of Ayer Bungoy subsequently invited the Atchinese to settle there under Datoe Sebbee Cummiss. It is not certain how long they possessed it, but something more than ten years when this Datoe died, Nollodo . . . (*b*) succeeded him, however being totally unfit for his station; the Atchinese were fomenting quarrels continually and breeding disturbances among themselves, which determined the Tuanko to call the English. For this purpose he deputed Eang Sa Tuan to Nattal about the year 1776, offering the settlement to the Company. Two Atchinese agents from Nattal with a party of Bugguesses were sent on the part of the Resident to take possession of the place and it has remained ever since under the jurisdiction of the Honourable Company. In 1796 Mr. Prince renewed the agreements with the Tuanko. The Dutch have not once attempted to reclaim their authority; on the contrary in cases where applications to the Tuanko have been necessary, they have been made through the Nattal resident.

(*a*) Het behoeft wel niet herinnerd te worden, dat dit geheel onjuist is.

(*b*) Wat dat voor eene geschiedenis is, weet ik niet. In Bisschop's stuk staat bovendien op de plaats der tittels „80 Bat”, dat ik evenmin begrijp.

There is a very fine river here which continues deep for a long distance up the country; large praws, Cheeneahs (*jonken* ??) and sloops can enter it and proceed up a days journey. This is the nearest port for the Padang- and Nattal gold traders, their several districts laying contiguous to it; bees wax, dammer, brimstone, cassia, birds nests, etc., may be easily procured. No one attempts to carry on a regular trade, or could this be done unless the place was properly settled. The soil is exceedingly fertile and fit for the pepper vine grain and all other products of the coast. The bay N. and S. in extent from Ayer Bungey to Pulo Panjang (*a*) is about eight miles and in depth near six. You may lay within half a mile of Pulo Panjang and two from Ayer Bungey Head near the river in safety Lat. 20 south under Pulo Panjang and off the eastern end of it. You are secure from all northern and westerly winds. There is likewise anchorage on the northermost side. The channel off the east end divides it from Pulo Pangalaran, which is situated so contiguous to the main as not to be distinguished from it from the anchorage. Here is however a fine bay entirely secure from all winds and where vessels may be caruned. The depth of water at the entrance which opens to the south-west is at high water nearly five fathoms. This opening is very broad. The channel towards the westward is narrow, and will admit only a long boat from shallowness. Pulo Pancal (*b*) is situated near two miles off the southward end of Pulo Panjang. This island is small but well cultivated; here ships might procure water, stock, fruits and roots etc.; Pulo Yelloor (*c*) is uncultivated and situated more to the southward. Besides these there are two more small islands about N. N. W. of Pulo Panjang and close to it. There are channels between both and secure anchorage but a narrow channel betwixt the nearest and Pulo Panjang; all these islands are claimed by the Tuanko of Ayer Bungey. Pulo Panjang has been settled and cultivated only since the Company have had possession of Ayer Bungey by some Atchinese, under the direction of the Nattal residents with the consent of the Tuanko or was it ever attempted by the Dutch or Atchinese (*d*) prior to this, being then an entire

(a) Poeloe Pandjang is de baai van Ajer Bangis.

(b) Poeloe Panca in de baai als voren.

(c) Ik denk bedoeld wordt Poeloe Tello.

(d) De verslaggever wil zeggen, dat vóór de Engelsche pogingen de bebouwing niet is beproefd.

jungle. The hilly part is now covered with about 30.000 pepper vines in a very thriving state; many of these are young and the produce not more than 150 peculs annually, which is exclusively purchased by the Company, the same as at any other place under their jurisdiction. The advancements however have been made by the Nattal concern, who have about 3000 Pagodas now outstanding there, and the present state of the gardens is solely to be attributed to the exertions of the residents. From the late disturbances some of them are from want of care going to decay. There are many fine fruits trees of different kinds on the island, cacao nut trees, and good water.

Bl. 233 noot 99. De lastgeving dd. 28 Juni 1820 van Raffles aan Prince luidt aldus (B):

In consequence of the length of time which has elapsed without my receiving any reply to the reference made to Bengal, respecting Ayer Bungey, you will be pleased, immediately on receipt hereof, to withdraw our establishment from that station, informing the native authorities that in so doing we do not forego our own claims nor admit those of the Dutch, but that the question is still under reference to the higher authorities.

In my communications on the subject to the resident at Padang I shall inform him that I have withdrawn the establishment in full confidence that his Government will not occupy the port until a decision is received from our mutual superiors. I am desirous that they should consider the act of withdrawing as arising exclusively from my desire to shew a respect to their Government and in no way induced by any change in the opinion on the subject already expressed on my part. If under these circumstances the Dutch authorities do take possession of the station to our exclusion, it will of course be under a protest for me.

" 233 noot 100. Raffles' brief dd. 28 Juni 1820 aan Du Puy luidt als volgt (B):

In consequence of the length of time which has elapsed without my receiving any reply to the reference made by me to Bengal on the subject of Ayer Bungie and the anxious desire which I feel to shew every respect and deference to your Government, I have directed the resident at Nattal to withdraw the British establishment from Ayer Bungie until a decision is received respecting it.

At the same time I request to state that my opinion on the question remains unaltered and that in adopting this measure out of respect to the Netherlandish Government, I fully rely on the observance on your part of the same degree of respect to the British Government, in also abstaining from the occupation of the place pending the references which have been made.

I have the honour to enclose under a flying seal duplicate of my instructions to the resident of Nattal, which after perusal I will thank you to close and forward.

Bl. 233 noot 101. Op bl. 94—95 der vermelde kroniek van Mijer leest men nl.:

„Niet dan na herhaalden last van het Britsche Opperbestuur in Bengalen kon de Luit.-Gouv. van Bencoelen Raffles tot de overgave van Padang besluiten, en toen hij zich door hooger gezag daartoe gedwongen zag, verdroot die afstand hem zoo zeer, dat hij eerst zwarigheden opperde om den post van Ayer Bangies onder dien afstand te begrijpen, en later, hangende de beslissing der vraag, of die plaats al dan niet onder de onderhoorigheden van Padang behoorde, dezelve verliet en *aan de Inlandsche hoofden overgaf!*”

„ 234 noot 102. Raffles' brief dd. 28 Juni 1820 aan Calcutta luidt als volgt (B):

I have to request you will be pleased to solicit the attention of His Excellency the Governor-General in Council to the unpleasant situation in which I have been placed in consequence of the non receipt of any reply to my letters under date the 6th August 1819 and 20th March 1820, on the subject of the settlement of Ayer Bunghy, claimed by the Dutch as a dependency of Padang.

Under any other circumstances than those in which I have been personally placed with respect to the Dutch authorities in this country, I should certainly have felt it incumbent on me to have retained the post until a decision had been received, but in my anxious desire to shew every possible respect to the Netherlands Government and to avoid giving cause to any shadow of complaint on their part, I have thought it proper to withdraw our establishment pending the references which have been made, in full reliance that the same degree of respect will be shewn by the Dutch in abstaining in like manner from the occupation of the place. This measure

will, I trust, meet with the approbation of His Lordship in Council as exhibiting the most conciliatory spirit at the same time that it compromises none of the just claims of our Government.

I have the honour to enclose a copy of my communication to the resident of Padang, together with my instructions to the resident of Nattal on the subject.

Since my former communications respecting Ayer Bungby, I have found on the records an account of the place by Mr. Jarrett, one of the most intelligent servants of the coast; this account was laid before the commissioner Ewer, and will serve to confirm what I have previously stated with regard to the nature of the Dutch claims and at the same time will convey some information of the resources and importance of the place; I have in consequence the honour to enclose a copy of the same for the information of His Lordship in Council.

I have not been able to procure further information of an authentic nature respecting Indrapore and the decision on the subject must necessarily rest on the documents and statements forwarded with my letter of the 20th September 1820. The Dutch lost no time in assuming an authority over the place and under these circumstances I have thought it most advisable to afford the Sultan a provision at Bencoolen without encouraging him to expect any interference on the part of our Government. The allowance hitherto granted to him has been 100 rupees per month, but he complains of its inadequacy. I have made no communication whatever on the subject of Indrapore to the Dutch authority at Padang.

Bl. 234 noot 103. De brief dd. 16 September 1820 van de Britsch-Indische regeering aan Raffles luidde aldus (B):

I have the honour to acknowledge the receipt of your letter of 28th June relating to Ayer Bungby.

The Governor-General in Council is at a loss to account for your conduct in withdrawing our establishment from that settlement, at a time, when the question of right was under reference, and when you stated that your former belief of the validity of our claims, and the futility of those of the Dutch has been confirmed by further information.

The proper course under such circumstances in His Lordship's judgment would have to maintain our establishment pending the reference. If we eventually relinquish the settlement no mischief will ensue from the measure which you

have adopted, but His Lordship regrets that in the event of its being determined to assert our claims we shall have to occupy anew a position from which we had unnecessarily withdrawn.

Your former letters on this subject were answered on the 15th July. It is not thought necessary to add to the instructions issued on that occasion. His Lordship observes that if the account of the place by Mr. Jarret forwarded with your last letter is correct, there can be no doubt of the validity of our right, nor of the want of just claim on the part of the Dutch.

The instructions of the Governor-General in Council regarding Indrapoor were communicated to you on 1st January. It does not appear from your present letter whether or not you have received those instructions.

If you have received them and the information than called for cannot be furnished, the Governor-General in Council would not deem that at present before Government sufficient (*a*) to support a dispute with the Dutch authorities; in which case without formally acknowledging their claims, you will be pleased to refrain from questioning them, and will take into consideration whether it may not be more advantageous for the Sultan to place himself under their protection. Should this prove feasible, you are at liberty, if it would promote the object, to assist him in negotiating with the local Netherlandish authorities the conditions of the arrangements.

Bl. 235 noot 104. De brief dd. 16 Augustus 1819, waarbij de commissie tot onderzoek der Indrapoorsche quaestie werd ingesteld, luidt als volgt (B):

Gentlemen,

The sultan of Indrapore having, during my absence, submitted the enclosed memorial in which he appeals to our Government for protection against the Netherlands authority taking possession of his country under the Convention, I have to desire that you will assemble with the least delay possible, for the purpose of examining and reporting on the correctness of his statement and the exact relation in which this chief and the country of Indrapore at present stands with our Government and that of the Dutch.

In the course of your investigation it will be an object of first importance to ascertain the precise date at which the Dutch establishment was withdrawn or driven out, and what

(*a*) Er schijnt hier wat te ontbreken.

was the actual condition and relation to this chief at the period of the English taking charge of Padang in 1795.

In order to supply any deficiency in the records, you will avail yourselves of the testimony of the oldest residents at Marlbro', who are likely to give information, and as an early intimation must be made to the Dutch authorities, transmit your report with the least delay practicable.

The evidence of Mr. Charles Salmon, lately in charge of Padang, who is now here, as well as that of the Raden Tomongong, may be useful.

It is important that a defined boundary should be established between the districts under the English and Dutch authorities respectively, and you will be pleased to report your opinion and the grounds on which it is formed, on the southern boundary which should be insisted upon on our part.

I am,

Gentlement, et cetera

T. S. Raffles.

Fort Marlborough,

16th August 1819.

W. R. Jennings,

Secretary.

Bl. 235 noot 105. Het breede stuk dd. 1 September 1819 over ons gemis aan aanspraken op Indrapoera luidt, na gerefeerd te hebben aan den inhoud van Raffles' opdracht tot onderzoek, als volgt (B):

To obtain every information of these points, we called upon Katib Jalip, a native of Padang, and Sootan Moara Bammin, a person who has resided at Indrapore for a period of 5 year, from whom we learn that the Dutch had no settlement at Indrapore, neither was that country included in their jurisdiction, but that they had a settlement at Ayer Adjee which is the farthest station they possessed south of Padang, and that they occupied it about the year 1792 or 1793 or a few years antecedent to the capture of Padang by the French under Mr. Lemêmes at which time Mr. Kemball was resident of Moco-Moco.

It appears that the Sultan of Indrapore in consequence of declining to proceed to Padang, though frequently solicited and ordered to do so by the Dutch resident of that settlement, had been attacked by a Dutch force under a person of the name of Tolmar who was sent from Ayer Adjee with the view of securing his person, and whom he beat off with the loss of some lives on both sides.

On reference to certain documents before us, we observe that an engagement was made by the Dutch with the Sultan of Indrapore on the 29th Augustus 1680, whereby the country of Indrapore was made over to the Netherlands powers, and that the Sultan had bound himself and his subjects by a solemn engagement on oath to observe the engagements, which was to remain in full force for ever. A similar engagement was also entered into by the Dutch authorities with His Highness the Sultan of Indrapore on their first settlement at Padang, which bears date the 20th July 1742, 44 years subsequent to the engagement above adverted to, during which period we do not observe nor can we ascertain, that the Dutch ever had formed a footing or settlement at Indrapore, or that the Sultan or his subjects had ever acknowledged their right to govern the country, beyond the mere assertions contained in the engagements signed by them; and in fact no form of government or appearance of sovereign power over them on the part of the Dutch is to be traced from the first agreement down to the present period.

On proceeding further into the question regarding the right of the Dutch authorities to claim the country of Indrapore, we find that a similar compact as that made with the Dutch, was entered into by Mr. Henry Heath, the resident of Moco Moco, bearing date the 27th October 1801. The Dutch having violated this compact by the attack made upon the Sultan, that chieftain considered himself to be no longer in allegiance with them and came down immediately to his residency, where he was received with all the honours due to his exalted situation (a) by the then commissioner, the late Mr. Ewer. Shortly after this period some trivial disagreement arose between the Sultan and the Commissioner, which led to the return of the former to his own country. A short period subsequent to this, a reconciliation took place between His Highness the Sultan and the government here, and having proceeded to Padang, Mr. William Grant, then resident at that settlement, received the Sultan with the highest honours due to his rank by the express orders of this government, accompanied with presents. For many years since, the Sultan of Indrapore has been considered as an independent Prince, and has entirely governed his own country and subjects. This government have for a long time been on the most friendly terms with his Highness, and mutual

(a) !!

assistance and support have been rendered to each other in the recovery and return of such persons as quitted their district and villages to the detriment of both our interests, during the times at which the small-pox was committing the most dreadful ravages in our respective jurisdictions.

In the capitulations of Padang, signed by Edward Coles, Esq. in the year 1795, no mention whatever is made of Indrapore or of any other place, but an engagement is merely entered into by Mr. Coles on behalf of the English nation that the inhabitants should be unmolested, and that an inventory of all public property should be taken by the Dutch resident and the principal inhabitants, which should be kept as a document for the recovery of the whole, when a peace should be established. Mr. Coles in his letter of the 17th November 1795, says he is preparing flags for Priaman, Pulo Chinco, and Ayer Adjee; it may therefore be concluded that the Sultan of Indrapore was an independent prince; at all events by no means subject to the authority of the Dutch.

On referring to the proceedings in the Secretary's office, we have found some documents which, although not very important, may yet be of some use in elucidating the claims that the Sultan of Indrapore has to the protection of the British.

To confirm the treaty made with us on the 27th October 1801, Mr. Thomas Blair was on the 1st December of the same year appointed on the part of this government, resident of the settlement of Indrapore, and Mr. Heath, the agent for the Honourable Company, submitted a full report on the subject of his survey of the country of Indrapore on the 11th January 1802. On the 10th April 1802 Mr. Blair took charge of the residency of Indrapore and on which occasion the chiefs of the country were assembled, and on the 20th August 1802 the Sultan of Indrapore was furnished by this government with the sum of 200 dollars.

Pulo Chinco, the principal possession of the Dutch, fell under the British flag at the capture of Padang, under which are the following districts called, Sepuloh Pandar, viz. Seeleedoh, Penang, Batang Capas, Telloh, See Rantee, Rumbang, Pallangye, Lakeetow, Ampong Parra, Ayer Adjee; beyond which we know not or can we believe that the Dutch possessed any power or authority.

The only further information we can obtain, is from Mr. Charles Salmon, servant of the Honourable Company, who has for some years held the highest situations of responsibility at Padang, and his statement adds but little to what

we have already submitted. Should, however any further circumstances come to our knowledge, we will hereafter have the honour to forward them.

Having taken into our consideration the whole of the circumstances, it appears to us very evident that the Dutch never had any settlement at Indrapore, but were merely originally on friendly terms with the Sultan of that place, possessing no further government or authority beyond that of affording him assistance against an attack made by other native powers, and as the British have since had a settlement there and have made an engagement or treaty of trade with the Sultan, which is still extent, and as that chieftain still considers the English nation by virtue of the engagement above adverted to bound in honour and in dignity to afford him support and protection, we are decidedly and firmly of opinion, that he is fully entitled to it, and that the Dutch nation have as little right to possess the country of Indrapore as they have the countries of Ayer Banghy and Bahroose.

We are of opinion that the presence of the Sultan would more clearly and fully elucidate his right of independance and recommend his being sent for to Marlbro' as early as convenient.

Bl. 235 noot 106. Men leest namelijk in Raffles' brief dd. 20 September 1819 aan de Bengaalsche regeering het volgende (B):

Anxious to avoid discussion and question with the Dutch authorities, I have not felt the case of this Chief or the situation of Indrapore of sufficient urgency to authorise any reference or correspondence with that authority on the subject, without the express sanction of his Lordship in Council, but as the character and rank of the individual are such that it would be hazardous to overlook what he may consider his just claims and the independance of Indrapore, under our protection is certainly of importance to our own interests in as far as it would form an advantageous boundary and secure some advantage to the general trader, I respectfully submit the whole circumstances for the early consideration and further orders of His Excellency in Council.

In the mean time and unless orders are received, Mr. Barnes, who provisionally remains at Moco-Moco will be directed to afford him every personal attention, but unless a more minute investigation with a view to the support of his cause is deemed advisable, I shall not encourage his proceeding to Marlbro'.

Bl. 235 noot 107. De brief van den Gouvernements-secretaris te Calcutta dd. 1 Januari 1820 aan Raffles luidt als volgt (B):

I have the honour to acknowledge the receipt of your letter of the 20th September, regarding overtures received from the sultan of Indrapore.

Before communicating final instructions on that subject, the Governor-General in Council is desirous of knowing as accurately as possible what acknowledged relations existed between the sultan of Indrapore at the time of our obtaining possession of Padang.

It is evident from the contents of your despatch, that at two periods, viz., 1690 and 1742, the sultan of Indrapore subscribed to his dependence on the protection of the Dutch government.

The connection may have been dissolved before the time when we took possession of Padang, but the information on that point is not sufficiently precise.

The Governor-General in Council remarks that the sultan of Indrapore in his memorial lays claim to sovereignty over Padang and its subordinates, which implies the connection with that settlement, though of a very different nature from that asserted by the Dutch.

With reference to these points, I am directed to request that you will transmit further information regarding the nature and degree of connection subsisting between the sultan of Indrapore and the Dutch at the time of our occupation of Padang, and that you will furnish a copy of the engagement concluded with the sultan of Indrapore by Mr. Heath in 1801, alluded to in the report of the Committee appointed by you to examine into the correctness of the Sultan's statement, as no copy of that engagement can be traced on the records of this government.

The proceedings reported in your despatch, now acknowledged, are entirely approved.

Gelijk wij uit den Bengaalschen brief dd. 16 September 1820 weten, sub 103 aangehaald, gelastte de Regeering vervolgens om de Nederlanders over Indrapoera niet verder te bemoeilijken en om te trachten den Sultan met het Nederlandsch gezag te doen verzoenen; zie bl. 300.

" 236 noot 108. Zie de nota's enz. van 4 Augustus 1820 op bl. 139—145 der *Bijdragen* van Elout van 1863. In Smulders' Tractaat van 1824, bl. 43, slechts zeer kort.

Bl. 236 noot 109. In het rapport onze Gemachtigden dd. 9 Augustus 1820 *Bijdragen* als voren bl. 147—152.

" 236 noot 110. Van Nagell's voorstel dd. 28 Februari 1821 aan den Koning luidde aldus:

Ik heb ter voldoening aan Uwer Majesteit's bevelen van den 26 Februari n^o 56 kennis genomen van het rapport van den heer Minister over het Publ. Onderwijs, de Nat. Nijv. en de Koloniën van den 22 bevorens, rakende het nieuw verschil, dat met de ondergeschikte autoriteiten op Sumatra ontstaan is wegens de teruggave der Nederlandsche bezitting *Ajer Bangis*, onder de residentie Padang behoorende en de handelwijze ten dien aanzien, door den Eng. Lt.-Gouverneur Raffles gehouden.

Daar uit het verslag, dat deswegens door mijn geachten ambtgenoot aan U. M. gedaan is, blijkt, dat de Gouv.-Gen. van Nederlandsch-Indië zich over dat gedrag der Engelsche ambtenaren op de kust van Sumatra grootelijks beklaagd en eene volledige genoegdoening van het Britsch opperbestuur in Bengalen verzocht heeft, zal men moeten wachten tot het antwoord van daar ontvangen en de zaak alzoo tot rijpheid zal gekomen zijn, om te zien, of het noodig zal bevonden worden het punt der overgave van Ajer Bangis bij de eventueele hervatting der onderhandelingen met Gr.-Britanië over de O.-I. zaken tegelijkertijd met de overige te behandelen en tot afdoening te brengen.

Intusschen zoude ik het niet ondienstig achten, dat Uwer Majesteits ambassadeur te Londen voorloopig van het geval wierd onderricht, ten einde lord Castlereagh bij eene of andere bekwame gelegenheid over het gebeurde te onderhouden en daaruit aanleiding te nemen, om te doen opmerken niet alleen, hoezeer het te wenschen is, dat de informatiën, die door het Engelsch Gouvernement omtrent zeker onderwerp der onderhandeling in Indië gevraagd zijn, spoedig mogen inloopen, ten einde de opgeschorte negotiatie te kunnen voortzetten, maar ook om aan Zijn Lordschap te doen zien, dat dit voorval wederom een nieuw en overtuigend bewijs oplevert van de willekeurige handelingen van den heer Raffles, wiens hostile stemming en gezindheden bij elke gelegenheid meer en meer uitkomen en welke, zoo daarin niet krachtadig voorzien wordt, een onuitputbare bron moeten worden van verschillen in de Indiën en van onaangename correspondentie tusschen de beide Gouvernemen ten.

" 237 noot 111. Zie o. a. *Francis* III, 161 vv.